

TULEVAISUUDEN

SDP

TOIVOA JA TURVAA

SDP:N
VAIHTOEHTOBUDJETTI 2019

SUOMALAINEN ISLANNIN

JOKAISELLE NUORELLE OIKEUS HARRASTAA – JOKAISELLE PERHEELLE LISÄÄ YHTEISTÄ AIKAA

Maailmalla puhutaan Islannin ihmeestä – nuorison hyvinvointi on parantunut valtavasti ja lapsiperheiden elämä helpottunut. Ihme on saatu aikaan voimaannuttamalla perheet, kannustamalla viettämään enemmän aikaa yhdessä. Perheen ja työn tasapaino on tärkeä osa myös sosialidemokraattista aatetta. Rohkaiseva yhteishenki tarvitsee tuekseen myös resursseja, siis rahaa. Siksi panostamme merkittävästi Osaamispolku 2030 -ohjelmaan ja edellisen hallituksen menestyksekkään Nuorisotakuun jatkoon.

Mallia ei pidä kuitenkaan kopioida muualta. Syrjäytymisen syyt ja oireet vaihtelevat maasta toiseen. Toisaalta SDP on jo pitkään ajanut uudistuksia, jotka lisäävät harrastamisen tasa-arvoa, vähentävät nuorten kokemaa yksinäisyyttä ja ongelmien kasautumista sekä helpottavat perheen ja työelämän tasapainoa.

**HARRAS-
TUKSET
KOULUUN**

Miksi lapsia kuskataan kiireellä koulusta muualle harrastamaan kesken iltapäivän? Soittotunnit, askartelukerhot ja jumpat voidaan järjestää oppituntien jälkeen koulun tiloissa. Koulun salit on saatava viikonloppuisin myös paikallisten järjestöjen ja seurojen käyttöön korvauksetta.

Kokonainen, eheytetty tai joustava koulupäivä – kaikki nimitykset tarkoittavat samaa, alkujaan professori emerita Lea Pulkkinen aloitetta, jota SDP on tukenut. Koulutuspoliittisessa ohjelmassamme kuvataan, kuinka koulupäivää on uudistettava kytkemällä aamu- ja iltapäivätoiminta entistä laajempaan kerhotoimintaan.

Toimintaa voivat järjestää yhdistykset, järjestöt ja seurat, mutta vastuu joustavasta koulupäivästä kuuluu kunnille. Pilottirahoitus kattaa kustannuksia, joita harrastusten laajentaminen tuo tullessaan – samalla syntyy vastaavasti myös uusia työpaikkoja.

**SEURAT JA
YHDISTYKSET
KULJETTAVAT
LAPSET
HARRASTUKSIIN**

Lapsia on toki jatkossakin kuljetettava harrastuksiin, jotka vaativat erityisen suorituspaikan – esimerkiksi jäähallin, pallokentän tai orkesteritilat. Monien vanhempien illat kuluvat lasten kuskailuun, vaikka järjestäjän olisi järkevämpi hoitaa myös kuljetukset silloin, kun kätevää joukkoliikennettä ei ole käytössä.

Harrastusten järjestäjille varataan määrärahoja osallistujien turvallisen ja tehokkaan kuljetuksen hoitamiseksi.

MALLI

"Suomalainen Islannin malli" on askel Osaamispolku 2030 -ohjelmaan ja uuden Nuorisotakuun toteuttamiseen. Varataan 50 000 000 euron määrärahan kokeilualueille. Kolmen vuoden aikana tehdään huolelliset vaikuttavuusarviot ja kehittämissalotteet. Onnistuessaan malli laajennetaan koko Suomeen.

**JOKAISELLE
NUORELLE
MAHDOLLISUUS
HARRASTAA**

SDP:llä on konkreettinen toimenpideohjelma lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi. Edellisessä hallituksessa toteuttamamme lapsivähennys toi pienituloisillekin perheelle mahdollisuuden kattaa jatkuvasti kallistuvia harrastuskuluja. Sipilän hallitus poisti vähennyksen kokonaan, eikä korvannut menetystä koululaisten vanhemmille mitenkään. Siksi toimenpideohjelman esitykset harrastusten taloudelliselle tukemiselle ovat entistäkin välttämättömpiä.

Jokaiselle islantilaiselle nuorelle on ladattu rahaa aktiviteettikorttiin, joka on kaksinkertaistanut ohjattuun harrastukseen osallistuvien määrän. Varataan määräraha, jolla autetaan kustantamaan harrastusmaksuja, ikäluokittain porrastaen. Harrastamisen kehitystä seurataan, ja varmistetaan, ettei tuki siirry kustannuksiin.

Heida Björg Himisdóttir kertoi Islannin mallista Helsingissä SDP:n eduskuntaryhmän tilaisuudessa. "Avainasia onnistumisessa oli se, että kaikki tahot sitoutuivat yhteistyöhön ja yhteiseen tavoitteeseen - vanhemmat, koulut, viranomaiset, päättäjät."

Ilmiöpohjainen budjetointi kannustaa useita vastuutahoja yhteistyöhön – esimerkiksi perheiden voimaannuttamiseksi ja nuorten harrastusten edistämiseksi – yli hallintorajojen. Esittelemme periaatetta sivuilla 78 - 79.

Perinteinen, SDP:n aloitteesta jo yli 20 vuotta sitten käynnistetty monialainen menestystarina on Harmaan talouden vastainen ohjelma (s. 71).

Muita esimerkkejä ilmiöpohjaisesta ratkaisumallista SDP:n vaihtoehtobudjetissa ovat

- Ilmastomuutoksen estäminen (s. 26)
- Turvallisuus (s. 70)
- Lapsiperheköyhyyden vähentäminen (s. 79)
- Digitaalisen osattomuuden vähentäminen (s. 79)

*Maarit Feldt-Ranta
SDP:n varapuheenjohtaja
Pohjoismaiden neuvoston Suomen
valtuuskunnan varapuheenjohtaja*

SISÄLLYS

- 2** Suomalainen Islannin malli
- 5** Tulevaisuusinvestoinnit turvaavat kestävän kasvun
- 7** SDP:n vaihtoehto: 5 uudistusta ja 5 investointia
- 8** Tarvitaan viisi uudistusta
- 9** Missä on Suomen työllisyyspotentiaali?
- 10** Oppivelvollisuutta on laajennettava ja nuorisotakuuta vahvistettava
- 14** Uudistetaan varhaiskasvatus
- 16** Perhevapaat on uudistettava
- 18** Sosiaaliturvauudistus - yleisturva
- 22** Työllisyyttä ja kestävää kehitystä tukeva oikeudenmukainen veropolitiikka
- 26** Ilmastonmuutos – toivosta tekoihin
- 29** Kestävän kehityksen verouudistus ja kestävän kehityksen arvonnalisävero
- 30** Kiertotalouteen potkua: tuotteet kestäviksi ja muoveja vähemmäksi
- 32** Luonnonsuojelualueet, kansallispuistot ja retkeilyinfra vaativat huomiotamme
- 34** Itämeri kuntoon, vesiensuojeluun vauhtia
- 35** Puhtaan liikenteen ohjelma käyntiin
- 37** Ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen
- 38** Tarvitaan viisi investointia
- 39** Suunnanmuutos: suurinvestointi koulutukseen, tieteeseen ja sivistykseen
- 42** Kulttuuri ja luova talous – sivistyksen ja osallisuuden pohja, talouskasvun lähde
- 43** Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä on vahvistettava
- 44** Panostetaan maailmanvalloitukseen: innovaatioista vientituloiksi
- 48** Poistetaan köyhyyttä ja vahvistetaan osallisuutta
- 49** Vero- ja etuusreformin tulonjakovaikutus
- 55** Ulosottoon joutuneiden asemaa on parannettava
- 56** Aidosti aktiiviseen työvoimapolitiikkaan
- 62** Työssäkäyntiä tukeva infra: kasvun rakentaminen ja liikuttaminen
- 63** Työntekijöiden ja työpaikkojen kohtaamista parannettava
- 64** Lisää kohtuuhintaista asumista
- 68** Terve sisäilma on jokaisen oikeus
- 70** Turvallisuus tarvitsee tekijänsä
- 71** SDP:n veronkierron ja harmaan talouden vastaiset toimenpiteet sekä hallinnon digitalisointi
- 73** Suomen EU-puheenjohtajuus
- 74** Aggressiivisen verosuunnitteluun ja verovilppiin on puututtava tehokkaasti
- 77** SDP:n vaihtoehto vahvistaa kuntataloutta
- 78** Kohti ilmiöpohjaista budjetointia
- 80** Yhteenvedo: vastuullisempi, oikeudenmukaisempi ja tulevaisuuteen investoiva budjetti
- 82** Liite: SDP:n Vaihtoehtobudjetin menojen ja tulojen yhteenvedo

TULEVAISUUSINVESTOINNIT TURVAAVAT KESTÄVÄN KASVUN

Suomen talous on tällä hetkellä vahvassa myötätuulessa – peräti kymmenen vuotta kestäneen taantumavaiheen jälkeen. Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi ja siitä seurannut eurokriisi koettelivat Suomen vientiä pahemmin kuin minäkään muun euromaan, ja kansantuotteella mitattuna lama oli syvempi ja sitkeämpi kuin 1990-luvun alussa.

Suomi on siis päässyt viimeisenä maailmantalouden vahvan vedon imuun. Samalla Euroopan kasvun rakenne on muuttunut Suomen vientiä tukevaksi. Sen taustalla on erityisesti Euroopan keskuspankin pitkään jatkunut keveä rahapolitiikka ja kireän finanssipolitiikan asteittainen keveneminen. Vientivetoinen kasvu on päässyt vauhtiin.

Talouden hyvät suhdanteet eivät kuitenkaan kestä ikuisesti. Suhdanteen heikentyminen Euroopassa, kauppasodat ja rahapolitiikan asteittainen kiristymisen varjostavat myös Suomen kasvunäkymiä. Valtiovarainministeriö arvioi ensi vuonna kasvun jo lähes puolittuvan. Työllisyys ei ole noususuhdanteen huipullakaan kestäväällä tasolla. Väestön ikäntymiseen liittyvät menot jatkavat kasvuaan tulevina vuosina.

Talouspolitiikan valinnat syksyllä 2018

Suomen talous elää suhdannehuippua. Samaan aikaan useat ennustelaitokset arvioivat kuitenkin kasvun jäävän lähivuosina reilun prosentin tuntumaan. Talouspolitiikan kannalta tästä seuraa kaksi johtopäätöstä: finanssipolitiikka on mitoitettava oikealla tavalla suhdannetilanteeseen, eli kiristävämmäksi. Samalla politiikan on luotava edellytyksiä tulevaisuuden kasvulle. Se tarkoittaa erityisesti tuottavuuskasvun edellytysten vahvistamista. On huolehdittava siitä, että kasvu on sosiaalisesti ja ekologisesti kestävällä pohjalla ja että julkisen talouden kestävyys on turvattu.

Hallituksen politiikka on tätä taustaa vasten väsähtänyttä ja välinpitämätöntä. Talouspolitiikkaa ovat leimanneet leikkaukset koulutuksesta, sosiaaliturvasta ja palveluista. Samalla hallitus on tehtaillut omia taustaryhmiä suosivia ideologisia veronalennuksia. Tässä mielessä hallituksen budjetti on vaalibudjetti: julkisen talouden tulopohjaa heikentävä ja vastuullisen verolinjan vastainen politiikka jatkuu. Samaan aikaan julkisen talouden rakenteellinen alijäämä pysyy.

Seurauksena valtava joukko ihmisiä jää osattomaksi talouden kasvusta, tulevan kasvun edellytykset heikentyvät ja julkisen talouden kestävyys vahvistaminen jää puolitiehen. Vastakkainasettelut ovat kärjistyneet. Hallituksen ensi vuoden budjettiesitys ei muuta tätä koko kauden kuvaa. Pieni paikkaus ei auta, kun vene vuotaa.

Jotta pystymme turvaamaan julkisen talouden kestävyys ja hyvinvointivaltion myös tulevaisuudessa, Suomen työllisyysasteen on noustava Pohjoismaiselle tasolle. Se edellyttää investointeja ja uudistuksia. On luotava uskoa tulevaan ja vahvistettava yhteiskunnan eheyttä ja kaikkien osallisuutta. Talouslinjan on oltava ekologisesti kestävä.

Pohjoismaiden menestys perustuu toimivaan hyvinvointivaltioon, julkisiin palveluihin, koulutukseen ja fiksun valtion tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanosuksiin (TKI). Tulevaisuusinvestoinnit vahvistavat julkista taloutta pitkällä aikavälillä, kun työllisyys vahvistuu ja yhteiskunnallisten ongelmien korjaamisen kustannukset vähenevät. On tehtävä ero kestävyysinvestointien ja käyttömenojen välillä, ja perusteltava parhaat panostukset 2020-luvulle. Yhteiskunnallisten investointien laiminlyöminen tulee pitkällä aikavälillä kalliiksi.

Timo Harakka
Valtiovarainvaliokunta

Osaaminen, osaaminen, osaaminen

Laadukas koulutus, korkeasti koulutettu väestö ja määrätietoiset panostukset tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin ovat mahdollistaneet Suomen talouden menestyksen. Nyt tämä perusta on rapautumassa.

Ensimmäistä kertaa olemme tilanteessa, jossa tulevien sukupolvien koulutustaso uhkaa jäädä aiempia matalammaksi. Lähes 15 % ikäluokasta jää yhä vaille toisen asteen koulutusta. Kehitys on huolestuttava tilanteessa, jossa kansainvälinen kilpailu ja työmarkkinoiden murros edellyttävät entistä korkeampaa osaamista.

Oppiminen on seuraavien hallitusten tärkein teema. Jotta voimme jatkossakin pärjätä kansainvälisessä kilpailussa, osaamisesta ja talouden uusiutumiskyvystä on pidettävä huolta. On luotava kestävä koulutuspolku, jossa kaikille tarjottava varhaiskasvatus, laadukas peruskoulu ja aidosti maksuton toinen aste takaavat tasa-arvoiset mahdollisuudet jokaiselle lapselle sekä keräävät kaiken lahjakkuuden kansantalouden hyödyksi. Nuoren suomalaisen polku jatkuu vielä joko korkeakouluun tai työelämään, jonne hän astuu ammattitaitoisena ja koko työuransa ajan valmiina oppimaan uutta.

Samaan aikaan tutkimus- ja tuotekehityspanoksia on lisättävä. Tarvitsemme tieteen kunnianpalautuksen. Tieteen ja tutkimuksen rahoituksen tulee olla vakaata ja ennakoitavaa ja sitä on lisättävä. TKI-investointien on kasvettava selvästi nykyistä korkeammalle tasolle.

SDP:N VAIHTOEHTO: 5 UUDISTUSTA JA 5 INVESTOINTIA

Suomi tarvitsee uudistuksia nyt. 2020-luvulla työllisyyssastetta on nostettava kestäväällä tavalla, vahvistettava yhteiskunnan eheyttä ja yhteenkuuluvuutta ja varmistettava julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä.

Pitkällä aikavälillä talouskasvu perustuu ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun. Sen ytimessä ovat korkea osaaminen ja koulutus, riittävät tutkimus- ja tuotekehityspanostukset sekä aktiivinen, uusiutumista tukeva kaupunki-, elinkeino- ja kilpailupolitiikka. Ne edellyttävät investointeja.

Koulutus ja läpi elämän jatkuva osaamisen kehittäminen ovat paras vakuutus työmarkkinoiden riskejä vastaan ja samalla ne ovat pitkällä aikavälillä parhaita keinoja vähentää eriarvoisuutta.

Kasvua ja työllisyyttä tukevat uudistukset on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla niin, että ne vahvistavat ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa, vähentävät turvattomuutta ja epävarmuutta ja luovatuskoa tulevaan. Kaikki on pidettävä mukana. Jos tässä ei onnistuta, taloudellinen ja sosiaalinen epävarmuus kasvavat ja luottamus poliittisiin sekä muihin yhteiskunnan instituutioihin rapautuu. Sellaisen kehityksen seuraukset voivat olla yllättäviä ja vakavia, kuten olemme viime vuosina eri puolilla maailmaa nähneet. Kyse on ennen kaikkea talouspolitiikan arvovalinnoista.

Ilmastonmuutoksen torjumisessa ei voida enää hukata aikaa. YK:n ilmastopaneelin IPCC:n viimeisimmän raportin mukaan ilmastonmuutoksen vakavimmat uhat voidaan vielä välttää, ja se edellyttää määrätietoista politiikkaa. Päästöjen vähentämiseen

ja biodiversiteetin vähenemisen pysäyttämiseen tähtäävän politiikan kunnianhimon tasoa on nostettava.

SDP esittää viittä suurta uudistusta ja viittä investointia, joilla vahvistetaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä talouskasvun pohjaa, ihmisten osallisuutta ja yhteiskunnan eheyttä.

Suomella ei ole varaa jättää uudistuksia ja investointeja tekemättä. Investoinnit maksavat itsensä takaisin tulevaisuudessa. Ilman niitä Suomen talous uhkaa ajautua hitaan näivettymisen tielle.

SDP:n esittämät uudistukset ovat hyötyihinsä nähden edullisia. Esimerkiksi oppivelvollisuuden laajenuksen ja toisen asteen maksuttomuuden kustannusten mittaluokka on eri arvioiden mukaan 100 miljoonan euron tuntumassa. Hyödyt ovat selvästi tätä suuremmat.

SDP:n vaihtoehdossa uudistukset ja investoinnit rahoitetaan pääosin veropohjia tiivistämällä. Vaihtoehto nojautuu hyvän veropolitiikan tärkeimpään periaatteeseen: tiiviit veropohjat mahdollistavat alhaisemmat verokannat. Vaikka verotulot kasvavat, voimme silti keventää pieni- ja keskituloisten palkansaajien, eläkeläisten ja muita etuuksia saavien ihmisten verotusta.

SDP:n vaihtoehto on vastuullinen. Se on mitoitettu oikein suhdannetilanteeseen: velkaantuminen on pienempää kuin hallituksen budjettiesityksessä. Se vahvistaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kasvun edellytyksiä.

VIISI UUDISTUSTA:

1. Laajennetaan oppivelvollisuutta ja tehdään toinen aste aidosti maksuttomaksi – estetään nuorten syrjäytyminen.
2. Uudistetaan varhaiskasvatus.
3. Tehdään perhevapaaudistus heti.
4. Uudistetaan sosiaaliturva yleisturvan pohjalta.
5. Tehdään työllisyyttä ja kestävä kehitystä tukeva verouudistus.

VIISI INVESTOINTIA:

1. Panostetaan koulutukseen, tutkimukseen, sivistykseen ja kulttuuriin.
2. Pysäytetään ilmastonmuutos, panostetaan aktiiviseen elinkeinopolitiikkaan. Panostetaan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin.
3. Poistetaan köyhyyttä ja vahvistetaan osallisuutta.
4. Vahvistetaan työllisyyspolitiikkaa.
5. Panostetaan työssäkäynnin infraan ja tehdään liikenteestä päästötöntä.

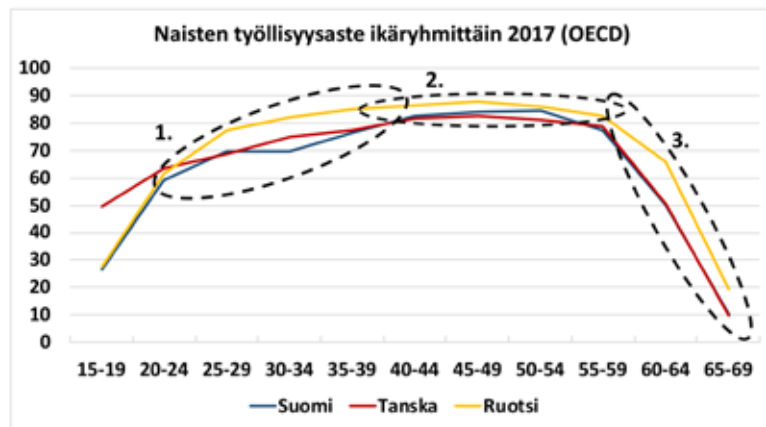

TARVITAAN --- VIISI --- UUDISTUSTA

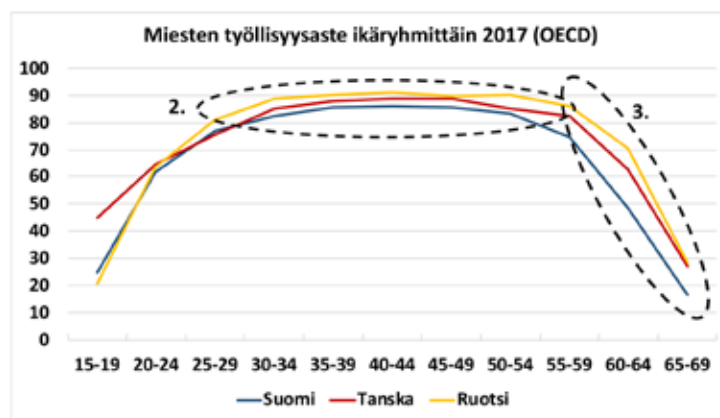
MISSÄ ON SUOMEN TYÖLLISYYSPOTENTIAALI?

Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomessa työllisyys on alhaisempaa erityisesti nuorten naisten, ikääntyvien työntekijöiden sekä kaikkien miesten kohdalla. Uudistusten ytimessä on vahvistaa näiden ryhmien mahdollisuuksia päästä töihin ja poistaa työllistymisen esteitä.

Mitä on tehtävä?

1. Nuorten naisten työllisyys on Suomessa alhaisempaa kuin muissa Pohjoismaissa*: perhevapaaudistus ja varhaiskasvatustuudistus ovat välttämättömiä.
2. Työuran keskellä olevat ikäryhmät, erityisesti miehet ja matalasti koulutetut, eivät kiinnity Suomessa työmarkkinoille samoin kuin muissa Pohjoismaissa. Samoin työllisyysasteen nousu näissä ikäryhmissä on viime vuosina ollut hidasta verrattuna nuorempiin ja vanhempiin. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan erityisesti panostuksia osaamiseen, työllisyyspolitiikkaan ja työvoiman liikkuvuuteen.
3. Ikääntyneet -> eläkeuudistus alkaa purra 2018 alkaen.

*Erilainen mittaustapa vaikeuttaa hieman vertailua.

OPPIVELVOLLISUUTTA
ON LAAJENNETTAVA
JA NUORISOTAKUUTA
VAHVISTETTAVA

Pelkän peruskoulun varassa olevien ihmisten asema heikkenee jatkuvasti työmarkkinoilla. Työelämän osaamistason vaatimukset kasvavat ja työmarkkinat elävät murroksessa. Nuorten eriarvoisuus ja syrjäytyminen kasvavat ilman tehokasta koulutuspolitiikkaa.

Viimeisten 30 vuoden aikana Suomen työmarkkinoilta on hävinnyt 600 000 työpaikkaa, johon on riittänyt pelkkä perusasteen koulutus. Tällä hetkellä Suomessa on edelleen lähes 100 000 alle 30-vuotiaasta ihmistä ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Heidän asemansa työmarkkinoilla on heikko, mikä johtaa eriarvoisuuden ja syrjäytymisen kasvuun. Erityisesti nuorten miesten syrjäytyminen on merkittävä ongelma.

Oppivelvollisuusikää nostamalla parannetaan nuorten tulevaisuuden työllisyys- ja tulokehitystä. Pelkän perusasteen suorittaneiden ihmisten työllisyysaste on vain noin 40 prosenttia, kun taas toisen asteen suorittaneiden on yli 70 prosenttia ja korkeakoulutettujen on yli 85 prosenttia. Koulutus parantaa merkittävästi työllisyyttä, mutta myös työuran kestoa. Korkeakoulutettujen työurat kestävät jopa 15 vuotta perusasteen varassa olevia pidempään. Koulutustason nostaminen on välttämätöntä, jos haluamme nykyistä merkittävästi korkeampaa työllisyyttä.

Tehokkain keino koulutustason nostoon on oppivelvollisuuden laajentaminen. Tällä hetkellä noin kahdeksan prosenttia nuorista ei jatka seuraavana syksynä tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Opintoja jatkavista nuorista moni ei myöskään vie opintojaan loppuun. Laajentamalla oppivelvollisuutta, kasvata-

me merkittävästi toisen asteen tutkinnon suorittavien osuutta.

Toisen asteen koulukseen siirtyminen on tärkeä nivelvaihe, jossa nuoret joutuvat ensimmäistä kertaa tekemään koko koulutusuraansa koskevia valintoja. 16- ja 17-vuotiaana koulutuksen ulkopuolelle jääneet ovat ikätovereitaan heikommassa asemassa läpi elämän. Pelkkä peruskoulu ei nykyisin eikä varsinkaan tulevaisuudessa riitä pohjakoulutukseksi. Tavoitteeksi onkin asetettava, että koko ikäluokka suorittaa vähintään toisen asteen koulutuksen. Oppivelvollisuuden laajentaminen on kuitenkin tärkeintä nuorille itselleen.

Toisen asteen koulutus on muutettava maksuttomaksi, eivätkä opiskelusta koituvat kustannukset saa estää ketään suorittamasta tutkintoa. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja sitä seuraava toisen asteen muuttuminen maksuttomaksi on hyötyihinsä nähden kohtuullisen edullinen uudistus. VATT on arvioinut, että yksi vuosi oppivelvollisuutta lisää kustannuksia 17 – 27 miljoonaa euroa vuodessa. Haarukka johtuu erilaisista oletuksista oppimateriaalien kierrättämisestä. Tällainen panostus maksaa aikaa myöten itsensä moninkertaisesti takaisin paranevan työllisyyden ja vähenevän syrjäytymisen kautta.

Pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevat työpaikat ovat vähentyneet, mutta korkeakoulutettujen työpaikat ovat sen sijaan kasvaneet vuodesta toiseen. Kyse on kuitenkin pohjimmiltaan positiivisesta ilmiöstä: osaamistason nousu tarkoittaa korkeampaa tuottavuutta ja siten nopeampaa talouskasvua sekä parem-

paa elintasoa. Sitä on vahvistettava. Koulutus on paras turva työmarkkinoiden murroksessa ja paras keino varmistaa, että Suomi siinä selviää.

Oppivelvollisuuden laajentamisen ohella on edistettävä nuorten ja nuorten aikuisten kiinnittymistä työmarkkinoille myös muilla keinoilla, jotka myös estävät syrjäytymistä.

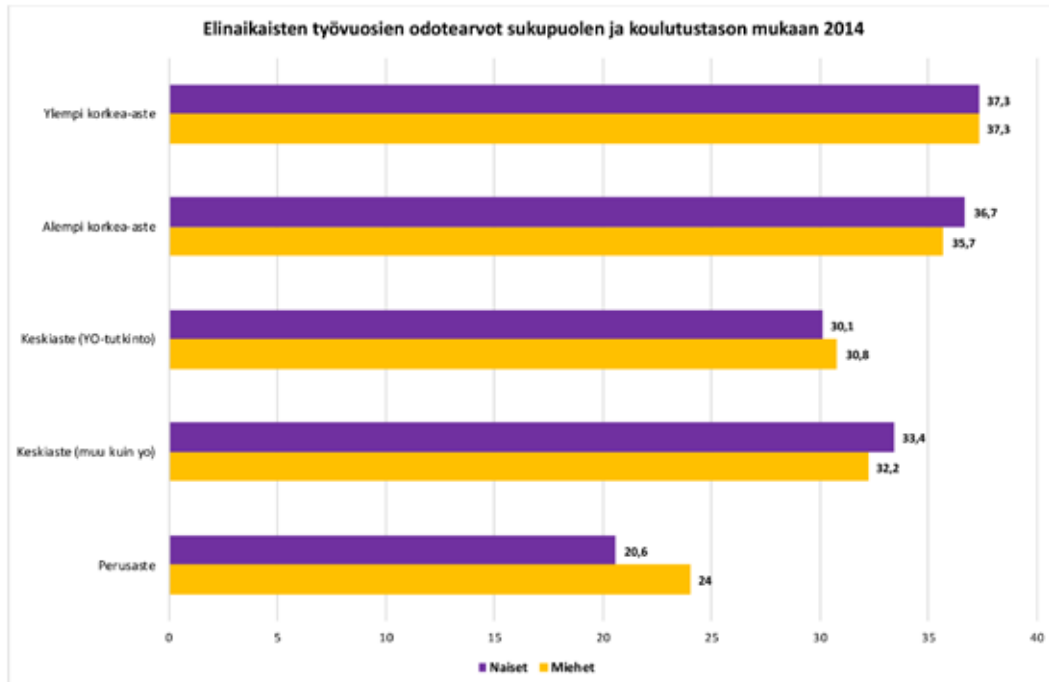
Hallitus on ajamassa voimakkaasti nuorisotakuun alas ja korvaamassa sen yhteisötakuulla, joka on yksi sen kärkihankkeista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että nuorisotakuun rahoituksesta viedään jopa 96 %. Tässä, kuten niin monessa muussakin asiassa, hallituksen kärkihänke toimii sumuverhona, jolla yritetään kätkeä se tosiasia, että toimiva järjestelmä ajetaan pelkästään ideologisista syistä alas ja tilalle tarjotaan murusia. SDP esitti oman mallinsa nuorisotakuun kehittämiseksi talvella 2017.

Hallitus on lopettanut kokonaan nuorten aikuisten osaamisohjelman. Ohjelman alasajon seurauksena moni vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa oleva nuori aikuinen jää tosiasiallisesti tyhjän päälle. Ohjelma on onnistunut hyvin räätälöityjen opintopolkujen toteuttamisessa, jonka takia se on käynnistettävä uudelleen ja sen resurssit tulee turvata.

Oppivelvollisuutta laajentamalla sekä nuorisotakuuta vahvistamalla nostetaan työllisyyttä sekä vauhditetaan kasvua. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään julkisen talouden hyödyistä ja kustannuksista. Uudistukset hyödyttäisivät eniten heikoimmassa asemassa olevia nuoria. Läpi elämän jatkuva koulutus antaa parhaimmat edellytykset kiinnittyä työmarkkinoille sekä tehokkaan keinon vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.

SDP ESITTÄÄ

- **Laajennetaan oppivelvollisuus koskemaan koko toista astetta ja tehdään toisen asteen koulutus maksuttomaksi. Kustannus ensimmäisenä vuotena 20 miljoonaa.**
- **Lisätään perusopetuksen laatu- ja tasa-arvohoitusta 15 miljoonaa.**
- **Jatketaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaa. Panostus 20 miljoonaa.**
- **Vahvistetaan nuorisotakuuta.**
- **Toteutetaan koulutuksen indeksikorotukset täysimääräisesti.**

Kuva 1. Mitä korkeampi koulutus, sitä pidemmät työurat ja parempi työllisyys. Pelkän perusasteen varassa olevien työurat ovat huomattavan lyhyitä muihin ryhmiin verrattuna.
Kuvan lähde: Pekka Myrskylä: "Katoavat työpaikat – työllisten määrän ja rakenteen kehitys Suomessa 1987–2017". SAK:n julkaisu 3/2017.

UUDISTETAAN

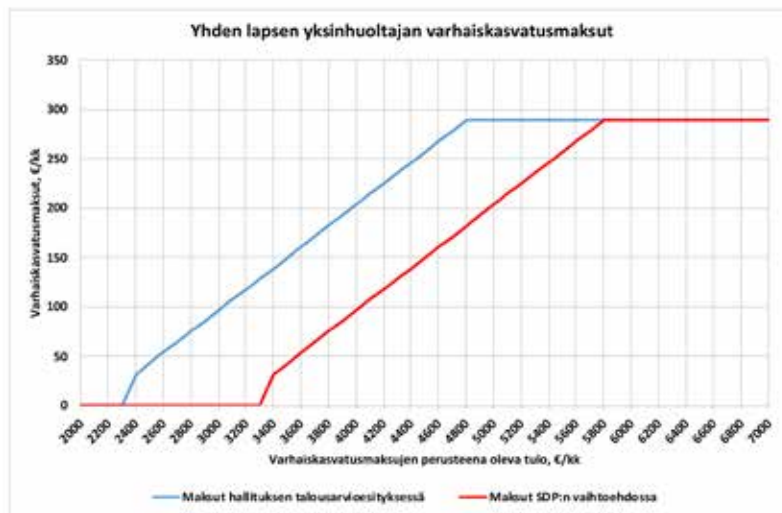
VARHAISKASVATUS

Laadukas varhaiskasvatus on vaikuttavimpia investointeja, jonka yhteiskunta voi tehdä. Taloustieteen nobelisti James Heckman on todennut, että koulutusinvestointien tuotto on suurimmillaan, kun ne tehdään elinkaaren varhaisessa vaiheessa. OECD on arvioinut, että varhaiskasvatukseen panostettu euro tuottaa itsensä vähintään seitsenkertaisesti takaisin. Laadukas varhaiskasvatus pystyy tehokkaasti pysäyttämään huono-osaisuuden kierteen ja parantaa lapsen oppimismahdollisuuksia koulutiellä.

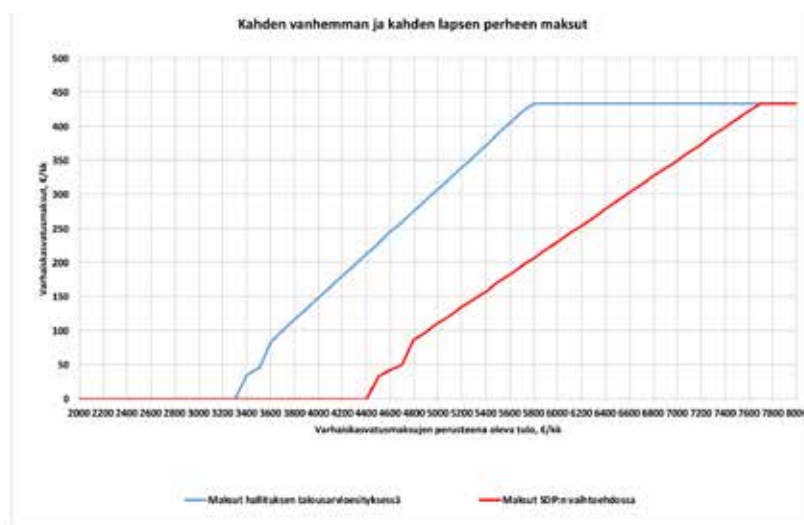
Suomessa lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen on eurooppalaisittain tarkasteltuna alhaisella tasolla. Varsinkin eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten ja heikommassa asemassa olevien lasten kehitykselle varhaiskasvatuksella on ratkaiseva merkitys kielen oppimiselle, kotoutumiselle ja myöhemmälle koulu-
menestykselle.

Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lasten ja varhaiskasvatuksesta vastaavan henkilöstön välinen suhde on järkevällä tasolla. Liian isossa ryhmässä aikuisen ei ole mahdollista huomioida jokaista lasta ja vastata

Esimerkkejä varhaiskasvatusmaksuista SDP:n mallissa hallituksen talousarvioesitykseen verrattuna: SDP:n vaihtoehdossa pieni- ja keskituloisten maksut alenevat tuntuvasti. Lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma.

Kuva 2. Yhden lapsen yksinhuoltajan varhaiskasvatusmaksut.

Kuva 3. Kahden vanhemman ja kahden lapsen perheen varhaiskasvatusmaksut.

lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen lapselta perheen vanhempien työ- ja tai perhetilanteen perusteella ei kohtele lapsia yhdenvertaisesti.

SDP:n pidemmän aikavälin tavoitteena on kaikille maksuton varhaiskasvatus. Kohti maksutonta varhaiskasvatusta edetään vaiheittain ja ensi vuodelle esitämme varhaiskasvatuksessa 0-maksuluokan alarajan nostoa.

Haluamme parantaa varhaiskasvatuksen laatua ja nostaa varhaiskasvatukseen osallistumisastetta. Lapsen edun lisäksi toimiva varhaiskasvatus on edellytys pienten lasten vanhemmille työn ja perhe-elämän sujuvaan yhteensovittamiseen.

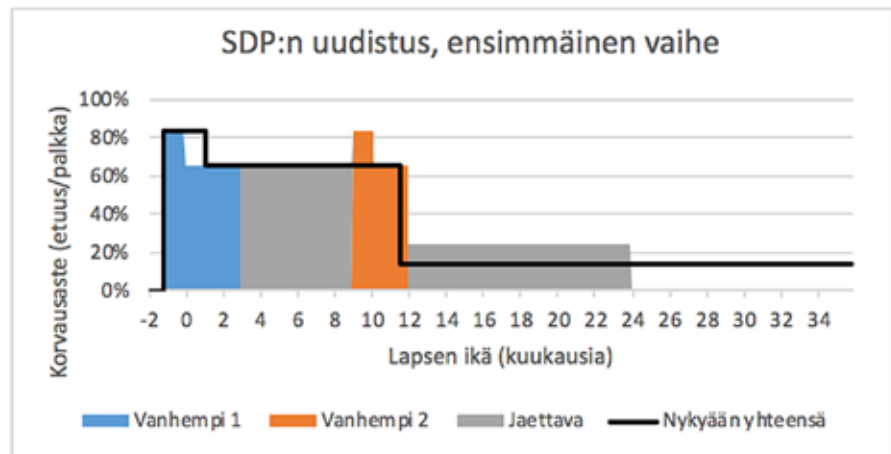
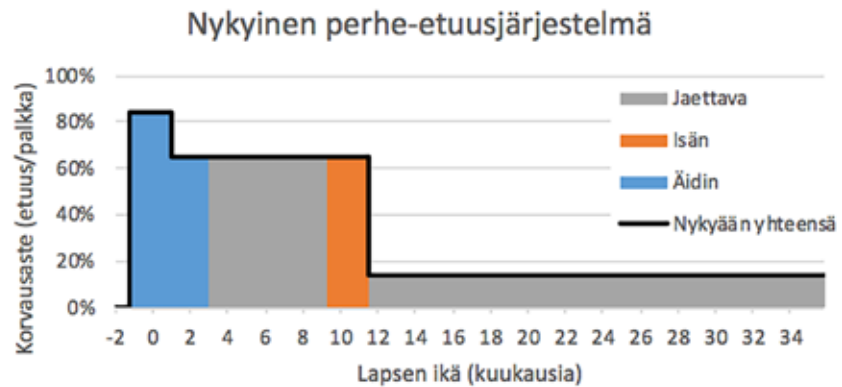
Sosialidemokraattien mielestä varhaiskasvatus koostuu erottamattomasti leikin, hoivan, kasvatuksen ja opetuksen muodostamasta kokonaisuudesta. Lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottava varhaiskasvatus tarjoaa parhaat edellytykset tasapainoiselle kehitykselle.

SDP ESITTÄÄ

- **Pienennetään varhaiskasvatuksen ryhmäkojoa. Panostus 15 miljoonaa.**
- **Palautetaan subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Panostus 6,6 miljoonaa.**
- **Alennetaan varhaiskasvatuksen maksuja tuntuvasti nostamalla 0-maksuluokan rajaa 1000 euroa kuukaudessa. Kustannus 88 miljoonaa, joka kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.**

PERHEVAPAAAT
ON UUDISTETTAVA

Kuva 4. Perhe-etuudet nyt ja SDP:n mallissa

Nykyinen perhevapaajärjestelmä ei huomioi perherakenteissa ja työelämässä tapahtuneita muutoksia. Etenkin äidit ovat pitkiä jaksoja poissa työelämästä, mikä paitsi alentaa työllisyyttä, myös pahentaa naisten ja miesten välisiä palkkaeroja.

Perhevapaiden uudistaminen lasten ja perheiden ehdoilla on tehokas keino tasata hoitovastuuta, lisätä tasa-arvoa työmarkkinoilla ja parantaa samalla työllisyyttä. Perheet tarvitsevat nykyistä suurempaa joustoa vapaiden ja etuuksien käyttöön. Niiden on oltava yhtä toimivia kaikille perheille, sateenkaariperheistä ja yksinhuoltajista perinteisiin ydinperheisiin.

SDP:n perhevapaamallin ytimessä ovat yksilölliset ja joustavat vapaat kaikille perheille, naisten työurien tukeminen, paremmat mahdollisuudet isille lasten hoitoon ja mahdollisuus siirtää etuuksia myös muille kuin lapsen vanhemmille tilanteen ja perheen tarpeen mukaan.

SDP:n perhevapaamallissa kummallekin vanhemmalle taataan 3 kuukauden ansiosidonnainen vapaa. Sen lisäksi kuuden kuukauden osuus ansiosidonnaisesta vapaasta on mahdollista jakaa perheen itse

valitsemalla tavalla vanhempien kesken. Lisäksi raskausrahalla taataan 28 päivän korotettu tuki heti syntymän yhteydessä. Jos työtuloja ei ole ollut, etuudet maksettaisiin vähimmäismääräisinä, kuten nykyisinkin. Näiden lisäksi vanhemmat saavat jaettavakseen haluamallaan tavalla vuoden verran euromääräistä vanhempainrahaa, jonka voi halutessaan myös puolittaa, jolloin sitä maksetaan vastaavasti pidempään.

Jotta perhevapaauudistuksella tavoiteltavat työllisyshyödyt toteutuvat käytännössä, sen tueksi tarvitaan toimivaa varhaiskasvatusta ja toimivaa työllisyyspolitiikkaa. THL:n selvityksen mukaan yli kaksivuotiaita lapsia kotona hoitavista äideistä yli puolet on vailla työpaikkaa. Työpaikan löytäminen on monille heistä vaikeaa. Siksi työllistymisen tueksi tarvitaan myös aktiivisen työvoimapolitiikan palveluita, kuten koulutusta.

SDP ESITTÄÄ

- **Aloitetaan perhevapaauudistus heti. SDP:n malli on lähtökohtaisesti kustannusneutraali.**

SOSIAALITURVAUUDISTUS

YLEISTURVA

SDP haluaa uudistaa suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän. Sosiaaliturvan lähtökohtana on oltava työ sekä ihmisen oman aktiivisuuden, itsensä kehittämisen, kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen.

Pirstaloituvassa työelämässä ihmisen tilanne vaihtelee opiskelun, erilaisten työsuhteiden, yrittäjyyden, perhevapaiden ja mahdollisten työttömyysjaksojen välillä. Siksi on tärkeää, että turvan taso on ennakoitavissa ja elämäntilanteen vaihtuessa ihminen ei kohtaa tarpeetonta byrokratiaa, maksuviiveitä tai kannustinloukkua.

SDP:n vastaus sosiaaliturvan ongelmiin on Yleisturva, joka on kolmiportainen sosiaaliturvamalli. Yleisturvan kolme tasoa ovat takuutaso, yleistaso ja aktiivitaso. Turvaan ovat oikeutettuja kaikki työnteon muodosta riippumatta aina yrittäjistä apurahansaajiin ja vakiduunareista keikkatyöläisiin.

Yleisturvan tarkoitus on helpottaa työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovittamista siten, että työ on tekijälleen aina kannattavaa. Yksi yhtenäinen yleistason yleisturva purkaa byrokraloukkua. Koska turvan taso ja määräytymisperusteet ovat samat erilaisilla syyperusteilla, se ei aiheuta välinputoamisia eikä maksatusviiveitä turvan saamisen perusteina olevan syyn vaihtuessa. Tietojärjestelmien yhteensovittamisella syyperusteiden toteamista voidaan automatisoida ja byrokratiaa vähentää.

Yleisturvaa rakennetaan yhdessä sitä tukevien pal-

veluiden, työllisyyspalveluiden sekä jatkuvan oppimisen kanssa. Tarveharkintainen ja täydentävä toimeentulotuki sekä kulukorvaukset säilyvät osana sosiaalityötä ja -vakuutusta.

SDP:n mielestä Yleisturvan kokonaisuus voidaan toteuttaa vaiheittain vuoteen 2030 mennessä. Ensiaskeleita yleisturvaa kohti voidaan ottaa nopeasti esim. yhtenäistämällä etuuksien tasoja, niiden perusteena olevia tulokäsitteitä, maksupäiviä, lapsikorotuksia sekä selkiyttämällä karenssipäivien määräytymistä.

SDP ESITTÄÄ

- **Aloitetaan sosiaaliturvan uudistaminen heti yleisturvamallin pohjalta.**

YHTEENVETO SDP:N VAIHTOEHDON VERO- JA ETUUSMUUTOKSISTA

1. ETUUKSIEN INDEKSIKOROTUKSET

- **Kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehdään indeksikorotukset normaalisti. Korotettavat etuudet:**
 - Kansaneläkkeet
 - Takuueläke
 - Työttömien perusturvaetuudet ja ansioturvan perusosa ja lapsikorotukset
 - Vähimmäismääräiset äitiys-, isyys-, vanhempain- ja sairauspäivärahat sekä kuntoutusraha
 - Vammaisetuudet
 - Sotilasavustus
 - Rintamalisä
- **Yleisen asumistuen enimmäisasumismenojen indeksin muutos elinkustannusindeksistä perutaan ja sidotaan takaisin vuokraanindeksiin.**
- **Kansaneläkeindeksin korotus nostaa myös eläketulovähennystä automaattisesti, mikä on tässä huomioitu.**

Vaikutus etuusmenoihin: +82 miljoonaa

Vaikutus verotuloihin: -36 miljoonaa

Nettovaikutus: -118 miljoonaa

2. ELÄKEREFORMI

- **SDP:n eläkemallissa kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen tehdään normaalit indeksikorotukset, minkä lisäksi takuueläkettä korotetaan 21 eurolla suhteessa hallitukseen, mikä tarkoittaa yhteensä 30 euroa korotusta suhteessa vuoteen 2018.**
- **Kansaneläkettä korotetaan lisäksi niin, että alle noin 1400 euron työeläkettä saavien kansaneläke nousee 30 €/kk. Teknisesti korotus toteutetaan niin, että kansaneläkkeen ns. suojaosaa korotetaan 60 €/kk. Suojaosalla tarkoitetaan sitä osaa työeläkkeestä, jota ei huomioida kansaneläkkeen määrää laskettaessa.**
- **Tässä laskelmassa on huomioitu pientä työeläkettä saavien ihmisten kansaneläkkeen nosto ja takuueläkkeen tasokorotus. Eläkkeiden indeksikorotus on mukana laskelmassa 1.**
- **Kuva eläke-etuuksien muutoksista sivulla 50.**

Vaikutus etuusmenoihin: 179 miljoonaa

Vaikutus verotuloihin: +60 miljoonaa

Nettovaikutus: -120 miljoonaa

3. VARHAISKASVATUSMAKSUT

- **Varhaiskasvatusmaksuja alennetaan nostamalla 0-maksuluokan rajaa kaikilla perheillä 1000 euroa kuukaudessa (raja riippuu perheen koosta). Se poistaa maksut pienituloisilta ja laskee maksuja keskituloisilta.**
- **Esimerkkikuvia sivulla 15.**

Vaikutus maksutuloon: - 88 miljoonaa.

4. OPINTOTUKI

- **Opintorahaan tehdään tasokorotus vuoden 2017 alun tasolle ja lisäksi indeksitarkistus vuoden 2019 osalta. Esimerkiksi itsenäisesti asuvan korkeakouluopiskelijan opintoraha nousee 90 €/kk.**

Vaikutus etuusmenoihin: 89 miljoonaa

Vaikutus verotuloihin: +18 miljoonaa

Nettovaikutus: -71 miljoonaa

5. VEROREFORMIT

- **Perusvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 200 euroa.**
- **Työtulovähennyksen enimmäismäärää nostetaan, alarajaa lasketaan ja täyteen vähennykseen oikeuttavan tulon ylärajaa nostetaan. Vähennyksen kasvuprosenttia nostetaan ja vähenemisprosenttia lasketaan. Lisäksi työtulovähennys muutetaan työtulotueksi.**
- **Kunnallisveron eläketulovähennystä nostetaan ja lisäksi kansaneläkkeen indeksikorotus nostaa vähennystä automaattisesti.**
- **Ansiotulojen verotukseen lisätään uusi veroluokka yli 90 000 euron vuosituloille.**
- **Pääomatuloveron verokantoja nostetaan.**
- **Yrittäjävähennys poistetaan.**
- **Kotitalousvähennyksen omavastuu poistetaan ja vähennys muutetaan tueksi niillä, joilla ei ole veroja, mistä vähennys voitaisiin tehdä.**

Tarkat parametrit on esitetty liitteen laskelmassa.

Kaikkien vero- ja etuusmuutosten vaikutus verotuloihin yhteensä:

valtio +269 milj., kunnat -160 milj., muut -10 milj.

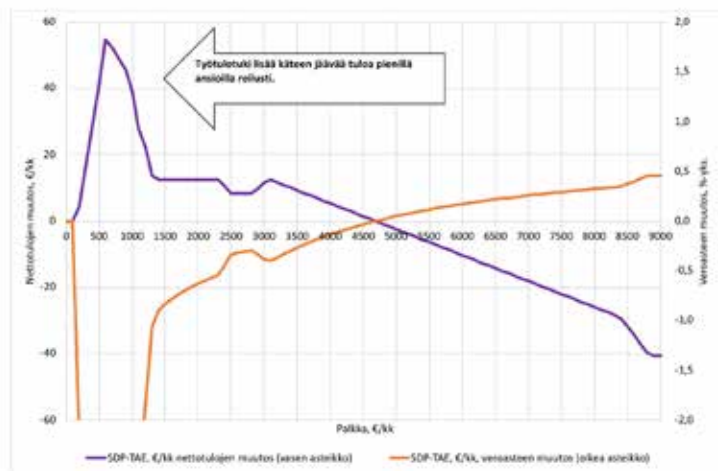
Työtulotuen ja tukena maksettavan kotitalousvähennyksen kustannus yhteensä 82 miljoonaa.

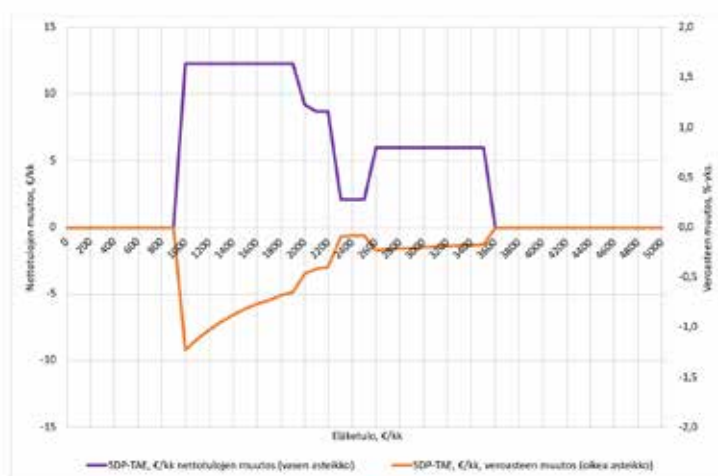
Krista Kiuru
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan
puheenjohtaja

Esimerkkikuvia veromuutosten vaikutuksista verrattuna hallituksen budjettiesitykseen

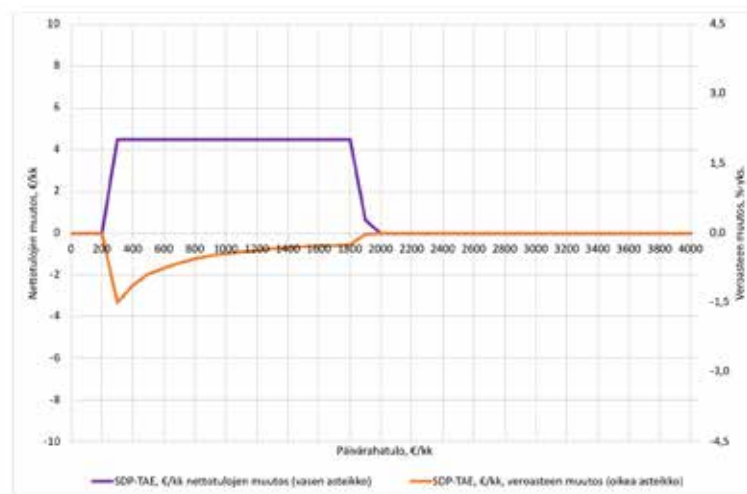
Kuvien lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma

Kuva 5.. Palkkatulojen verotus SDP:n vaihtoehtobudjetissa verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen. Pieni- ja keskituloiset hyötyvät perusvähennyksen ja työtulovähennyksen muutosten myötä. Työtulotuki lisää käteen jäävää tuloa kaikkein pienimmillä ansioilla reilusti.

Kuva 6 . Eläketulojen verotus SDP:n vaihtoehtobudjetissa verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen. Pieni- ja keskituloiset hyötyvät perusvähennyksen ja eläketulovähennyksen muutosten myötä.

Kuva 7. Muiden veronalaisten etuuksien kuin eläkkeiden verotus SDP:n vaihtoehtobudjetissa verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen. Perusvähennyksen muutos nostaa käteen jäävää tuloa.

Eduskunnan tietopalvelun laskelma reformien kokonaisuudesta on esitetty liitteenä.

TYÖLLISYYTTÄ JA KESTÄVÄÄ
KEHITYSTÄ TUKEVA
OIKEUDENMUKAINEN
VEROPOLITIIKKA

Verotuksen pääperiaatteet ovat yksinkertaisia. Huolehdietaan tiivistä veropohjista, jotta on varaa kohutuullisiin verokantoihin. Hankitaan verotuottoa sieltä, missä se vähiten vahingoittaa taloudellista toimintaa, ja alennetaan veroja sieltä, missä hyödyt työllisyydelle ja kasvulle ovat suurimmat.

Hallitus ei ole käyttänyt verotusta työkaluna, jolla rahoitettaisiin julkisten palvelujen kehittämistä. Hallitus on veropoliittisissa ratkaisuissaan unohtanut hyvän verojärjestelmän keskeisimmät periaatteet: oikeudenmukaisuuden ja taloudellisen tehokkuuden. Oikeudenmukaisuus varmistetaan parhaiten huomioimalla veronmaksukyky veroratkaisuissa.

Taloudellinen tehokkuus toteutuu pitämällä verotus tasapuolisena, veropohjat tiiviinä, verokannat kohutuullisina ja verolainsäädäntö täsmällisenä. Samalla kaikkein hyödyllisintä toimintaa on verotettava vähiten: tämä koskee sekä ansiotyötä yhteiskunnan perustana, että ekologisesti parhaita vaihtoehtoja ihmiskunnan säilymisen edellytyksenä.

Hallituksen veropäätökset ovat kiistatta lisänneet tuloeroja. Ne ovat olleet myös haitallisia taloudelle. Esimerkiksi yrittäjävähennys (ns. apteekkarivähennys) ja metsälahjavähennys ovat puhkoneet veropohjaa asiantuntijoiden näkemysten vastaisesti. Kalliilla veronalennuksilla on suosittu hallituspuolueiden läheisiä eturyhmiä, mutta talouden toiminnan kannalta uudistukset ovat olleet haitallisia. Sama linja jatkuu esimerkiksi hallituksen esittämässä muutoksissa aggressiivista verosuunnittelua suitsivaan korkovähennysrajoitukseen. Sen sijaan, että veropohjaa tiivistettäisiin, lakiin on jäämässä kymmenien miljoonien aukko, joka hyödyttää ennen muuta kansainvälisiä sijoittajia, jotka välttelevät veroja Suomessa.

SDP:n vaihtoehtobudjetin verolinja perustuu yksinkertaiseen ajatukseen: hyvän verojärjestelmän periaatteet on otettava käyttöön. Vaihtoehtobudjetin ehdotukset ovat lyhyen tähtäimen ensi askeleita, pidemmällä aikavälillä SDP uudistaisi verotusta keväällä 2018 julkaistun vero-ohjelman linjausten pohjalta.

Tulevalla vaalikaudella SDP keventäisi työn ja eläkeiden verotusta ja siirtäisi verotuksen painopistettä omistamisen sekä ympäristöä rasittavan toiminnan verotukseen ennen kaikkea veropohjan aukkoja tiivistämällä ja veropohjaa laajentamalla. Tasapuolinen verotus tukee myös talouskasvua. Kun vapaamatkustajuus vähenee, hyvinvointivaltion oikeutus vahvistuu ja populismin käyttövoima katoaa.

Verotuksen pää tavoite on fiskaalinen: rahoittaa julkisia palveluja. SDP:n oikeudenmukaisella veromallilla rahoitetaan tulevaisuusinvestointeja, parannetaan julkisia palveluja sekä etuuksia, jolloin kokonaisveroaste

kasvaisi noin puolella prosentilla verrattuna hallituksen budjettiin. Kokonaisveroaste mittaa verotulojen ja bruttokansantuotteen suhdetta ja se on korkein maissa, joissa hyvinvointi on korkeimmalla tasolla¹. Verotuloja kerättäisiin lähinnä veropohjaa tiivistämällä, minkä vuoksi veroprosentteja myös alennetaan. Veronalennukset kohdistetaan pääosin ansiotuloverotukseen.

SDP:n vaihtoehtobudjetissa pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään enemmän kuin hallituksen esityksessä. Kun veropohjaa tiivistetään torjumalla harmaata taloutta ja kansainvälistä veronkiertoa, edistetään reilua kilpailua ja luodaan edellytyksiä talouskasvulle.

Oikeudenmukaisempi ja talouden toiminnan kannalta tehokkaampi verotus

SDP siirtää verotuksen painopistettä työn verotuksesta omistamisen verotukseen.

SDP keventäisi pieni- ja keskituloisten palkansaajien, eläkeläisten sekä etuuksien saajien verotusta. Palkansaajan verotus kevenisi noin 5 000 euron kuukausituloihin saakka, kun vertailukohtana käytetään hallituksen budjettia.

Alle 5 000 euron kuukausituloilla käteen jäisi keskimäärin noin 10 euroa enemmän kuussa kuin hallituksen mallissa (ks. kuvio 5). Esimerkiksi 2 000 euroa kuussa tienaa saisi 12 euroa enemmän käteen. Kaikkein eniten tulot kasvaisivat alle 1 500 euroa tienaaavilla palkansaajilla, jotka saisivat verotuksen yhteydessä niin kutsuttua työtulotukea (ks. laatikko työtulotuesta). Toisaalta yli 90 000 euroa vuodessa tienaaavien ansiotulojen verotusta kiristettäisiin kahdella prosentilla.

Eläkeläisten verotusta SDP laskisi hallitukseen malliin verrattuna enemmän 3 600 euron tuloihin asti (ks. kuvio 6). Pienituloisimpien eläkeläisten tulot kasvaisivat kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotusten myötä. (ks. edellä). Etuuksien saajien verotus alenisi, kun tulot jäävät alle 2 000 euroon kuukaudessa (ks. kuvio 7). SDP uudistaisi myös kotitalousvähennystä siten, että myös pienituloisimmat voisivat hyötyä siitä (ks. laatikko kotitalousvähennyksestä).

SDP kiristäisi miljoonaperintöjen verotusta nostamalla suurimpien lahjojen ja perintöjen veroastetta kahdella prosenttiyksiköllä, mikä tuottaisi 59 miljoonaa euroa. SDP nostaisi pääomatuloverokantoja nykyisistä 30 ja 34 prosentista 32 ja 35 prosenttiin. Tämä toisi 145 miljoonan euron lisäverotuoton.

Tuloverotuksen uudistukset vaikutuksineen on esitetty tarkemmin sivulla 20 ja liitteen laskelmissa.

¹ Korkea kokonaisveroaste on yleensä kytköksissä korkean hyvinvoinnin hyvinvointivaltioihin ja toisaalta kehitysmaissa veroaste on matala. Veroasteen kasvu ei kuitenkaan aina kerro hyvinvoinnin lisääntymisestä, sillä se riippuu vahvasti lyhyen aikavälin talouskasvusta, johon ei voida poliittikalla vaikuttaa. Siksi kokonaisveroasteen ja muiden vastaavien mittareiden käyttöä politiikan tavoitteina kannattaa välttää.

TYÖTULOTUKEA PIENIPALKKAISELLE

SDP keventäisi pieni ja keskituloisten palkansaajien verotusta. Suurin kannustinloukku on kuitenkin pienipalkkaisimmissa töissä, joista saatavaa tuloa ei usein koeta riittävästi paremmaksi kuin työttömyysturvaa tai muuta etuutta. SDP esittää uutta, kannustavaa työtulotukea alle 15 000 euroa vuodessa ansaitseville, jotka eivät maksa ansiotuloveroa.

Osa-aikainen, keikkaluontoinen tai kausittainenkin työ olisi kannustavaa, jos tekijä saa palkan yhteydessä veronpidätyksen sijasta työtulotuen. Ansiotulovero voisi siis jäädä negatiiviseksi. SDP:n vaihtoehtobudjetissa esitetyssä mallissa noin 800 euron kuukausittaisista palkkatuloista käteen jäisi noin 50 euroa nykyistä enemmän. Työtulotuki antaisi siten entistä useammille mahdollisuuden osallistua työelämään.

Kyse on myös oikeudenmukaisuudesta, sillä työtulotuen ansiosta veronalennukset ulottuvat vihdoinkin myös kaikkein pienipalkkaisimpiin. Muiden palkansaajien tapaan he suorittavat palkastaan tasaveron luonteiset sosiaalivakuutusmaksut, jotka muodostavat työllistymistä vaikeuttavan verokiilan. Nämä maksut ovat tällä hallituskaudella nousseet.

Vuonna 2017 palkkaan perustuvat sosiaalivakuutusmaksut olivat yhteensä 27 miljardia euroa eli 28 prosenttia kaikista veroista ja veronluonteisista maksuista. Kaiken lisäksi peritty eläkemaksu ei kerrytä vuosien kantaan pienipalkkaisen työn kokonaiseläkettä juuri kansaneläkettä korkeammaksi.

Työtulotuki ei vaikuttaisi palkkaukseen, jonka on perustuttava työehtosopimuksiin. Seuraavalla vaalikaudella työtulotuki kytkeytyy SDP:n sosiaaliturvauudistukseen eli Yleisturvaan.

SDP:n vaihtoehtobudjetin mallissa työtulotuki pienentäisi valtion verotuloja 75 miljoonaa euroa.

KOTITALOUSVÄHENNYS MYÖS PIENITULOISILLE

SDP uudistaisi kotitalousvähennystä siten, että se ottaisi paremmin huomioon pienituloisten tarpeet ja kestävä kehityksen. SDP laajentaisi kotitalousvähennyksen myös niihin pienituloisiin, jotka eivät maksa ansiotuloveroa. He voisivat saada kotitaloustuen, jolloin ansiotuloverotus voisi jäädä negatiiviseksi.

Samalla poistetaan kotitalousvähennyksen sadan euron omavastuuosuus, jolloin pienituloisen kannattaa teettää vaikka vain yksi siivous kodissaan. Samalla kotitalousvähennyksen ylärajaa alennetaan – yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Uudistukset kasvattaisivat kotitalousvähennyksen kustannuksia valtiolle arviolta kuusi miljoonaa euroa.

Ylärajaa korotetaan energiaremonteissa, joilla vähennetään asumisen hiilidioksidipäästöjä. SDP myös korottaisi kotitalousvähennyksen korvausprosenttia 70-vuotiaiden hoivapalveluissa ja aloittaisi valmistelun, jolla kotitalousvähennys ulotettaisiin nykyistä laajemmin kerrostalo- ja rivitaloasukkaille. Kotitalousvähennyksellä voitaisiin vähentää myös kerrostalo- ja rivitaloasumisen hiilidioksidipäästöjä.

Uudistukset kasvattaisivat kotitalousvähennyksen kustannuksia valtiolle arviolta kuusi miljoonaa euroa.

Veropohjaa on tiivistettävä

Valtaosa SDP:n vaihtoehtobudjetin lisäverotuotoista perustuisi verokantojen korotusten sijaan veropohjan tiivistämiseen. Veropohjan tiivistämiseksi esitetään muun muassa omistamisen verotukseen liittyviä seuraavia uudistuksia.

SDP tiivistäisi veropohjaa luopumalla hallituksen viime vuonna käyttöön ottamista yrittäjävähennyksestä (ns. apteekkarivähennys) sekä metsälahjavähennyksestä. Niitä voidaan pitää perusteettomina, sillä niiden vaikutukset työllisyyteen ja talouskasvuun ovat vähäiset. Lisäksi rajattaisiin veropohjaa kaventavien, muun muassa verosuunnitteluun liittyvien luovutustappioiden ja muiden tappioiden, vähennysoikeutta. Näillä uudistuksilla kertyisi noin 160 miljoonan lisäverotulot, joista valtion osuus olisi 106 miljoonaa.

Osinkojen veropohja vuotaa monin tavoin. SDP tiivistäisi veropohjaa perimällä ulkomaisien rahastojen ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen saamista osingoista viiden prosentin lähdeveron, jonka arvioidaan tuottavan valtiolla 400 miljoonan euron verotulot. Saksassa vastaava vero on 15 prosenttia ja se saattaa rahastosijoitukset tasapuolisempaan asemaan suorien osakesijoitusten kanssa. Seuraavalla vaalikaudella SDP uudistaisi listaamattomien osakeyhtiöiden verotusta siten, etteivät varakkaat yksityishenkilöt voi välttää veroja kierrättämällä tulojaan osakeyhtiöiden kautta.

SDP verottaisi sijoitusvakuutuksiin ja vakuutuskuoriin kertyneitä tuottoja ottamalla käyttöön vakuutusten arvoon perustuvan maltillisen veron, jonka pohjautuu Ruotsissa käytössä oleva veromalliin. Verotuotot kasvaisivat näin noin 168 miljoonalla eurolla. SDP verottaisi myös sijoitusten todellista tuottoa, kun niitä nostetaan tai sijoituksia luovutetaan, jotta suuria tuottoja ei verotettaisi kevyemmin kuin pieniä. Samalla varmistettaisiin, että mahdolliset vakuutusten sijoitustappiot voidaan vähentää vastaavista tuotoista. Pidemmällä aikavälillä vakuutuskuorten ja muiden vastaavien sijoitustuotteiden verokohtelu tulisi saattaa vastaavaksi kuin suorien sijoitusten. Tämä estäisi vakuutuskuorten käyttämisen veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Samalla varmistettaisiin, että näistä sijoitustuotteista aiheutuvat tappiot olisivat vähennyskelpoisia sijoitustuotoista.

Monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun, kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvän verokeidasvilpin sekä muun harmaan talouden torjunta ovat olleet SDP:lle aina tärkeitä tavoitteita. SDP:n vero-ohjelmaan sisältyy 23-kohtainen toimenpideohjelma kansainvälisen veronkierron suitsimiseksi sekä 13-kohtainen harmaan talouden torjuntaohjelma. Ohjelmissa keskeinen rooli on lainsäädännön täsmen-

tämisellä, jolla parannettaisiin verotuksen ennustettavuutta ja vähennettäisiin yritysten sekä viranomaisten hallinnollista taakkaa.

Harmaan talouden ja kansainvälisen verosuunnittelun vastaisten toimien vaikutuksia on vaikea ennakoida tarkasti. SDP:n arvion mukaan valtion verotulot kasvaisivat lyhyellä aikavälillä noin 300 miljoonalla eurolla, jos nämä toimenpiteet toteutettaisiin. Tarkemmat perusteet arviolle on esitetty edellä mainitussa ohjelmassa ja liitteessä.

Erityisen tärkeää on, että aggressiivisessa verosuunnittelussa käytettyjen korkojen vähennyskelpoisuutta rajataan. Nykyiseen säännökseen sisältyy niin kutsuttu tasevapautus ja muita aukkoja, jotka SDP poistaisi. Yksin tästä kertyisi valtiovarainministeriön laskelman mukaan noin 140 miljoonan euron lisätulo. Veropohjan tiivistäminen hillitsisi myös ylimitoitettua velanottoa ja saattaisi oman pääoman ehtoiset sijoitukset tasapuolisempaan asemaan velkarahoituksen suhteen.

Rahoitusala on aukko arvonlisäveron veropohjassa. Sen vuoksi esimerkiksi Islannissa, Norjassa ja Tanskassa on käytössä rahoitusalan arvonlisään kohdistuva erillinen vero (Financial Activities Tax). SDP paikkaisi aukon ottamalla käyttöön pohjoismaisen mallin mukaisen rahoitusalan arvonlisään kohdistuvan veron, jolla kerättäisiin 230 miljoonaa euroa. Tällainen rahoitus-toimintaveron oli Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen ja Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen analyysin mukaan parhaita tulonlähteitä Europan unionin omien varojen keräämiseksi.

SDP ottaisi myös käyttöön voimalaitosveron, jolla kerättäisiin 85 miljoonaa euroa. Se koskisi päästökauppajärjestelmästä ansiottomasti hyötyneitä voimalaitoksia sekä muita energiatukiin perustuvia ylisuuria voittoja. Makeisveron tilalle tulee valmistella uusi terveysterveysteinen vero, jolla kerättäisiin 102 miljoonaa euroa. Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden edellytti tällaista veroa kaksi vuotta sitten yksimielisessä mietinnössään.

SDP esittää myös energiaveron palautukseen väliaikaista 20 miljoonan euron lisäystä EU-lainsäädännön sallimalle enimmäistasolle, millä estettäisiin suomalaisen työn siirtymistä halvemman tuotannon maihin. Energiaverotuksen osalta (teollisuuden alennettu verokanta ja nk. energiaveroleikkuri) tukien rakennetta tulee uudistaa niin, että osa tuista kohdistuu energiatehokkuutta, tuottavuutta ja uusia energialähteitä investointeja tukemaan. Lisäksi SDP puolittaisi väylämaksut niiden vuoden 2018 budjetin mukaisesta tasosta. Se pienentäisi valtion verotuloja 24 miljoonalla eurolla, mutta parantaisi suomalaisten satamien kilpailuasemaa suhteessa kilpailijoihin erityisesti Suomenlahdella.

ILMIÖ: ILMASTONMUUTOS

ILMASTONMUUTOS – TOIVOSTA TEKOIHIN

2035 Suomen on oltava hiilineutraali ja pian sen jälkeen on päästävä negatiiviseen hiilitaseeseen. Lämpenemisen pysäyttäminen globaalisti 1.5 asteeseen on uusimpien tietojen mukaan välttämätöntä, jotta maapallon kantokyky säilyy. Jo puolen asteen muutos ylöspäin lisää riskejä, tuhoja ja inhimillistä kärsimystä merkittävästi. Aikaa on vähän ja tarvittavat muutokset ovat suuria. SDP:n vaihtoehtobudjetissa sitoumusten toteuttaminen käynnistetään ja luodaan pohjaa välttämättömille reformeille.

Jokaisen maan toimenpiteiden tulee perustua sen erityisvahvuuksille. Ihmiskunnan osaaminen ja voimavarat on saatava parhaiten käyttöön, jotta suuri muutos voidaan toteuttaa ekologisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Globaali yhteisvastuu asettaa ihmiskunnan ennenäkemättömän haasteen eteen.

Suomen vahvuudet ovat koulutettu osaava väestö, vastuullisesti hoidettu metsäsektori sekä vaikuttajan rooli merkittävän talousalueen, EU:n jäsenenä. Suomen pitää olla muualle monistettavissa olevien toimintamallien ja teknologioiden edelläkävijä. Suomi voi vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään toimimalla määrätietoisesti syvenevässä kansainvälisessä yhteistyössä.

Pariisin ilmastositoumuksen tavoitteisiin pääsemisen edellyttää Suomelta ja Euroopan unionilta nykyistä enemmän toimenpiteitä lähivuosina. Elinkeinoelämä, julkiset palvelut ja yksityinen kulutus kokevat muutoksia. Laaja yhteiskunnallinen keskustelu on tarpeen, jotta ekologinen kestävyys on myös sosiaalisesti hyväksyttävää.

Tarvitaan laaja muutos kohti ympäristöystävällistä yhdyskuntarakennetta, kokonaan uutta lähestymistapaa tuotantoon, kuluttamiseen ja liikkumiseen. Lisäksi tarvitaan kulttuurista muutosta kohti vähemmän aineellisia hyödykkeitä kuluttavaa elämäntapaa.

Sanna Marin
SDP:n varapuheenjohtaja
Ympäristövaliokunta

SDP ESITTÄÄ

- **Maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisujen on edistettävä ilmastonmuutoksen hillintää. Joukkoliikenne, kevytliikenne ja tiiviit asuin- ja työssäkäyntialueet keskiössä.**
- **Tavoitteena päästötön liikenne. Askeleita kohti päästötöntä liikennettä sähköistämällä, siirtämällä liikkumista raiteille, äly- ja palveluliikenteen avulla sekä liikkumistarpeita vähentämällä.**
- **Fossiilisista energianlähteistä luovuttava, niin että Suomi on hiilineutraali 2035 mennessä ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen.**
- **Monipuolinen, päästötön energiapaletti, kysyntäjoustot, energian varastointi ja energiatehokkuus käyttöön vahvemmin.**
- **Bioenergiaa tuotettava sivuvirroista ja tähteistä, vaikuttavuus päästöjen vähenemiseen sekä kestävyyskriteerit oltava tiukat.**
- **Muutosta kohti päästötöntä, uusiutuvan energian käyttöön perustuvaa yhteiskuntaa on edelleen tuettava. Tämänhetkisessä markkina-tilanteessa maatuulivoima on saavuttamassa kannattavuuden markkinaehtoisesti. Esimerkiksi aurinkoenergian käytön laajentaminen sekä merituulivoiman rakentaminen tarvitsevat kannusteita edelleen.**
- **Yksityisen ja julkisen kulutuksen muutos kohti kestävien tuotteiden ja palvelujen, kulutusta mm. alv-kantoja säättämällä.**
- **Ruokavalion muutos kohti kasvis- ja kalapainotteista ruokavaliota sekä hävikin torjunta.**
- **Maankäyttösektorin nieluja vahvistettava sekä maa- että metsätaloudessa mm. lopettamalla turvepeltojen raivaaminen ja uudistamalla metsänhoidon suosituksia (jatkuva kasvatusta).**
- **Puutuotteiden jalostusarvoa on nostettava. Puurakentamista edistettävä ja sitä kautta hiilivarastojen kasvattaminen.**

TARVITAAN SIIRTYMÄ VÄHÄHIILISEEN JA RESURSSIVIISAASEEN YHTEISKUNTAAN

Ilmaston lämpeneminen on pysäytettävä 1,5 asteeeseen arvioitua nopeammin. Yhteiskuntien on siirryttävä uusiutuvaan energiaan, kiertotalouteen, luonnonvarojen säästämiseen sekä biodiversiteetin suojelemiseen. Ilmastopolitiikassa on tavoiteltava päästöjen ja nielujen tasapainoa vuoteen 2035 ja saavutettava nettonegatiiviset päästöt nopeasti tämän jälkeen.

Kestävä kehitys on mukana budjetoinnin periaatteena myös valtion talousarviossa vuodelle 2019. Ilmastomuutosta ei kuitenkaan torjuta määräaikaisten kärkihankkeiden avulla. Tarvitaan rakenteellisia uudistuksia, jotka kääntävät sekä yksityisen että julkisen kulutuksen kestäväksi. Runsaaseen hiilenpäästämiseen perustuvat toiminnot ja tuotteet on tehtävä kalliimmiksi sekä yrityksille että kansalaisille. Nyt ohjauskeinot ovat ristiriidassa, kun samaan aikaan torjutaan ilmastomuutosta ja tuetaan ympäristölle ja ilmastolle haitallisia toimintoja. Tarvitaan verouudistuksia, kannustimia ja velvoitteita.

ILMASTOPANEELI JA YMPÄRISTÖJÄRJESTÖT TEKEVÄT ARVOKASTA TYÖTÄ

Suomen ilmastopaneelin toiminnasta säädetään lailla. Suomen ilmastopaneelin toiminnasta säädetään lailla. Rahoituksen riittävyydestä tulee huolehtia. Valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen tekemä työ on tärkeää ympäristönsuojelun, kansalaisyhteiskunnan tukemisen ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Ne ovat merkittäviä asiantuntijaorganisaatioita, joiden osaamista hyödynnetään laajasti.

Järjestöjen vastuuta neuvonnasta ja esimerkiksi päätösten laillisuusvalvonnasta on hallituksen päätöksillä lisätty ja lisätään edelleen, mikäli esitys valtion lupa- ja valvontavirastosta (LUOVA) etenee. Järjestöjen resursseihin tarvitaan tasokorotus, mikäli hallituksen suunnitelmat toteutuvat. Ympäristöjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen on tärkeä yhteiskunnallinen tavoite, joka edistää luonnonsuojelua.

SDP ESITTÄÄ

- **Vahvistetaan ympäristöjärjestöjen työtä, lisätään 200 000 euroa ympäristöjärjestöille.**
- **Vahvistetaan ilmastopaneelin rahoitusta ja asemaa asiantuntijaelimenä. Nopeana toimena lisätään 100 000 euroa ilmastopaneelin työhön.**

Riitta Myller
Ympäristövaliokunta

KESTÄVÄN KEHITYKSEN VEROUUDISTUS JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN ARVONLISÄVERO

SDP uudistaisi verotusta tulevana ympäristön ja hyvinvoinnin kannalta kestävämpään suuntaan. On otettava käyttöön SDP:n vero-ohjelmassa kuvattu systemaattinen lähestymistapa, jossa arvioidaan verouudistusten ja nykyisten veroinstrumenttien vaikutus kestävään kehitykseen.

Ensivaiheessa SDP uudistaisi muun kotitalousvähennystä ja muita nykyisiä veroinstrumentteja siten, että niillä ohjattaisiin kestäviin valintoihin. Esimerkiksi asumisen hiilipäästöjä vähentävistä energiaremonteista saisi korotetun kotitalousvähennyksen. SDP ei myöskään keventäisi autoverotusta kokonaisuutena, mistä kertyisi ensi vuonna 65 miljoonan euron lisätulo valtiolle. Veronkevennyksen sijaan uudistettaisiin autoverotusta niin, että se ohjaisi vielä nykyistä tehokkaammin pienipäästöisen auton hankintaan. Näin keski- ja suuripäästöisten rekisteröitävien autojen verotus kasvaisi ja sähköautojen verotus voitaisiin laskea lähelle nollaa. SDP myös keventäisi työsuhteutoina käytettävien sähköautojen ja lataushybridien verotusta (ks. autoilun sähköistämistä koskevat ehdotukset s. X).

Myös muita haittaveroja ja verotukia tulee uudistaa siten, että ne ohjaavat kestävämpiin tuotanto- ja kulutusvalintoihin. Esimerkiksi nykymuotoiset energiaveronpalautukset kestävästi energiantuotannon lisäämiseen.

SDP varmistaisi lisäksi luonnonvarojen kestävä käytön kaivannaisten arvoon perustuvalla kahden prosentin kaivosrojaltiliverolla. Sen tuotoksi on arvioutu 15 miljoonaa euroa. Näin Suomi saa kohtuullisen korvauksen kansallisvarallisuuden hyödyntämisestä ja siitä aiheutuvista riskeistä sekä kustannuksista. Myös SDP:n toimet kansainvälisen veronkierron torjunnassa varmistavat, että Suomessa harjoitetun kasvoistoiminnan voitoista maksetaan verot Suomeen.

2020-luvun keskeinen uudistus on *kestävän kehityksen arvonlisävero*. Muun muassa kiertotalouspalveluihin ja kestävästi tuotettuihin elintarvikkeisiin tulee soveltaa kevyempiä verokantoja. Arvonlisäveroa kerätään vuosittain noin 20 miljardia euroa, millä voitaisiin tehokkaasti ohjata kestävämpään kuluttamiseen ja tuotantoon.

KIERTOTALOUTEEN POTKUA: TUOTTEET KESTÄVIKSI JA MUOVEJA VÄHEMMÄKSI

Luonnonvarojen ylikulutukseen kiteytyy moni tämän hetken ympäristöongelma. Tuhlaamme, roskaamme ja elämme yli varojemme. Talous, jossa raaka-aineet kiertävät pitkään, osa loputtomasti, tulee olla kaikkien tavoitteena. Kierto on perustuva talous siirtää arvoketjussa painopistettä materiaalista työhön, kun lajittelu, kierrättäminen ja jakeiden erottelu luovat työtä.

Suomi ei ole Euroopan tai Pohjoismaiden mittakaavassa kierrätyksen mallimaa, toisin kuin usein väitetään. Meillä on paljon tekemistä, jotta tehokas, helppo ja kestävä materiaalikierto saadaan ulotettua myös kotitalousjätteisiin. Teollisuus on tehostanut materiaalikiertoaan esimerkillisesti. Yhteiskunnan rakenteiden, verotuksen sekä kannusteiden tulee tukea kulutusta, joka kohdistuu ensisijaisesti palveluihin ja aineettomaan kulutukseen ja toissijaisesti kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuihin tuotteisiin.

Maailman merissä on yli 250 000 tonnia muoviroskaa. Tämä on herättänyt kansalaiset ja EU-komission miettimään ratkaisuja, jotta emme huku muoviin. Merkittävimpiä merten roskien päästölähteitä ja kulkeutumisreittejä ovat huonosti hoidetut kaatopaikat, hulevedet, jätevedenpuhdistamot ja roskaaminen rannikoiden läheisyydessä. Joet kuljettavat roskaa mereen. Noin 20 % roskista syntyy merellä mm. liikenteestä, kalastuksesta ja vesiviljelystä.

Tutkimusten mukaan suuri osa merten mikromuovista on peräisin juomapakkauksista, kalastustarvikkeista sekä mm. autoilusta (renkaat ja teiden pinnoitteet). Raideliikenteen lisääminen vähentää todennäköisesti tehokkaasti sekä ilmastopäästöjä että mikromuovikuormaa. Vaateteollisuuden ja kosmetiikan mikromuovit saastuttavat jätevesien kautta.

Biomuoveja tulee kehittää kestävästi niin, että lähtökohta on niiden kierrätettävyyden kuten fossiilisilla muoveilla. Biomuvien ja muiden uusiutuvien pakkausmateriaalien raaka-aineiden tulisi olla ensisijaisesti ravinnoksi kelpaamattomia jakeita sekä sivuvirtoja. Muovien arvoketjut tulee saada osaksi kiertotaloutta.

- **Otetaan tehokkaaseen jatkovalmisteluun muovitiekartan toimenpiteet ja kohdennetaan tähän rahoitusta.**
- **Tarvitaan kunnianhimoinen kiertotalouden edistämishjelma, jossa esitetään konkreettisia tavoitteita ja keinoja kaikille yhteiskunnan toimijatahoille resurssiviisauden edistämiseksi ja uusiokäytön lisäämiseksi. Ohjelma ulottuu kaikille yhteiskunnan osa-alueilla.**
- **Edistetään tutkimusta ja innovaatioita, jotta muovituotteita sekä mikromuovikertymää lisääviä tuotteita voidaan korvata järkevästi biopohjaisilla, kierrätettävillä tuotteilla.**
- **Vähennetään kertakäyttökulutusta ja tuotteiden turhaa pakkaamista.**
- **Selkeytetään erilaisten muovilaatujen käyttöä, jotta kierrätettävyyden parane ja muovijätteen laadunvaihtelu vähenee.**
- **Viedään suomalaista jäte- ja kiertotalousosaa-mista maihin, joissa on puutteellinen jätehuolto.**
- **Selvitetään pantillisten muovi-, lasi ja alumiini pakkausten kierrätysjärjestelmän ulottamista juomapakkauksista muihin pakkaustuoteryhmiin.**
- **Kosmetiikan mikromuovit voidaan kieltää kansallisesti nopeassa tahdissa.**
- **Muovinkierrätystä raaka-aineena tehostetaan ja polttoon päätyvän muovin määrää vähennetään.**
- **Uusiomuovien käytön lisäämistä mm. rakennusteollisuudessa selvitetään.**

JULKISET HANKINNAT EDISTÄMÄÄN KESTÄVÄÄ KULUTUSTA

Suomalaisten ilmastopäästöistä vain osa muodostuu kotimaassa. Kansainvälisessä taloudessa tuotannon päästöjen vähentäminen voi olla vain osa ratkaisua, koska tuotanto ja päästöt saattavat silloin vain siirtyä löyhemmän sääntelyn alueille. Varsinkin vauraissa maissa on välttämätöntä ohjata kulutusta kestävämpään suuntaan.

Kulutuksen ja julkistan hankintojen kestävyys edistämistä jarruttaa tiedon ja osaamisen puute. Sekä kuluttajille että usein myös julkisen sektorin päättäjille on usein epäselvää, mitkä tuotteet ja palvelut ovat kestävästi tuotettuja, ja hankintojen keskinäinen vertailu on hankalaa. Sertifointi- ja bonusjärjestelmällä voidaan kannustaa ja helpottaa kestäviä valintoja sekä yksityisessä kulutuksessa että julkisissa hankinnoissa.

Sertifikaatit innostavat innovaatioihin

Etelä-Koreassa kestävyysertifikaatin voi saada tuote tai palvelu, joka on keskimääräistä ympäristöystävällisempi. Sertifikaatti on voimassa rajoitetun ajan. Koska sertifikaatin voi saada vain keskimääräistä parempi tuote tai palvelu, johtaa järjestelmä automaattisesti kriteerien kiristymiseen aikaa myöten markkinaehtoisesti. Tämä kannustaa firmoja innovaatioihin.

Vihreä luottokortti palkitsee fiksusta kuluttamisesta

Pelkkä tieto, vakkapa ympäristömerkkien muodossa, ei riittävästi vaikuta ihmisten valintoihin ja kulutustottumuksiin. Vapaaehtoiset eettiset valinnat ovat arvokkaita, mutta suurempaan vaikuttavuuteen tarvitaan kannustimia. Korealainen ”vihreä luottokortti” on nopeasti levinnyt miljoonien ihmisten käyttöön ja laajentaa jatkuvasti suosiotaan.

Kysymys ei ole mistään varsinaisesta kortista vaan mihin tahansa sähköiseen maksuvälineeseen liitetystä ominaisuudesta, jolla kuluttajia kannustetaan tekemään kestävämpiä valintoja maksamalla bonuksia sertifioitujen tuotteiden ja palveluiden käytöstä. Kuluttaja saisi siis bonusta ostaessaan vaikkapa julkisen liikenteen lippuja tai hyväksytyillä ympäristömerkeillä valittuja tuotteita. Järjestelmä on eräässä mielessä vaihtoehtoinen tapa toteuttaa kestävä kehitys ALV, kun tietyistä tuotteista saisi bonusta tavallaan veronalennuksena.

Mikäli Suomessa löydettäisiin EU:n lainsäädännön kanssa yhteensopivat tavat toteuttaa edellä kuvatut mallit olisi niillä edellytyksiä levittää laajempaan käyttöön. Sitran raporttia mukaillen Suomessakin tulisi kulutuksen ja julkisten hankintojen kautta:

- **lisätä vihreiden tuotteiden ja palveluiden kysyntää ja tarjontaa**
- **vahvistaa vihreisiin tuotteiden ja palveluiden tutkimus- ja tuotekehitystyötä**
- **edistää yritysten kilpailukykyä markkinoilla, joilla ekologisten tuotteiden kysyntä kasvaa sekä yksityisen että julkisen sektorin hankintapäätöksissä**
- **luoda laajemmin EU:n alueelle käyttöön otettavissa olevia toimintamalleja, jolla edistetään ilmastomuutoksen torjuntaa ja kestävä kehitystä laajemmin**

LUONNONSUOJELUALUEET, KANSALLISPUISTOT JA RETKEILYINFRA VAATIVAT HUOMIOTAMME

Suomen metsät kasvavat vauhdilla, mutta samaan aikaan metsäluonto köyhtyy. Metsiemme lajeista 814 on uhanalaisia eli häviämistä vaarassa, ja lähes yhtä suuri joukko, 776 lajia, on luokiteltu silmälläpidettäväksi.

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 25 vuotta YK:n luonnon monimuotoisuussopimuksen solmimisesta. Suomi on sitoutunut pysäyttämään vuoteen 2020 mennessä monimuotoisuuden köyhtymisen, vähentämään siihen kohdistuvia paineita ja lisäämään luonnonvarojen kestäväää käyttöä. Luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttäminen vuoteen 2020 mennessä ei näytä nykyisen kehityksen mukaan olevan saavutettavissa, vaan se edellyttää toimien huomattavaa tehostamista.

METSO-ohjelman kautta kanavoitu suojelutoiminta on ollut tehokas ja suosittu keino suojella yksityisessä omistuksessa olevia metsiä. Hallitus ja eduskunta on lisännyt METSO-ohjelman rahoitusta Sipilän hallituksen vuonna 2015 tekemän leikkauksen paikkaamiseksi. Jotta METSON hehtaaritavoitteisiin päästään vuoden 2025 tavoitevuoteen mennessä, tarvitsisi ohjelma vuosittain kuitenkin noin 9 miljoonan euron noston määrärahoihin.

Tarvitaan suunnitelma kaikkien maankäytösektorin nielujen vahvistamisesta ja toimien kustannusvaikutuksista. Viime kaudella suunniteltu ja pitkälle viety soidensuojeluohjelma tulee käynnistää uudelleen ja toteuttaa myös yksityisillä mailla. Soiden ennallistamisella voidaan vaikuttaa myös ilmastopäästöihin.

Kansallispuisto jälleen Porkkalaan

Porkkalan (Träskön) kansallispuisto kuului Suomen ensimmäisiin kansallispuistoihin, jotka perustettiin vuonna 1938. Kansallispuisto kuitenkin lakkautettiin, kun alue vuokrattiin Neuvostoliitolle 1944–1956. Porkkala on arvioitu luonto- ja virkistysarvoiltaan kansallispuistotasoisesti luontokokonaisuudeksi. Porkkalan kansallispuiston perustaminen on kansallispuistoverkoston seuraava askel.

Selvitysten mukaan Suomessa on selkeä vajaus meri- ja merellisistä suojelualueista. Etelä-Suomessa on suurin käyttöpaine kansallispuistoille ja Porkkala olisi tärkeä lisäys. Kävijämäärät lisääntyvät kansallispuistoissa ympäri Suomen, ja puistoverkostolla on suuri merkitys luontomatkailulle.

Samalla kun puistoverkostoa laajennetaan, on huolehdittava puistoinfran korjaamisesta ja tähän riittävän rahoituksen ohjaamisesta. Metsähallituksen Luontopalvelujen lokakuussa 2017 julkistetun korjausvelkalaskelman mukaan MMM:n momentilla rahoitettavien retkeily- ja virkistyskohteiden korjausvelka on n. 6,7 miljoonaa euroa. Tarvitaan pitkän aikavälin retkeilyinfran korjaussuunnitelma, jotta retkeilyverkosto ja kansallispuistot pystyvät vastaamaan kysynnän kasvuun.

Metsähallitus on työllistänyt nuoria kunnostustöihin, joilla retkeily- ja virkistysalueita pidetään kunnossa. Tämä on ollut tärkeää erityisesti maaseutupaikkakunnilla, joilla muita työllistymismahdollisuuksia on ollut niukasti. Tähän tärkeään työhön tulee lisätä varoja.

Pitkään valmisteltu laki eläinten hyvinvoinnista on eduskunnan käsittelyssä tällä hetkellä. Laissa on useita kannatettavia parannuksia nykytilaan mutta laki on edelleen kunnianhimon tasoltaan liian matala. SDP kannattaa tärkeimmän tuotanto ja seuraeläimiä koskevan lain uudistamista siitä lähtökohdasta, että eläinten lajityypillinen käyttäytyminen kuten mm. liikkumistarpeet otetaan laissa huomioon paremmin. Eläimen itseisarvo tulisi myös tunnustaa ja lisätä lain pykäliin. Jatkuva vedensaanti tulee niin ikään turvata eläimille. On tärkeää vahvistaa eläinpoliittista keskustelua ja vuoropuhelua yhteiskunnassamme ja SDP esittää, että lakkautettu eläinasiamiehen virka perustetaan uudelleen ja siihen osoitetaan vuosittain 100 000 euron määräraha.

SDP ESITTÄÄ

- **Vahvistetaan kestävän kehityksen budjetointia valtion talousarviossa.**
- **Lisätään metsien suojeluun 5 miljoonaa euroa METSO-ohjelman kautta.**
- **Ennallistetaan soita ja vahvistetaan niiden hiilensidontaa sekä monimuotoisuutta.**
- **Suojellaan merellisiä ja vedenalaisia luontotyyppisiä perustamalla Porkkalan kansallispuisto, lisäys 2 miljoonaa euroa.**
- **Korjataan retkeilyalueiden infraa ja tehdään pitkän aikavälin korjausvelkaohjelma, lisäys 1 miljoonaa euroa.**
- **Ilmastopolitiikassa tulee olla tavoitteena päästöjen ja nielujen tasapaino vuoteen 2035 ja nettonegatiiviset päästöt nopeasti tämän jälkeen.**
- **Vahvistetaan maankäyttösektorin hiilinieluja; uudistetaan metsänkäsittelysuosituksia, edistetään jatkuvaa kasvatusta ja kielletään runsaasti päästöjä tuottavien turvemaiden raivaus.**
- **Perustetaan lakkautettu eläinasiamiehen virka uudelleen vakinaisena ja osoitetaan siihen vuosittain 100 000 euron määräraha.**

ITÄMERI KUNTOON, VESIENSUOJELUUN VAUHTIA

Suomi aloitti heinäkuun alussa Itämeren suojelukomission (HELCOM) puheenjohtajana. Suomi ei ole saavuttanut HELCOM:n asettamia kuormituksen vähentämistavoitteita kummankaan ravinteen, fosfori ja typpi, osalta. Kansallisten rannikkovesien osalta kuormituksen vähennystarpeet ovat niin ikään kovat. Yhteisenä tavoitteena tulee olla, että toteutetaan HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelmaa (Baltic Sea Action Plan, BSAP) sekä HELCOMin suositukset.

Mikäli Itämeren hyvä tila halutaan saavuttaa, se merkitsee suurimman kuormittajan, ruuantuotannon, on vähennettävä päästöjään merkittävästi. Se aiheuttaa noin 60 % suomalaisen keskimääräisestä Itämeri-jalanjäljestä.

Eläinperäisen ravinnontuotannon käytössä on noin 70 % Suomen peltoalasta. Jokien varsilla sijaitsevat pellot kuljettavat ravinteet mereen. Suojavyöhykkeet pahimmilla valuma-alueilla estävät ravinteiden valunnan kulkeutumisen mereen. Hyödyllisintä kuitenkin olisi, jos erityisesti Itämerestä pyydetty luonnonkala sekä kasvikset korvaisivat lihansyöntiä.

Peltojen kipsikäsittely on osoittautunut varteenotettavaksi keinoksi vähentää Itämeren fosforikuormitusta. Jos kipsiä levitetäisiin koko sen käyttämiseen soveltuvalla peltoalalla (0,5 milj. ha) etelä- ja lounaisrannikoillamme, Itämeren fosforikuormitus vähenisi arvioiden mukaan 200-300 tonnia vuodessa. Yksin tällä toimella lähes saavutettaisiin HELCOMin Suomelle asettama vähennystavoite. Kipsikäsittelyn hinnaksi on arvioitu 220 €/ha. Koko puolen miljoonan hehtaarin alan käsittely maksaisi 110 miljoonaa euroa.

Toivoa ja keinoja Itämeren tilan parantamiseksi on siis paljon. Itämeren kunto ei kohennu yksittäisillä uusilla keinoilla, vaan tarvitaan pitkäjänteisiä toimia, jolla päästöt vähenevät pysyvästi sekä rohkeutta ja näkemystä viedä tarvittavat toimet loppuun.

SDP:n vaihtoehtobudjetissa turvataan riittävä rahoitus fosforipäästöjä pienentävälle peltojen kipsikäsittelylle kaikilla soveltuvilla alueilla. Lisäksi SDP rahoittaa jättekuidun ja rakennekalkin käytön laajempaa selvittämistä osana pakettia, jolla maatalouden ravinnekuormaa ja ilmastopäästöjä vähennetään.

Maatalouden vesiensuojelua tuetaan nykyisin vuosittain noin 200 miljoonalla eurolla, jolla on saatu varsin vaatimattomasti tuloksia aikaan. Jo maatalouden ympäristötuen järkevämpi kohdentaminen parantaisi huomattavasti ympäristönsuojelua. Vaatimustason on oltava korkeampi.

Hallituksen myöntämä 15 miljoonan euron vuotuisen lisäpanostus Itämeren suojeluun on hyvä alkua. Kyse ei kuitenkaan ole vain rahasta vaan erityisesti sen tehokkaasta ja oikeasta kohdentamisesta.

SDP ESITTÄÄ

- **Lisätään 5 miljoonaa vesistöjen ravinnekuormituksen vähentämiseen, erityisesti fosforipäästöjä vähentävään peltojen kipsikäsittelyyn. Tulokset tulee nopeasti laajentaa kaikille soveltuville alueilla ja resursoida tämä riittävästi.**
- **Tehostetaan maatalouden ympäristötukivarojen käyttöä tiukentamalla niiden vastikkeellisuutta ja kohdentamalla niitä ravinnekuormituksen riskialueille.**
- **Lisätään kasvuvuon osuutta kaikissa julkisissa hankinnoissa ja julkisissa palveluissa sekä kannustetaan kansalaisia, sekä terveys että ympäristöystävällisyyttä, lisäämään kasvisravinnon osuutta.**
- **Tuetaan kotimaisen luonnonkalan käyttöä ja varmistetaan elinkeinon harjoittamisen edellytykset mm. kalojen luontaista lisääntymistä tukemalla.**
- **Vaelluskalakannat hyötyvät kirkastuvista vesistä. Poistetaan aktiivisesti kalojen kulkuesteitä esimerkiksi puroissa, joissa silta- ja tie rummut aiheuttavat merkittävän esteen jopa 30 000 kohteessa ympäri Suomen.**
- **Tuetaan luomutuotantoa ja monipuolistetaan maatalouden tuotantorakennetta, tavoitteena kestävä ruokajärjestelmä.**

PUHTAAN LIIKENTEEN OHJELMA KÄYNTIIN

Eduskunnan hyväksymä liikenteen päästövähennystavoite edellyttää, että Suomen liikenteen päästöistä on leikattava noin puolet vuoteen 2030 mennessä. Kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttaminen vaatii uudenlaista ajattelutapaa, jossa tutut arjen toimintamallit haastetaan. Suomen hajanainen yhteiskuntarakenteen vaatii ratkaisujen etsimistä useaa reittiä pitkin.

Vaikeuskerrointa lisää, että päästövähennysten ohella myös liikennesuoritetta on laskettava kuitenkin vahingoittamatta vakavasti taloutta. Ilmastonmuutosta on torjuttava panostamalla myös infrastruktuuriin ja tekniikkaan. Digitalisaatio ja yhdyskuntasuunnittelu tarjoavat työkaluja fyysisen liikkumistarpeen vähentämiseen samalla, kun kevyttä liikennettä ja joukkoliikennettä kehittämällä luodaan toimivia vaihtoehtoja yksityisautoilulle.

Liikenteen teknologian kehitys on nopeaa digitalisaation, robotiikan ja automaation myötä. Uusi teknologia luo mahdollisuuksia joustavaan liikkumiseen. Kehittyvät tietoliikennetähtäimet ja tiedon parempi hyödyntäminen tuovat älykkäämpiä mahdollisuuksia liiketoimintaan ja liikennejärjestelmän kehittämiseen. Meidän tulee syventää ymmärtämystämme siitä, miten arjesta muodostetaan helpompi jokaiselle suomalaiselle uusien teknologioiden avulla.

Suomen teillä liikkuu tällä hetkellä noin 2,7 miljoonaa henkilöautoa, joiden keski-ikä on 11,5 vuotta ja

keskimääräinen CO₂-päästö 160 g/km. Uusien autojen osalta CO₂-päästö on keskimäärin 116 g/km. Jotta päästäisiin EU-tavoitteeseen, että uusien henkilöautojen ominaispäästöt ovat enintään 95 g/km vuonna 2020, on autoveron päästöperusteinen progressio pidettävä tiukkana.

Hallituksen aiemmin tekemän autoveropäätöksen mukaisesti progressiivinen autovero laskee vähäpäästöisempien autojen osalta portaittain alimmalle tasolle ja täyssähköautojen 2,7 prosenttiin. Sähköautojen tukiohjelmalla ei ole ollut merkittävää vaikutusta. Hallitus on täysin tämän tavoitteen vastaisesti päättänyt myös laskea ajoneuvoveroa vuodesta 2020 lähtien 50 miljoonalla eurolla. Pienipäästöisiä autoja ei suositata tarpeeksi, kun keskipäästöisenkin ajoneuvon omistaja saa alennuksen.

Haluamme tukea Suomen yksityisautokannan uudistumista vähäpäästöiseksi. Haluamme saada täyssähköautojen ja ns. plug-in-hybridien määrän kasvuun, jotta Suomen autokantaan saataisiin nopeasti vaikuttava määrä vähäpäästöisiä autoja. Tuki on perusteltu uuden teknologian omaksumiseksi, jotta latausinfrastruktuuri pääsisi kehittymään autojen yleisty- mistä varten.

Vauhtia liikenteen sähköistämiseen

Ilmastomuutos edellyttää, että Suomen on vähintään puolitettava liikenteen päästöt vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Päästöjen alentaminen edellyttää muun muassa julkisen liikenteen lisäämistä ja liikenteen kattavaa sähköistämistä.

Työsuhdeautot ovat keskeisessä asemassa autojen ensirekisteröinneissä, sillä ne ovat tyypillisesti uusia autoja. SDP:n tavoite on, että vuonna 2025 kaikki työsuhdeautot ovat vuonna 2025 joko täyssähköautoja (EV) tai lataushybridejä (PHEV), tarvittaessa lainsäädännöllä. Siirtymää sähköautoiluun tulee tukea monipuolisella keinovalikoimalla. Verotuksen on ohjattava nykyistä vahvemmin vähäpäästöisiin autoihin. Julkisen vallan on myös varmistettava riittävät investoinnit sähköautojen kattavaan latausverkostoon.

SDP varaa vuoden 2019 vaihtoehtobudjetissa yhteensä 10 miljoonaa euroa henkilöautoilun ja erityisesti työsuhdeautoilun sähköistämiseen, jotta vuoden 2025 tavoitteeseen voidaan päästä. Summa käytettäisiin kolmeen kohteeseen.

Ensiksi SDP tukisi siirtymää sähköautoihin työmatkaliikenteessä parantamalla EV- ja PHEV -työsuhdeautojen verohyötyä. Käyttäjä saisi vapaan autoedun samoilla ehdoilla kuin nyt pelkän käyttöedun (jossa polttoaine maksetaan itse).

Toiseksi alennettaisiin sähköautojen ja lataushybridien hankinnasta maksettavaa autoveroa. Tällä täydennettäisiin sähköautojen hankintaan suunnattua hankintatukea, joka on voimassa vuoteen 2021 asti.

SDP käynnistäisi pysyvämmän hankintatuen valmistelun, joka kattaisi myös lataushybridit.

Kolmanneksi lisättäisiin Työ- ja elinkeinoministeriön rahoitusta sähköautojen julkisten latauspisteiden rakentamiseen.

SDP ESITTÄÄ

- **10 miljoonaa euroa puhtaan liikenteen ohjelman toteuttamiseen ja henkilöautoilun sähköistämiseen.**

KETÄÄN EI JÄTETÄ KEHITYKSESSÄ JÄLKEEN

Keskinäisriippuvuuksien maailmassa haasteet edellyttävät valtioilta määrätietoista sitoutumista kansainväliseen yhteistyöhön ja yhteisesti laadittuihin sopimuksiin. Kasvattamalla tukeaan monenkeskiseen yhteistyöhön Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisten sitoumusten toimeenpanoon sekä tukee sääntöperusteisen järjestelmän vakautta, jota kehitysyhteistyön määrärahaileikkaukset ovat horjuttaneet.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisen edellyttää, että Suomi ja muut maat osoittavat kehitysyhteistyöhön 0,7 prosenttia bruttokansantulosta (BKT). Ilman näitä satsauksia kestävän kehityksen Agenda 2030 uhkaa jäädä toteutumatta asetetussa aikataulussa. Hallituksen esityksen mukaan varsinaisen kehitysyhteistyön osuus vuonna 2019 on 583,7 miljoonaa euroa, joka saavuttaa vain 0,41 % BKT:stä. Vähiten kehittyneille maille kohdennettu tuki tulee nostaa nykyisestä 0,13 %:n osuudesta Addis Abeban kehitysrahoituskokouksessa sovittuun 0,2 %:n tasoon.

Yli hallituskausien ulottuvaa pitkäjänteistä työtä on jatkettava myös rahoituksen sukupuolisensitiivisyyden lisäämiseksi siten, että EU:n tavoitteiden mukaisesti 85 % kaikista uusista ohjelmista täyttää sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävät tavoitteet.

Ilmastonmuutoksen seuraukset uhkaavat voimakkaimmin heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä ja maita kuten esimerkiksi Afrikan valtioita, joista monet kamppailevat voimakkaan väestönkasvun ja erityisesti nuoriso-ongelman kanssa. Tulevalla puheenjohtajuuskaudella Suomella on mahdollisuus ottaa keskeinen rooli Euroopan unionin jäsenmaiden kehitysyhteistyön koordinoijana ja nostaa Afrikka keskeiseksi kehitysyhteistyön kohdealueeksi.

Huolehtimalla kehityspolitiikan sosiaalisesta ulottuvuudesta työmarkkinoita, koulututusta ja sosiaaliturvarakenteita kehittämällä valetaan yhteiskunnille kestävämpää pohjaa sekä ehkäistään nuorten syrjäytymistä. Kestävän kehityksen toimet ovat tekoja myös naisten tasa-arvoisemman aseman puolesta.

Järjestökentän kansainväliset verkostot ovat merkittävässä roolissa ruohonjuuritason vaikuttamistyössä, minkä vuoksi järjestöjen kehitysyhteistyötukea on nostettava 15 prosenttiin määrärahoista. Tarvitsemme myös uusia keinoja vapaaehtoisuuteen perustuvan pienimuotoisen kansalaisjärjestöyhteistyön tukemi-

seksi. Valtioiden rajat ylittävällä sekä yhteiskunnan eri tasoja läpäisevällä yhteistyöllä kasvatamme ymmärrystä kulttuureja kohtaan, joista on tullut osa arkeamme. Avoin dialogi purkaa ennakkoluuloja ja lisää ihmisten välistä luottamusta ehkäisten yhteiskunnallisen eriarvoistumisen kierrettä.

Kehitysyhteistyön finanssisijoitusten tehokkuudesta ei näyttöä

Hallitus on leikannut tällä vaalikaudella varsinaisesta kehitysyhteistyöstä - monen- ja kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä sekä kansalaisjärjestöjen toiminnasta, vaikka ne on todettu tehokkaimmiksi työkaluiksi globaalia köyhyyttä vastaan.

Sen sijaan kehitysyhteistyön finanssisijoitukset ovat nousseet yhteensä yli 200 miljoonaan euroon viime vuosina, vaikkei niiden vaikuttavuudesta ole luotettavaa näyttöä. Ulkoministeriö nosti tämän esiin raportissaan vuonna 2016. Euroopan parlamentin tutkimuksissa on esitetty näyttöä, että kansainväliset finanssisijoitukset ovat kääntäneet rahavirrat kehitysmaista kehittyneisiin maihin, ja jopa veronkierron lisääntymiseen. Finanssisijoitukset eivät myöskään auta kaikkein kehittymättöimpiä maita. Siksi näitä sijoituksia on syytä leikata, kunnes niiden vaikuttavuudesta saadaan uskottavaa näyttöä.

SDP ESITTÄÄ

- **Lisätään kehitysyhteistyömäärärahoja 130 miljoonalla.**
- **Kehitysyhteistyön finanssisijoituksia vähennetään 30 miljoonalla.**

Erkki Tuomioja
Ulkoasiainvaliokunta

TARVITAAN VIISI INVESTOINTIA

SUUNNANMUUTOS: SUURINVESTOINTI KOULUTUKSEEN, TIETEeseen JA SIVISTYKSEEN

Meillä kaikilla tulee olla mahdollisuus laajentaa omaa sivistystämme läpi koko elämän. Sosialidemokraattisen liikkeen tavoitteena on sivistynyt yhteiskunta ja sivistynyt ihminen. Tiedon, osaamisen ja sivistyksen arvo ei ole vain siinä aineellisessa hyvässä, jonka se meille tuottaa, vaan siinä merkityksellisyydessä, ilossa ja onnessa, jonka se parhaimmillaan ihmiselle antaa. Sosialidemokraatit katsovat, että jokaisella ihmisellä on oikeus koulutuksen kautta sivistykseen, henkiseen kasvuun ja osallisuuteen. Tiede ja tutkimus ovat keinomme ymmärtää maailmaa, toisiamme ja itseämme. Sivistyspolitiikka tavoittelee elämänmittaista yksilöllistä ja yhteisöllistä sivistymistä.

Talouspolitiikan arviointineuvosto ja monet tutkijat ovat viime aikoina esittäneet huolensa siitä, että suomalaisten osaaminen on heikentynyt. Koulutus ja sivistys kaipaavat puolustajaa. Työn murros ja neljänneksi teolliseksi vallankumoukseksi luonnehdittu muutos haastavat jokaisen meistä. Yleisin johtopäätös on, että osaamisen merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään.

Me uskomme, että koulutus on tehokkain tapa muuttaa maailmaa. Tarvitsemme kattavan näkemyksen siitä, miten saamme suomalaisten koulutustason jälleen kasvavalle käyrälle. Siksi tarvitaan Osaamispolku 2030. Vuonna 2030 Suomen menestys ja globaali rooli rakentuvat koulutuksen, sivistyksen, tutkimuksen, osaamisen ja uusien innovaatioiden varaan.

Jokaiselle nuorelle tulee varmistaa nyky-yhteiskunnan vaatima koulutus ja osaaminen. Perusasteen koulutuksen varassa olevien työpaikat katoavat kovaa vauhtia. Tämän vuoksi tarvitaan oppivelvollisuuden laajentaminen nykyisestä yhdeksänvuotisesta peruskoulusta koskemaan koko toisen asteen tutkinto. Samalla oppimateriaaleista tulisi maksuttomia, mikä osaltaan poistaa esteitä kouluttautumisen tieltä. On myös tärkeää huolehtia siitä, että ne, joilla on erilaisia haasteita oppimisessa, saavat tarvittavan tuen.

Pelkkä tutkinnon suorittaminenkaan ei silti riitä. Tarvitaan jatkuvan oppimisen reformi, jossa jokaiselle suomalaiselle tehdään mahdolliseksi osaaminen ja sen päivittäminen muuttuvan työelämän mukana. Suunnataan siis askeleet osaamispolulle.

Osaamistasoa nostettava, korkeakoulutusta lisättävä

Koulutustason nousu on pysähtynyt Suomessa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että nuorempien ikäluokkien koulutustaso ei enää ylitä aikaisempien ikäluokkien ja sukupolvien koulutustasoa. Samanaikaisesti monet muut Euroopan maat sekä muut korkean osaamisen yhteiskunnat ovat ohittaneet Suomen koulutustason. Suomi oli 1990-luvulla maailman kärjessä koulutustasossa, Sipilän hallituksen aikana olemme pudonneet OECD:n keskiarvon alapuolelle.

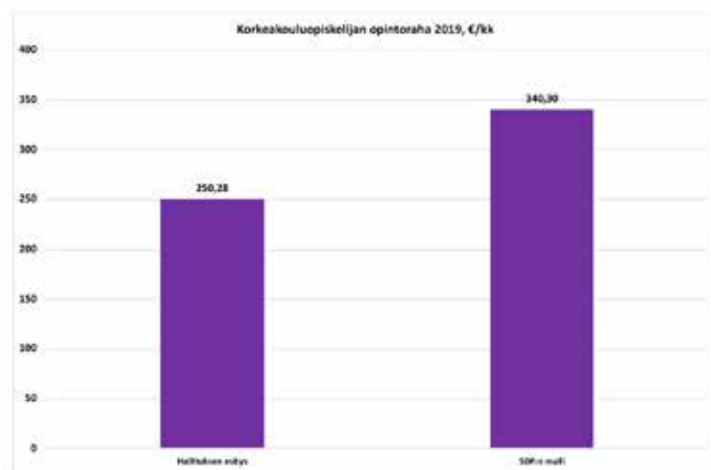
Koulutustaso liittyy olennaisesti Suomen valitsemaan menestysstrategiaan, jossa valitsimme osaamisen ja laadun kilpailuvalteiksemme kansainvälisillä markkinoilla. Korkeasta osaamisesta hyötyy koko yhteiskunta, sillä se edesauttaa innovaatioiden kehittämistä sekä niiden käyttöönottoa. Ei ole sattumaa, että Suomi oli vielä 2000-luvun alussa digitalisaation kärkimaa maailmassa. Koulutustason nostaminen on tärkeää myös sen tähden, että työmarkkinat ovat Suomessa kulkeneet jatkuvasti suuntaan, jossa uusissa työpaikoissa vaadittava osaaminen on korkeampaa kuin katoavissa työpaikoissa.

Korkeakoulut ovat myös alueellisen elinvoimaisuuden moottoreita sekä tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden (TKI) solmukohtia ympäri Suomen. Valituilla aloilla suomalainen TKI voi olla maailman huippua, mutta kaikkien alojen on kyettävä tekemään kansainvälistä yhteistyötä.

SDP:n tavoite on, että nuorista ikäluokista puolet suorittaa korkeakoulututkinnon vuonna 2030. Tavoitteen toteuttaminen edellyttää sitä, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkintopaikkoja on kyettävä jakamaan entistä useammalle opiskelijalle.

Ikäluokkatavoitteen toteuttaminen edellyttää myös sitä, että korkeakouluun pyrkivien noin 60 000 henkilön summaa puretaan määräaikaaisesti kasvattamalla korkeakoulujen sisäänottoa. Tämä toimenpide parantaa pidemmällä aikavälillä työllisyyttä ja koko sisäänpääsyjärjestelmän toimivuutta. Korkeakoulutuspaikkojen lisääminen on tärkeää myös elinkeinoelämälle, sillä monella alalla kärsitään tällä hetkellä osaajapulasta.

Kuva 9. SDP korottaisi opintorahaa tuntuvasti.

Opiskelijamäärän määräaikainen kasvattaminen edellyttää sitä, että korkeakoulujen resursseja pitää lisätä vastaavasti. Opiskelijamääriä tulee kasvattaa määräaikaaisesti erityisesti niillä aloilla, joissa on työntekijäpula tai ennakkointitiedon valossa tuleva tarve lisätyövoimalle.

Resurssit kuntoon kaikilla koulutusasteilla

SDP haluaa nostaa kaikkien suomalaisten osaamistasoa, parantaa koulutuksen tasa-arvoa ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa jatkuva oppiminen on aidosti mahdollista kaikille. Tulevalla vuosikymmenellä Suomen on jälleen otettava paikkansa koulutuksen kärkimäena.

Osaamispolku 2030 on SDP:n näkemys siitä, millaisia toimia matkan varrella tarvitaan.

Automaation ja tietotekniikan läpimurto nostivat työpaikkojen osaamisvaatimuksia. Seuraavaksi teknologiseksi muutosajureiksi nousevat digitaalisatio, robotisaatio ja tekoäly, jotka tehostavat työprosesseja ja muokkaavat työelämää uusiksi. Vauhti työtehtävien katoamisen ja muuttumisen suhteen tulee nyt kasvaamaan entisestään teknologioiden kypsyessä.

Perustutkimukseen riittävä ja ennakoitava rahoitus

Suomi on ollut tiede- ja innovaatiointensiivinen yhteiskunta, jossa tiede ja tutkimus on tukenut päätöksentekoa. Päättäjät ovat osoittaneet arvostavansa koulutusta ja tutkimusta myös käytännössä asianmukaisilla resursseilla.

Valitettavasti 2010-luvulla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta on vähennetty suurin leikkauksin sekä jäädyttämällä yliopisto- ja ammattikorkeakouluindeksit. Yliopistojen rahoitusta käsittelevä Talouspolitiikan arviointineuvoston taustat raportti osoittaa, että yliopistojen reaalin perusrahoitus ei tällä hetkellä ole edes vuoden 2002 tasolla.

ammattikorkeakoulujen rahoituksen reaaliarvo on laskenut vuoden 2012 jälkeen kumulatiivisesti 23 prosenttia. Emme ole saavuttamassa tavoitetta, jonka mukaan Suomessa käytetään TKI-toimintaan 4 % suhteessa kansantuotteeseen.

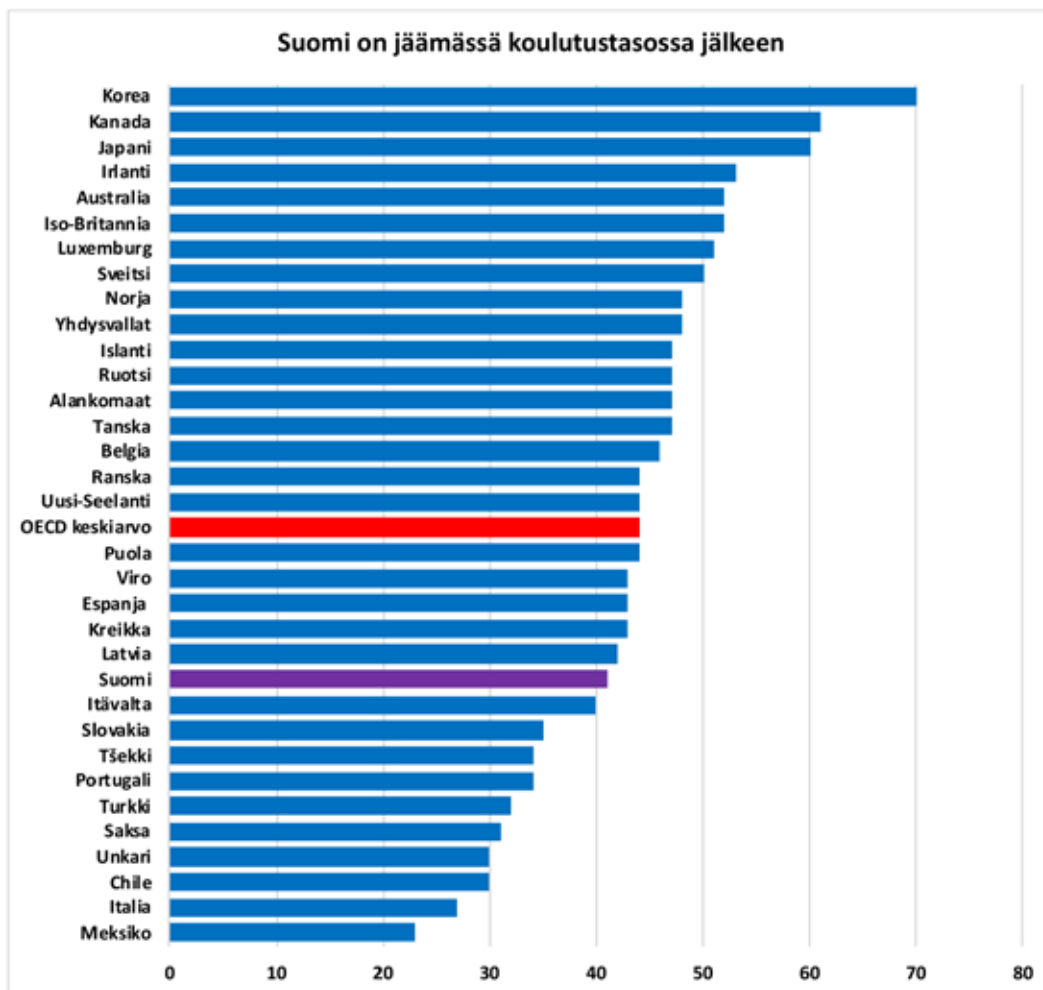
Korkeakoulutuksen resurssien supistaminen on kansainvälisesti harvinainen ilmiö. Muut Euroopan maat ovat taantumayhteydessä pitäneet huolta erityisesti tutkimusrahoituksen säilymisestä, jotta tulevaisuus olisi valoisampi. Suomessa on kohdistettu kovia rahoitusleikkauksia myös tutkimuslaitoksiin.

Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset tarvitsevat vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön, jossa voidaan keskittyä pääasiaan eli tutkimukseen ja uuden luomiseen. Tutkijoiden on pystyttävä keskittymään tieteen tekemiseen, mikä edellyttää riittävää perusrahoitusta, jonka vapauttaa myös ajankäyttöä muuhun kuin projektirahoituksen haalimiseen.

Suomalainen tutkimusrahoitus koostuu nykyisin hyvin monista sirpaleisista lähteistä. Viime vuosina strategisen tutkimuksen rahoituksen osuutta on lisätty. Jotta vääristävältä poliittiselta ohjaukselta vältetään, rahoituksen läpinäkyvyyttä tulee kohentaa sen kaikissa vaiheissa tutkimuskohteiden valinnasta lopputulosten raportointiin.

Jotta korkeakoulujen tutkimusrahoituksen riittävä taso ja oikea kohdentuminen varmistetaan, kokonaisuuden arvioinnissa on huomioitava perusrahoituksen ja kilpaillun rahoituksen suhde. Arvioinnissa käydään läpi ennustettavan ja pitkäaikaisen rahoituksen osuus sekä tuodaan mukaan ns. vakauttavan rahoituksen elementti. On huomioitava myös valtion talousarvion ulkopuoliset rahoituslähteet sekä kilpaillun rahoituksen hallinnointikäytännöt, kuten työsuhteiden kestot.

Samalla tulee valmistella rahoitusmalli jatkuvan oppimisen lisäämisen resursoinnista korkeakouluissa. Yliopistojen rahoituksen kehittämisen yhteydessä selvitetään myös, onko Suomen Akatemian jaettavissa oleva rahoitus (a) riittävää Akatemialle osoitettujen tiedepoliittisten tehtävien ja tavoitteiden kannalta ja (b) tarkoituksenmukaisesti ohjattua niin, että tarpeellinen tasapaino ensisijaisesti tieteen sisäiseen vaikuttavuuteen tähtäävien tutkijalähtöisten hankkeiden ja laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen pyrkivien, temaattisesti suunnattujen hankkeiden välillä säilyy.

Kuva 8. Korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuus 25-34-vuotiaista vuonna 2017 (prosenttia ikäluokasta). Suomi on pudonnut jo kauas OECD:n keskiarvosta. Lähde: OECD, education at a glance 2018.

SDP ESITTÄÄ

- Tehdään kaikkien koulutusasteiden valtionrahoituksen indeksikorotukset normaalisti. Kustannus yhteensä 86,6 milj.
- Nostetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusta indeksikorotuksen lisäksi 190 miljoonaa.
- Korotetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtionrahoitusta indeksikorotusten lisäksi 20 miljoonaa euroa erityisesti perustutkimuksen vahvistamiseksi.
- Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja. Panostus 10 miljoonaa.
- Lisätään ammatillisen työvoima- ja kotouttamiskoulutuksen rahoitusta 20 miljoonaa.
- Käynnistetään nuorten aikuisten osaamisohjelma uudelleen. Panostus 20 miljoonaa.
- Valmistellaan korkeakoulujen jatkuvan oppimisen lisäämisen rahoitusmalli. Panostus 1 miljoona.
- Arvioidaan yleisen tutkijaeläkejärjestelmän tarve ja kustannukset huomioimaan apurahoituksella ennen vuoden 2009 lakia apurahatutkijoiden lakisääteistä eläke- ja tapaturmavakuutuksesta (MYEL) työskennelleet tutkijat. Panostus 0,5 miljoonaa.
- Vahvistetaan kansanopistojen rahoitusta lisäämällä 1 miljoona opintoseteliavustuksiin.
- Tehdään opintorahaan 90 €/kk tasokorotus. Kustannus 105 miljoonaa.

KULTTUURI JA LUOVA TALOUS – SIVISTYKSEN JA OSALLISUUDEN POHJA, TALOUSKASVUN LÄHDE

Kulttuurin valtionosuusjärjestelmän uudistaminen epäonnistui Sipilän hallitukselta. Siitä toteutetaan ainoastaan museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistus. Lisäksi esittävän taiteen vapaan kentän harkinnanvaraisiin tukiin ehdotettuja muutoksia. Esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän osalta uudistus jää seuraavalle hallitukselle. SDP kannattaa kulttuurin valtionosuusjärjestelmän uudistamista kokonaisuudessaan.

Kulttuurilla on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia: se tukee syrjäytymisen ehkäisyä, lisää kansalaisten osallisuutta ja vahvistaa yhteisöjä. Taide ja kulttuuri ovat erittäin työntensivisiä aloja: kohtalaisen pienillä panostuksilla voidaan saavuttaa huomattavia työllisyysvaikutuksia. Kulttuurilla on myös taloudellisia vaikutuksia sekä kulttuuriviennin että matkailijatulojen puolelta. Suomi jää kulttuuriasioissa verokkimaista jälkeen.

Kulttuuripalveluiden saatavuuden suurin este on rahan puute. Eurot vaikuttavat jokaisen paikkakunnan kulttuuritarjontaan, hintaan ja harrastusmahdollisuuksiin niin harrastajan kuin toteuttajan näkökulmasta. Voimavarat vaikuttavat suoraan teattereiden, orkestereiden ja museoiden tarjontaan. Taiteen ja kulttuurin arvo yhteiskunnalle, yhteenkuuluvuudelle ja hyvinvoinnille on kuitenkin kiistaton. Siksi SDP:n tavoitteena on kulttuurin riittävä rahoitus, joka painottaa saavutettavuutta ja kaikkien kulttuurillisia oikeuksia.

Luovat alat ovat kansainvälisesti kovassa kasvussa. Luovien alojen liiketoiminta voidaan moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuoteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille.

SDP ESITTÄÄ

- **Tehdään museoiden-, teattereiden ja orkestereiden valtionrahoitukseen indeksikorotukset normaalisti ja aloitetaan valtionosuusjärjestelmän uudistus kokonaisuudessaan. Kustannus ensimmäisenä vuonna 12 miljoonaa.**
- **Nostetaan yksityisen kopioinnin hyvitysmaksua luovien alojen rahoituksen vahvistamiseksi. Panostus 2 miljoonaa.**
- **Toteutetaan luovien alojen kasvuohjelma BusinessFinlandin puitteissa. Panostus 3 miljoonaa.**

Pia Viitanen
Valtiovarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtaja

KANSALAI SYHTEISKUNNAN TOIMINTAEDELLYTYKSIÄ ON VAHVISTETTAVA

Kansalaisaktiivisuudella edistetään osallisuutta, paikallisyhteisöjen sosiaalista koheesiota ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Voittoa tavoittelemattomien kansalaistoimijoiden ja vapaaehtoisten työ edistää EU:n kestävästä kehitystä, työllisyyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, talouskasvua ja ympäristön laatua. Myös Suomessa on kannettu huolta kansalaisyhteiskunnan tilasta kaikkien muutosten keskellä. Mitä monimuotoisempi kansalaisyhteiskunta on, sen paremmat valmiudet sillä on selviytyä kriiseistä.

Samaan aikaan, kun opetus- ja kulttuuriministeriö on yhdistänyt eri momenteilla olevia järjestöjen tukemista yhdelle momentille, on myös määrärahoja vähennetty. Lisäksi avustusten käyttötarkoituserusteluissa on menty epämääräisempään suuntaan. Esimerkiksi rauhantyötä ei enää mainita erikseen.

Erityistä huolta aiheuttaa Ihmisoikeusliiton tilanne. Ihmisoikeusliitto on Suomen ainoa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta seuraava järjestö. Suomi korostaa ulkopoliitikassaan ihmisoikeusjärjestöjen ja ihmisoikeuspuolustajien työn turvaamisen tärkeyttä. Ihmisoikeusliitto tekee arvioita Suomessa vieraileville kansainvälisille eli-mille (ETYJ, Euroopan Neuvosto jne.) Suomen tilanteesta ja raportoi YK:n ihmisoikeussopimuksia valvoville komiteoille.

Maailmankansalaisten kasvattajia ja kannustajia on tuettava

Tuloksellisen kehitysyhteistyön edellytyksenä on johdonmukaisuus ja suunnitelmallisuus. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla toimivien järjestöjen tuki-instrumentit ovat kuitenkin kehittyneet päinvastaiseen suuntaan. Tällä hallituskaudella rahoitusta on leikattu

merkittävästi, ja moniin kansainvälisiin yhteistyökenteisiin ja sitoumuksiimme liittyvää koulutusta ja viestintää tekevien järjestöjen tuki on jätetty vuosittain päätettävien tukien varaan.

Kansalaisjärjestökenttämme tekee tärkeää työtä, ja siellä on valtava määrä asiantuntemusta, jota valtionhallinnolta ei löydy. Järjestöt tarjoavat kansalaisille mahdollisuuksia tulla mukaan ulkopoliittiseen vaikuttamiseen ja kasvattaa siten uusia vastuullisia ja tiedostavia maailmankansalaisia. Tässä työssä laaja-alaisesti globaaliagendan kanssa työskentelevillä järjestöillä kuten Suomen YK-liitolla ja rauhanjärjestöillä on merkittävä rooli.

SDP ESITTÄÄ

- **Lisätään 1 miljoona euroa ulkopoliitiikan kannalta keskeisten teemojen piirissä toimivien järjestöjen valtionrahoitukseen.**
- **Lisätään 1,7 miljoonaa OKM:n sektorin järjestöjen valtionavustukseen (momentti 29.80.50), kohdentuen erityisesti rauhantyöhön ja ihmisoikeustyöhön.**

PANOSTETAAN

MAAILMANVALLOITUKSEEN:

INNOVAATIOISTA VIENTITULOESI

HO

OH

OH

HN

H₃CO

H₃CO

OCH₃

OCH₃

N

Cb = pH[H⁺]

7.403.98E-08

7.602.51E-08

8.001.00E-08

8.403.98E-09

8.801.58E-09

9.001.00E-09

9.403.98E-10

9.801.58E-10

AKTIIVINEN JA INNOVAATIOIHIN PERUSTUVA ELINKEINOPOLITIIKKA LUO KESTÄVÄÄ HYVINVOINTIA

Vaikka suhdannetilanne on kohentunut, pidemmän aikavälin kasvunäkymät ovat epävarmat. Jotta työllisyysaste saadaan lähelle muiden Pohjoismaiden tasoa, tarvitaan osaamis-, innovaatio- ja vientivetoisen kasvun tukemista sekä rakenteellisia uudistuksia.

Elinkeinopolitiikan lähtökohtana tulee olla uuden kasvun luominen, osaamispohjan vahvistaminen ja laajapohjainen, menestyvä vienti. Tarvitaan leveät hartiat, jolle hyvinvointia voidaan rakentaa teollisuuden, palveluiden ja luovien liiketoimintamallien avulla. Viennin vahvistamiseksi olisi selvitettävä uuden julkisen ja yksityisen sektorin yhteisen erityistehtävä-yhtiön, jonka keskeinen tehtävä olisi toimia veturina ja tehdä sopimus kokonaistoimituksesta sekä näin tukea pienten ja keskisuurten kasvuhakuisien yritysten vientitoimintaa kansainvälisillä markkinoilla.

Innovaatiot ja tutkimus kasvun lähteenä

Suomen talouskasvu perustuu jatkossakin ennen kaikkea osaamiseen, korkeasti koulutettuun työvoimaan ja korkeaan jalostusasteeseen. Tutkimuksella, osaamisen kehittämisellä ja innovaatioilla on keskeinen merkitys elinkeinorakenteen uudistumisessa. Tässä suhteessa hallituksen olisi pitänyt tehdä rohkeampia ratkaisuja.

Suomen Tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksesta (TKI) yli kaksi kolmasosaa tulee yrityksistä ja loput valtiolta. Valtion osuus on viime vuosina laskenut selvästi, ja olemme jääneet verokkitalouksien panostuksiin nähden huomattavasti jälkeen. Osittain tästä syystä myös yritysten TKI-panostukset ovat supistuneet. Suomi on menettänyt asemansa innovaatiotoiminnan edelläkävijänä. Leikkaukset ovat olleet vuositasonalla noin 140 miljoonaa euroa. Tavoitteena pitää olla, että Suomi saavuttaa vahvan aseman innovaatiopolitiikan edistäjänä. Business Finlandin TKI-määrärahojen tasekorotusten pitäisi olla suurempia ja pysyviä. Määrärahoja tasokorotukseen voisi saada yritystukiudistuksesta.

Business Finland uudistuksen käyntiin panno on kesken ja toimeenpanoa tulee seurata tarkasti.

Uudet panostukset ovat tervetulleita mutta eivät kompensoi niitä leikkauksia, joita hallituskaudella on tehty TKI-panostuksiin. SDP esittää TKI-panostuksiin 20 miljoonaa euron lisäystä niin että siitä kaksi miljoonaa euroa käytetään kiertotalouden edistämiseen ja kolme miljoonaa euroa luovien alojen kasvuohjelmaan.

Lauri Ihalainen
Talousvaliokunta

Luovilla aloilla toimivat yritykset ovat tyypillises-
ti hyvin pieniä. Luovien alojen liiketoiminta voidaan
moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoimin-
ta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä
opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille. Business-
Finlandin ohjelmia on tarpeen täydentää hankkeella,
jossa mm. synnytetään tuotteistusyhtiöitä, joilla on
rahkeita tuotekehittelyyn ja vientiin. Ne kykenevät
hyödyntämään tehokkaasti kulttuurivientipano-
stuksia, jotka palautetaan opetusministeriön määrärahoi-
hin. Myös tekijänoikeustulon verotusta muuttamalla
voidaan edistää luovien alojen liiketoimintaa ja kan-
sainvälistymistä.

Lisää innovatiivisuutta hankintoihin

Hallitusohjelman tavoite viiden prosentin innovatii-
visten hankintojen osuudesta kaikista julkisista han-
kinnoista on hyvä, mutta riittämätön. Hankintayksiköt
tarvitsevat myös ohjausta, neuvontaa ja tukea. Pienet
ja keskisuuret yritykset vastaavat yhä useammin inno-
vaatioista ja luovat eniten uusia työpaikkoja.

Pienten yritysten on päästävä mukaan kansainvälis-
tymiseen. Yhteiskunnan tulee tarjota pk-sektorin yri-
tyksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet sekä vakaa ja
ennustettava kotimainen liiketoimintaympäristö, josta
ponnistaa globaaleille markkinoille.

Elinkeinopolitiikan keskiöön kuuluu palveluvienti,
erityisesti matkailun kehittäminen voimakkaan kan-
sainvälisen kasvun mahdollistamiseksi. Strategisten
tavoitteiden tueksi tarvitaan liiketoimintaohjelma,
joka perustuu matkailun keskinäisten kumppanuuk-
sien vahvistamiseen.

SDP esittää myös järjestelmää, jossa suuret yritykset
toimivat vientiveturina ja kokoavat kansainvälisissä
tarjouskilpailuissa pieniä ja keskisuuria kasvuhakuisia
yrityksiä yhteiseen konsortioon.

SDP ESITTÄÄ

- **Panostetaan tutkimukseen ja koulutukseen, sillä osaava työvoima ja innovaatiot ovat Suomen talouden tärkein kilpailuvaltti.**
- **Nostetaan Suomi jälleen innovaatiopolitiikan kärkimaaksi.**
- **Lisätään T&K&I-panostuksiin 23 miljoonaa euroa niin että siitä kaksi miljoonaa euroa käytetään kiertotalouden edistämiseen ja kolme miljoonaa euroa luovien alojen kasvuohjelmaan.**

Ville Skinnari
SDP:n varapuheenjohtaja
Talousvaliokunta

Yritystuet luomaan uutta

Parlamentarisen yritystukityöryhmän tärkein anti on se, että ryhmä kykeni määrittelemään yksimielisesti yritystukien myöntämisen uudistetut kriteerit. Nämä kriteerit vastaavat myös SDP:n asettamia tavoitteita ja antavat hyvän pohjan tehdä yritystukipäätöksiä jatkossa. Yritystukien painopiste tulee olla TKI-tuissa ja ne tulee suunnata nykyistä enemmän säilyttävistä tuista uudistaviin. Tukien tulisi olla ensisijaisesti määräaikaista. Yritystukien karsimisesta saadut tulot tulee suunnata TKI-panostuksiin.

SDP esittää, että tuetaan uusia yrityksiä ja pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä karsitaan energiapolitiikan päällekkäisiä ohjauskeinoja. Tarvitaan myös tehostamista ja kannustavuutta maatalouden tukijärjestelmiin. On tärkeää myös selkeyttää tukijärjestelmiä ja niiden hakemista sekä vähennetään hallinnollista taakkaa.

SDP olisi osaltaan ollut valmis mm.

- **Karsimaan listaamattomien yhtiöiden osinkoverotulojen huojennuksia asiantuntijatyöryhmän esityksen mukaisesti,**
- **Luopumaan yrittäjävähennyksestä, koska vähennys ei täytä yhdessä laadittuja keskeisiä yritystukikriteereitä ja suosii suurituloisia.**
- **Uudistamaan energiaverotuksen tukien (teollisuuden alennettu verokanta ja nk. energiaveroleikkuri) rakennetta siten, että osa tuista kohdistuu energiatehokkuuteen, tuottavuuteen ja uusia energiaa säästäviin investointeihin.**

Elinkeinopolitiikka on kokonaisuus

Kansallisen elinkeino- ja teollisuuspoliittisen strategian pitää perustua ennustettavaan, kasvua tukevaan ja vakaaseen talouspolitiikkaan.

Tulevaisuuden kannalta tärkeät alat tarvitsevat rohkeita avauksia ja panostuksia. Palveluiden ja matkailun lisäksi kierto- ja jakamistalouden on kuuluttava seuraavan hallituksen tärkeysjärjestyksen kärkeen. Kiertotalous vauhdittaa talouden uudistumista sekä kestävää energia- ja ilmastopolitiikkaa. Sen maailmanlaajuinen kasvupotentiaali on moninkertainen biotalouteen verrattuna. Suomessa perinteinen biotalous ja puun käyttö rajoittuvat pitkälti metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoon, energian tuotantoon ja maatalouteen. Lähtökohtana pitää olla puun jalostaminen mahdollisimman pitkäikäiseksi ja korkean jalostusarvon tuotteeksi. Suomen EU:n puheenjohtajuuskaudella kierto- ja jakamistaloudesta on tehtävä koko EU:n prioriteetti.

Suomalainen liikennepolitiikka on ollut liian lyhytnäköistä. Suunnitelmia tehdään vain neljän vuoden hallituskausiksi, kun esimerkiksi muissa Pohjoismaissa hankkeet katsotaan ainakin seuraavan 12 vuoden ajanjaksolle. Tavoitteena pitää olla pidemmän aikavälin suunnittelu ja Suomen tavoitteiden rohkea esiin tuonti.

Suomen maantieteellinen asema Aasian ja Euroopan välillä on osattava hyödyntää täysimääräisesti sekä kytkettävä Venäjä mukaan. Kun ennen olimme logistiikassa mertentakainen saari, tulevaisuudessa olemmekin Aasian ja Euroopan solmukohta. Suomi ei ole onnistunut saamaan eurooppalaista väylärahoitusta (TEN-T) johtuen jo siitä tosiasiasta, että Suomessa ei ole valmiita suunnitelmia, joille hakea rahoitusta.

Jäämeren rata kiinnostaa laajasti Eurooppaa ja on siksi hanke, jota pitää rohkeasti viedä eteenpäin. Arktisen alueen mahdollisuuksia pitäisi edistää huomattavasti voimakkaammin myös kansainvälisissä yhteyksissä. Toimiva pohjoinen infrastruktuuri parantaa elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä edistää kansainvälistymistä.

- **Nostetaan palvelut ja matkailu sekä kierto- ja jakamistalous kärkihankkeiksi ja uuden kasvun luomiseksi aikaisempaa aktiivisemmin.**
- **Vahvistetaan arktista politiikkaa ja viedään eteenpäin infra-hankkeita.**
- **Otetaan kierto- ja jakamistalous talouden ja energia- ja ilmastopolitiikan kivijalaksi ja tunnustetaan vihdoinkin asiantuntijoidenkin myöntävät, massiiviseen biotalouteen siirtymisen riskit.**

AKTIIVISEEN VALTION OMISTAJAPOLITIikkaAN

Sinivalkoisen omistamisen ohjelmassa linjataan laajasti SDP:n omistajapolitiikan tavoitteita sekä omistamisen suhdetta elinkeino ja innovaatiopolitiikan kokonaisuuteen. Valtion omistajalinjan tulee tukea myös elinkeinopolitiikan uudistamista sekä uutta luovaa liiketoimintaa. Valtion omistajapolitiikalla vahvistetaan omistajuutta kansallisesti tärkeillä aloilla ja torjutaan Suomen ajautumista tytäryhtiötalouteen.

Valtion tulee säilyttää määräysvalta sellaisissa valtionyhtiöissä, joissa turvataan strategisia intressejä kuten huoltovarmuus sekä infrastruktuuri. SDP on esittänyt erityisesti pk-yrityksien vientiä tukevan erityisyhtiön perustamista yhteistyössä valtion ja yksityisen sektorin kanssa. Valtion kehittämissyhtiö Vake Oy:n tehtävä ja toimenkuva ja työnjako muiden toimijoiden kanssa vaatii selkeyttämistä.

- **Tuetaan aktiivisella omistajapolitiikalla kotimaista omistajuutta, kasvua ja investointeja ja laajennetaan viennin pohjaa.**
- **Perustetaan erityisesti pk-yrityksien vientiä tukevan erityisyhtiön yhteistyössä valtion ja yksityisen sektorin kanssa**
- **Valtion omaisuuden myyntituloista tulisi osa sijoittaa tulevaisuusinvestointeihin kuten T&K&I-panostuksiin, osaamiseen sekä infran parantamiseen.**

KAIVOSTEOLLISUUDELLA ON VÄLIÄ, TARVITAAN SELKEÄMPÄÄ SÄÄNTELYÄ

Suomen kallioperän raaka-ainepotentiaali on globaalissa mittakaavassakin houkutteleva. Vastaavasti kaivostoiminnalla on merkittäviä kansantaloudellisia vaikutuksia. 10 vuoden aikana kaivosten kehittämiseen on investoitu noin 3 miljardia euroa ja malminetsintään noin 600 miljoonaa euroa. Pääosa investoinneista on kohdistunut Itä- ja Pohjois-Suomeen. Alan voimakasta kehitystä kuvaavat myös tällä hetkellä meneillään olevat investoinnit kaivosten pitkäjänteiseksi kehittämiseksi: Kemin kaivos 250 M€, Kittilän kaivos 160 M€ ja Kevitsan kaivos 80 M€.

Eduskunta hyväksyi keväällä Kanadan sekä Euroopan unionin talous- ja kauppasopimuksen, CETA:n. Eduskunta edellyttää, että kaivoslain uudistamista on arvioitava ennen kuin CETA tulee voimaan.

Kaivoslain arvioinnille on myös muita perusteita. Suomessa verotetaan kaivostoimintaa kansainvälisesti katsoen kevyesti. Meiltä puuttuu malmien arvoon perustuva kaivosrojaltilvero, joka on käytössä lähes kaikissa merkittävässä kaivosmaissa. Kohtuullisesti korkeampi verotus ei estäisi uusia kaivosinvestointeja, minkä osoittavat muiden kaivosmaiden kokemukset. SDP:n vaihtoehtobudjettiin sisältyy esitys ja arvio kaivosrojaltilverosta, joka olisi 2 % liikevaihdosta ja sitä sovellettaisiin metallimalmien louhinnan toimialalla. Vero tuottaisi vuositulolla noin 15 miljoonaa euroa.

Kaivosteollisuus työllistää ja luo kuntiin elinvoimaa. Samalla kaivosten ympäristövaikutukset ovat laajoja ja pitkävaikutteisia. Kaivosteollisuuden on saatava laaja hyväksyntä paikallisten asukkaiden keskuudessa. Oikeusvaikutteisen yleiskaava tulisi säätää kaivosluvan myöntämisen edellytykseksi.

SDP ESITTÄÄ

- **Säädetään kaivosrojaltilvero, jonka veropohjana voi olla esimerkiksi liikevaihto, ja sitä sovellettaisiin metallimalmien louhinnan toimialalla. Tuottoarvio on noin 15 miljoonaa/vuosi.**
- **Säädetään oikeusvaikutteinen yleiskaava kaivosluvan myöntämisen edellytykseksi.**
- **Selkeytetään ennallistamisvastuita kaivostoiminnan loppuessa ja arvioidaan valtauskäytännön toimivuutta ja vaihtoehtoja.**

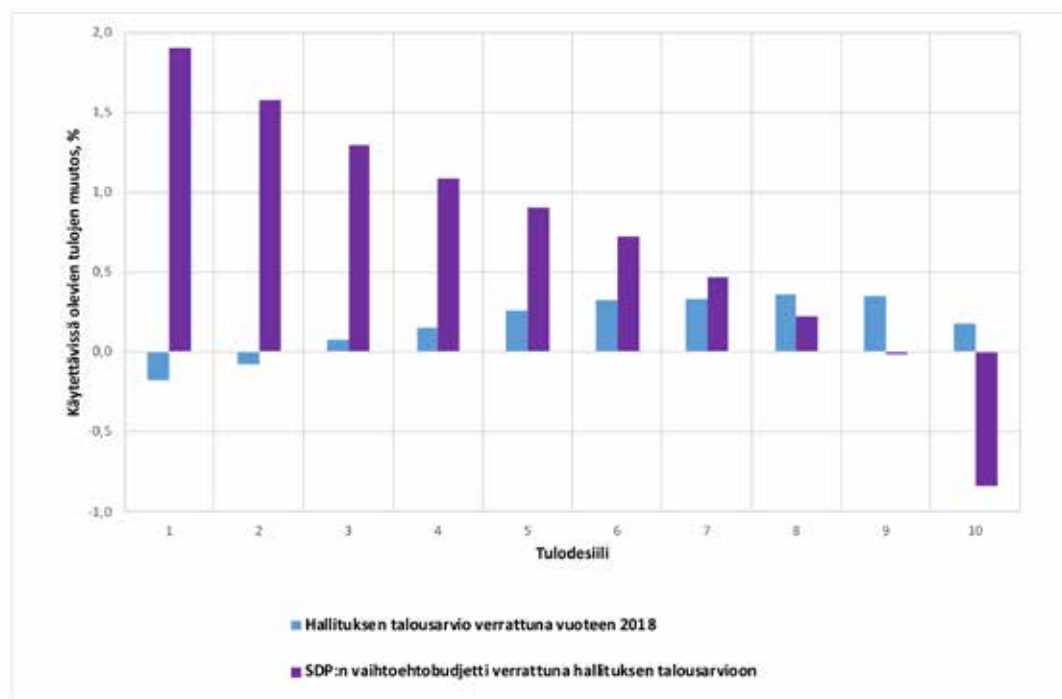
POISTETAAN KÖYHYTTÄ JA VAHVISTETAAN OSALLISUUTTA

Hallitus on heikentänyt pienituloisten ihmisten asemaa ja syventänyt köyhyyttä. Etuuksia saavien ihmisten tilanne on tällä hallituskaudella heikentynyt. Sosiaalietuuksien indeksileikkaukset alentavat edelleen ensi vuonna perusturvan ostovoimaa ja lisäävät eriarvoisuutta. Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien korotukset ovat olleet jäässä koko hallituskauden ja etuuksiin on tehty myös tasoleikkaus. Jäädetykset kohdistuvat kaikkiin perusturvaetuuksiin ja leikkaavat ensi vuonna perusturvaa noin 68 miljoonalla eurolla. Vuodesta toiseen kasautuvat indeksijäädetykset ja muut heikennykset esim. lääkekorvauksiin ja asumistukeen sekä asiakasmaksujen korotukset osuvat kipeästi kaikkien heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

VERO- JA ETUUSREFORMIN TULONJAKOVAIKUTUS

SDP:n vaihtoehtobudjetin etuus- ja veroreformit kaventavat tuloeroja. Etuuksien indeksikorotukset, eläkepaketti ja opintorahan korotus, varhaiskasvatusmaksujen alennus ja veromuutokset suosivat pieni- ja keskituloisia. Eduskunnan tietopalvelu on laskenut laskettavissa olevien muutosten vaikutukset tuloeroihin ja niiden kohdentumisen tulokymmenyksiin. Kaikkein pienituloisimpien tulot kasvaisivat eniten. SDP:n vaihtoehdossa tuloeroja kuvaava Gini-kerroin pienenesi 0,4 prosenttiyksikköä ja pienituloisuusaste alenisi saman verran. Miesten ja naisten väliset tuloeron pienenisivät. Koko laskelma on julkaistu liitteenä.

Kuva 10. Käytettävissä olevien tulojen muutos tulodesiileittäin SDP:n vaihtoehtobudjetissa verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen ja hallituksen talousarvioesityksessä verrattuna vuoteen 2018.

Lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma.

Maria Tolppanen
Valtiovarainvaliokunta

ELÄKEPAKETTI: PIENITULOISILLE ELÄKELÄISILLE ENEMMÄN KÄTEEN

Esitämme toimenpideohjelmää, jossa pienituloisten eläkeläisten asemaa tarkastellaan kokonaisuutena ja esitetään aidosti vaikuttavia toimia pienituloisten eläkeläisten, etenkin ikääntyneiden naisten ja pieniä työeläkkeitä saavien toimeentulon ja arjen parantamiseksi. Sipilän hallitus on kurittanut pienituloisia eläkeläisiä jättämällä indeksitarkistukset tekemättä kansaneläkkeeseen ja takuueläkkeeseen, eläkeläisten hoitotukeen, rintamaliisiin ja eläkkeensaajan asumistukeen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja on nostettu 30 prosentilla, lääkekorvauksia ja Kelan matkakorvauksia on heikennetty. Myös asumisen kustannukset ovat hallituskaudella nousseet.

Esitämme, että kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovittamista muutetaan siten, että pientä työeläkettä (alle 1400 euroa kuukaudessa) saavien toimeentulo paranee 30 eurolla kuukaudessa. Lisäksi takuueläkettä korotetaan 21 euroa kuussa, jolloin sekin nousee yhdessä hallituksen esittämän korotuksen kanssa 30 eurolla kuukaudessa. Näiden muutosten lisäksi etuuk-

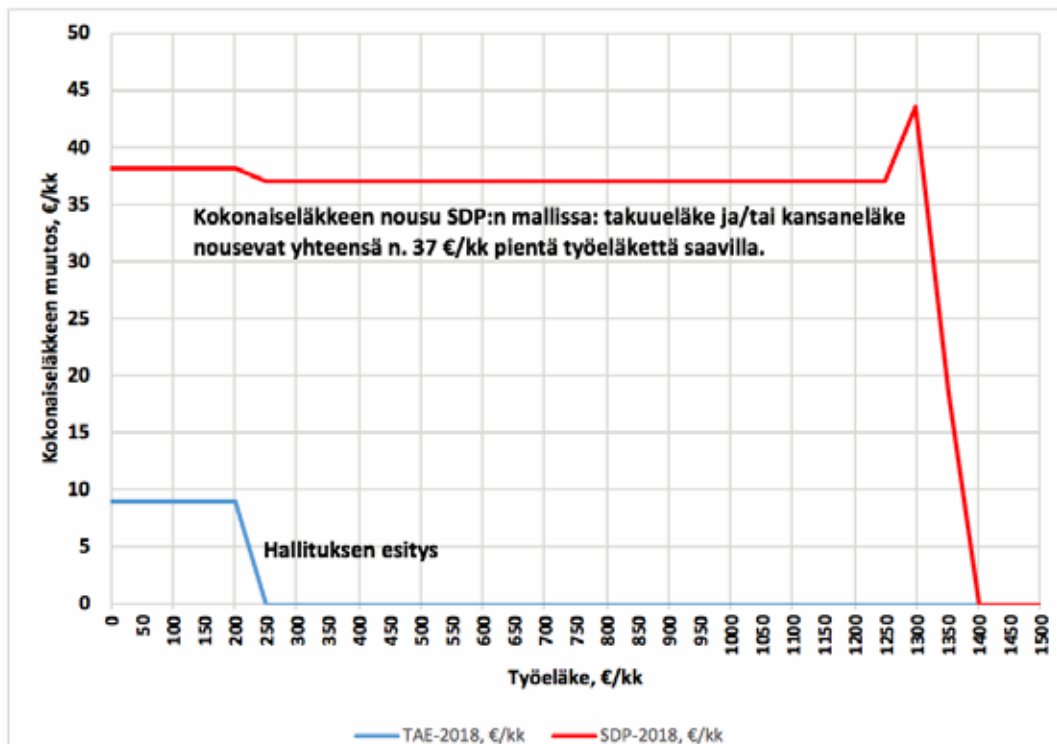
sien indeksikorotukset parantavat eläkeläisten toimeentuloa ja verotus kevenisi pieni- ja keskituloisilta eläkeläisiltä.

Eläkeläisten elämässä myös palveluilla on erityisen merkittävä rooli. Hallitus on leikannut ja leikkaa edelleen kuntien rahoitusta vanhushuoltopalveluissa. Se tarkoittaa mm. vanhushuoltopalveluiden osaamisen ja asiantuntemuksen heikentämistä, mikä näkyy suoraan palveluiden laadun heikentymisenä. Emme hyväksy hallituksen esittämiä leikkauksia, ja haluamme varmistaa riittävän henkilöstön vanhushuoltopalveluissa. Lisäksi haluamme satsata erityisesti vanhusten kuntouttamiseen parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Palveluasumisen maksuista ei ole nykyisin nimenomaisia säännöksiä ja maksujen määräytyminen on hyvin sekavaa. Esitämme, että asumispalvelujen maksujen perusteet muutetaan yhdenmukaisiksi ja selkeiksi.

Esitämme myös muita muutoksia asiakasmaksuihin. Ks. kohta palvelut ja asiakasmaksut.

Katsomme, että ikäihmisten kasvava joukko tarvitsee virallisen puolestapuhujan, vanhushuoltopalvelut, ikäihmisten asioihin perehtyneen asiantuntijan, joka puolustaa ikäihmisten asemaa ja oikeuksien toteutumista yhteiskunnassa. Siksi esitämme vanhushuoltopalvelutetun viran perustamista.

Kuva 11. Kokonaiseläkkeen muutos vuodesta 2018 vuoteen 2019 hallituksen esityksessä ja SDP:n mallissa. Kokonaiseläke nousee SDP:n mallissa joko kansan- tai takuueläkkeen nousun myötä.

Lähde: eduskunnan tietopalvelun laskelma

Anneli Kiljunen
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

INDEKSILEIKKAUKSET ON VIHDOIN LOPETETTAVA

Esitämme, että kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksitarkistukset tehdään pysyvän lainsäädännön mukaisesti.

Indeksileikkaukset kumuloituvat paitsi eri etuuksien kautta, myös ajallisesti. Muutokset kohdentuvat herkästi samoille henkilöille ja kotitalouksille sekä erityisesti pitkään tiettyjä etuuksia saaville. Hallituksen politiikka lisää ja syventää köyhyyttä ja ajaa ihmisiä pitkäaikaisesti toimeentulotuen piiriin.

Esitämme myös, että hallituksen esittämät leikkaukset yleiseen asumistukeen jätetään tekemättä ja enimmäisasumismeno sidotaan takaisin vuokraan. Hallituksen esittämät leikkaukset ovat väärä lääke asumiskustannusten nousun hillitsemiseksi. Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Ratkaisu ei voi olla asumistuen heikentäminen, mikä johtaa yhä useamman ihmisen kohdalla omavastuusuuden kasvuun ja asumistuen korvaamiseen pitkäaikaisella, passivoivalla toimeentulotuella.

Kuva 13. Leikkaukset ovat laskeneet työttömien tuloja tällä vaalikaudella. Lähde: Pertti Honkanen Esimerkki- ja simulointilaskelmia sosiaaliturvan muutoksista 2012–2019 (Soste).

EPÄREILU AKTIIVIMALLI PERUTAAN

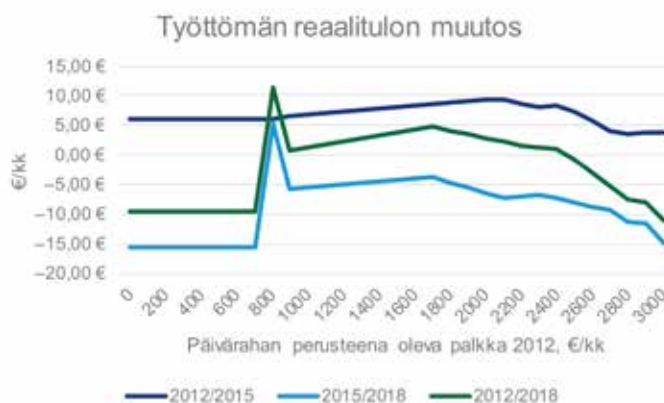
Työttömyysturvan leikkaukset jatkuvat aktiivimallin pysyessä edelleen voimassa. Malli leikkaa työttömyysturvaa 4,65 % niiltä, jotka eivät löydä työpaikkaa tai eivät pääse aktiivitoimenpiteisiin. Aktiivinen työnhaku, koulutus ja kuntoutus ovat tärkeitä, mutta on väärin leikata perusturva ihmisiltä, jotka aktiivisuudesta huolimatta eivät täytä aktiivimallin kriteereitä.

Työttömyysturva on riittämätön, ilmenee THL:n perusturvan riittävyyden arviointiraportista ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean raportista. Jo valmiiksi liian pieneen etuuteen tehtävä pienikin leikkaus ajaa työttömän yhä useammin toimeentulotuen varaan ja sen tuottamaan kannustinloukkuun, josta työllistyminen on entistä vaikeampaa.

Esitämme, että aktiivimalliin sisältyvä etuusleikkuri poistetaan.

Esitämme, että TE-toimistojen henkilökohtaista palvelua, palkkatuen käyttöä, järjestöjen työllistämisedellytyksiä, työvoimakoulutusta jne. kehitetään. Esitämme työllistämisen kynnyksen madaltamista ottamalla käyttöön työmarkkinatuen suuruinen työllistämisteli ns. Rinteen mallin mukaisesti.

Kuva 12. Leikkaukset ovat laskeneet eläkeläisten tuloja tällä vaalikaudella. Lähde: Pertti Honkanen Esimerkki- ja simulointilaskelmia sosiaaliturvan muutoksista 2012–2019 (Soste).

TUHAAT LÄÄKÄRI-HOITAJA-TEHTÄVÄÄ LISÄÄ

Hallituksen ajama sote-malli on osoittautumassa toteuttamiskelvottomaksi, joten viimeistään nyt on tärkeää tehdä tarvittavat kiireelliset ja välttämättömät satsaukset kuntien – ja myöhemmin itsehallinnollisten sote-alueiden – peruspalveluiden turvaamiseksi.

Hoito- ja hoivatakuun mukaisen palveluun pääsyn on aidosti ja nykyistä tiukempien määräaikojen puitteissa toteuduttava sote-palveluissa. Perustason palveluita pitää vahvistaa niin, että esim. lääkäriin, palvelutarpeen arviointiin tai kotihoidon palveluiden piiriin päästään nykyistä nopeammin, oikeaan aikaan ja tarpeen mukaisesti.

Tasapuolisen palveluiden parantamiseen on vaikuttavampi ja varmempi tapa kuin hallituksen kyseenalainen sote-rakennelma. Esitämme välittömästi lisättäväksi 1000 lääkäri-hoitaja-tehtävää peruspalveluihin.

TERVEYSKESKUSKÄYNNIT MAKSUTTOMIKSI, ASIAKASMAKSUIEN KATTOA ALENNETTAVA

Kotitalouksien rahoitusosuus on Suomessa erityisesti terveydenhuollossa kansainvälisesti vertaillen korkea. Korkeat asiakasmaksut toimivat esteenä palveluihin hakeutumiselle, ja monilla maksut ovat johtaneet velkaantumiseen.

Asiakasmaksuja voi alentaa tai jättää perimättä, jos periminen vaarantaisi henkilön toimeentulon edellytyksiä. Käytännössä kunnat eivät tätä mahdollisuutta juurikaan käytä, jolloin maksuja korvataan toimeentulotuesta. Vuonna 2017 toimeentulotuesta maksettiin

terveydenhuollon asiakasmaksuja suoraan laskuttajalle yli 10,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 lähes 400 000 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua päätyi ulosottoon. Kulut voivat nousta moninkertaisiksi, jos ihmiset jättävät korkeiden maksujen vuoksi hakeutumatta apua sosiaali- ja terveysasioissa. Lisäksi monissa tasamaksuissa hallinnolliset kulut voivat olla suuremmat kuin perityt asiakasmaksut.

Esitämme, että asiakasmaksulakia on tiukennettava niin, että asiakasmaksuja huojennetaan automaattisesti lain edellyttämällä tavalla, jos asiakkaan elämäntilanne sitä vaatii. Huojennuksen tai perimättä jättämisen kriteerien tulisi olla selkeät ja valtakunnalliset. Esitämme, että toimeentulotuen asiakkuus on aina riittävä peruste asiakasmaksujen perimättä jättämiseen. Tulevaisuudessa huojennuksen määrittelyssä voidaan hyödyntää myös kansallista tulorekisteriä.

Muutoinkaan asiakasmaksut eivät saa olla esteenä tarvittavien sote-palveluiden saamiselle.

Esitämme, että maksukattojen yhdistämisen valmistelu aloitetaan pikaisesti. Valmistelun tavoitteena tulee olla nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen sekä lääke- ja matkakustannusten maksukattojen yhdistäminen ja yhdistetyn katon laskeminen kohtuulliselle tasolle. Maksujen kertymisen seuranta on kehitettävä.

Esitämme, että terveyskeskuslääkärin ja -hoitajan vastaanotto muutetaan maksuttomiksi.

Kristiina Salonen
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

LÄHIMPIIN PERUSPALVELUIHIN KUNNON SATSAUS

Hallitus on kaudellaan tehnyt useita lapsiperheiden eriarvoisuutta lisääviä päätöksiä mm. etuusleikkauksin ja varhaiskasvatuspalveluiden heikennyksin. Lapsiperheet tarvitsevat monipuolista tukea. Sosiaalihuoltolain mukainen välttämätön kotipalvelu muutettiin viime hallituskaudella jokaisen lapsiperheen oikeudeksi. Oikeus on kuitenkin edelleen huonosti tunnettu: palvelua ei osata hakea eikä tarjota.

Pidämme tärkeänä, että kaikki palveluja tarvitsevat perheet myös pääsevät tuen piiriin. Jotta matalan kynnyksen palvelut ja oikea-aikainen tuki lapsiperheiden arkeen voidaan taata koko maassa, pidämme välttämättömänä hallituksen lisäsatsausta kotipalveluihin.

Lastensuojelun tilanne on vakava. Kunnista saadaan huolestunutta viestiä siitä, että lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvussa ja sosiaalityöntekijöiden määrä on riittämätön. Esitämme panostuksia lastensuojelun henkilöstöön ja kehittämiseen lastensuojelun laadun parantamiseksi.

Kaikkiaan esitämme valtionosuuteen kunnille peruspalvelujen järjestämiseen lisättäväksi 250 miljoonaa euroa.

PALAUTETAAN DIABEETIKKOJEN JA KELIAAKIKKOJEN KORVAUKSET

Esitämme, että kakkostyyppin diabeteslääkkeiden korvaukset palautetaan ylimpään erityiskorvausluokkaan. Hallituksen vuoden 2017 alusta tekemä leikkaus diabeteslääkekorvauksiin on yksi niistä leikkauksista, joka kohdistuu hyvin epäoikeudenmukaisesti ikääntyneisiin, erityisesti monisairaisiin ja vähävaraisiin ihmisiin. Diabeteksen lisäsairaudet kasautuvat jo tällä hetkellä alimpiin tuloluokkiin ja leikkaus lisää entisestään sosioekonomisia terveyseroja. Vältettävissä olevien lisäsairauksien syntyä pitäisi ehkäistä, sillä muu tulee huomattavasti kalliimmaksi sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Tämä koskee myös keliakiaa, jonka hoitoon tarkoitettu ruokavaliokorvaus poistettiin vuoden 2016 alusta.

Olisi oikeudenmukaisempaa, että yksittäisten korvausten heikentämisen sijaan kaikkien sairauksien hoidon korvattavuus arvioitaisiin samanaikaisesti ja yhtäläisin perustein. Mahdollisia korvausten muutoksia ei pidä tehdä säästötarkoituksessa vaan lääketieteellisin ja sosiaalisin perustein.

VÄKIVALTATYÖN VALTAKUNNALLISEN TUEN JA TURVAKOTIEN TOIMINNAN TURVAAMINEN

Ns. Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleis-sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja poistaa naisiin kohdistuvaa ja perheessä tapahtuvaa väkivaltaa. Suomi ratifioi Istanbulin sopimuksen vuonna 2015.

Kunnat vastaavat pääosin perustason väkivaltatyöstä, kuten sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista ja ennaltaehkäisystä. Valtakunnallinen koordinointi on kuitenkin riittämätöntä, joten THL tarvitse lisäresursseja.

Laki edellyttää, että eri puolilla Suomea on oltava saatavilla turvakotien palveluita tarpeeseen nähden riittävästi. Hallituskauden aikana turvakotipaikkojen määrä on kasvanut lähes 200:aan, mutta vielä ollaan kaukana Euroopan neuvoston suosituksen mukaisesta 550:sta. Turvakotien lisärahoittamista tulee jatkaa, jotta turvakotipalveluiden riittävä määrä ja laadukkaat palvelut voidaan turvata.

SDP ESITTÄÄ

- Toteutetaan perusturvan indeksikorotukset normaalisti ja palautetaan asumistuki vuokraindeksiin. Kustannus 90 miljoonaa.
- Nostetaan kansan- tai takuueläkettä 30 euroa kuukaudessa pientä työeläkettä saavilta. Välineinä takuueläkkeen tasokorotus sekä kansaneläkkeen ja työeläkkeen yhteensovituksen muuttaminen niin, että kansaneläke nousee. Yhdessä indeksikorotusten kanssa muutokset nostavat kansan- tai takuueläkettä noin 37 euroa kuukaudessa niiltä, joiden työeläke on alle n. 1500 €/kk tai jotka eivät saa työeläkettä lainkaan. Kustannus 120 miljoonaa (netto, ks. tarkka laskelma liitteenä s. 50).
- Lisäksi SDP:n veroreformissa alennetaan pienten ja keskisuurten eläkkeiden verotusta.
- Perutaan aktiivimallin etuusleikkuri.
- Nostetaan kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 250 miljoonalla. Määrärahalla jätetään uudet leikkaukset tekemättä, alennetaan asiakasmaksuja ja vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluja alla kuvatuilla tavoilla.
- Perusterveydenhuoltoa vahvistetaan lisäämällä 1000 lääkäri-hoitajaa palveluihin.
- Hoito- ja hoivatakuuta parannetaan, jotta hoitoon päästään nykyistä nopeammin, oikeaan aikaan ja tarpeen mukaisesti.
- Terveyskeskuslääkärin ja -hoitajan vastaanotto muutetaan maksuttomiksi.
- Nostetaan II-tyypin diabetesta sairastavien lääkekorvausta. Panostus 20 miljoonaa.
- Palautetaan keliakiaa sairastavien ruokavalio- korvaus. Panostus 15 miljoonaa.
- Lisätään turvakotien rahoitusta 2 miljoonaa.
- Perustetaan vanhusasiavaltuutetun virka. Kustannus 0,1 miljoonaa.
- Nostetaan opintorahaa 90 euroa kuukaudessa. Kustannus 105 miljoonaa.
- Alennetaan varhaiskasvatuksen maksuja 0-maksuluokkaa korottamalla. Kustannus 88 miljoonaa.

ULOSOTTOON JOUTUNEIDEN ASEMAA ON PARANNETTAVA

Yli puolella miljoonalla suomalaisella on tällä hetkellä velkaa ulosotossa. Ulosottoon joutuneiden asemaa on parannettava ja heille tarjottavaa neuvontaa ja palveluita on kehitettävä. Vahvistamalla ulosoton kohteena olevien asemaa voidaan myös vahvistaa heidän kannustimiaan työllistyä ja hoitaa velkaansa.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen perintään ulosoton kautta. Vuosittain noin 300 000 sosiaali- ja terveydenhuollon maksua ja yli 30 000 varhaiskasvatuksen maksua päätyy ulosottoon. Tilanne on pahentunut hallituksen toteuttaman asiakasmaksujen korotuksen myötä. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen kohdalla on tarkasteltava velkaan kohdistuvien perintätoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta ja kohtuullisuutta ja mahdollistettava nykyistä paremmin velan perimisestä luopuminen, kun sitä mainituista syistä on pidettävä perusteltuna.

Voimassa olevan asiakasmaksulain 11 § velvoittaa luopumaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta, jos maksu johtaa kohtuuttomiin seurauksiin. Jos ja kun olemassa oleva sääntely tai sen soveltaminen ei ole riittävän tehokasta, on syytä tiukentaa lakia.

Oikeusturvan yhdenvertaisuutta on vahvistettava

Oikeusprosessien kustannuksiin on kiinnitettävä huomiota osana oikeusturvan toteutumista ja oikeuspalveluiden saatavuutta (access to court). Oikeudenkäyntien kustannukset ja kuluriskit kasvavat helposti niin suuriksi, että kansalainen ei todellisuudessa pysty hakemaan oikeuksiaan tuomioistuimissa – varsinkin jos tulot ovat hiukan liian suuret maksuttoman oikeudenkäynnin ja oikeusavun saamiseen.

Kohtuullisten oikeudenkäyntimaksujen lisäksi on säädettävä nykyistä tarkemmin siitä, miltä osin vastapuolen oikeudenkäyntikulut voivat tulla hävinneen osapuolen kannettaviksi. Korvattavaksi voitaisiin pääsääntöisesti määrätä vain määrältään ja hinnoittelultaan kohtuulliset ja perustellut oikeudenkäyntikulut suhteessa asian luonteeseen ja intressiin. Näin voitaisiin vaikuttaa myös yleisemmin oikeudellisten palveluiden hintakehitykseen.

AIDOSTI AKTIIVISEEN TYÖVOIMAPOLITIikkaan

Aktiivisen työvoimapolitiikan resurssit ovat Suomessa paljon vähäisemmät kuin muissa pohjoismaissa. Kun suhdanneluontoinen työttömyys pienentyy, yhä useamman työttömän, työllistymisen esteenä on jokin työmarkkinakelpoisuutta alentava tekijä. Tällaisessa tilanteessa oleva työtön tarvitsee tukea ja palveluita, pitkittyneen työttömyyden taustalla usein olevat moninaiset ongelmat eivät rankaisemalla ratkea.

Samalla kun aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja on leikattu, on hallitus rakentanut työvoimapolitiikan aktiivimallin, jossa työttömän toimeentuloa voidaan leikata, vaikka hän olisi tehnyt parhaansa työllistymään. Mallissa on järkeä vain, jos uskoo työttömyyden johtuvan suuressa määrin työhaluttomuudesta. Muutamasta kohua herättäneestä lehtiotsikosta huolimatta laajasta työhaluttomuudesta ei Suomessa ole mitään näyttöä.

Hallituksen valmisteleva ”kasvupalveluiden” malli rikkoo työvoimapalvelut kahdesta suunnasta. Valtakunnallinen strateginen ohjaus uhkaa jäädä erittäin heikoksi, jos työvoimapalvelut työnnetään maakunnille ilman sille erityisesti osoitettua rahoitusta tai kannustinta hoitaa työvoimapolitiikkaa hyvin.

Tilanne, jossa työllistämisen vastuu sysätään yrityksille ja työttömille itselleen aina vain pahemmilla rangaistuksilla, hyödyttää yksityisiä työvoimapalveluita,

muttei palveluiden tarvitsijoita.

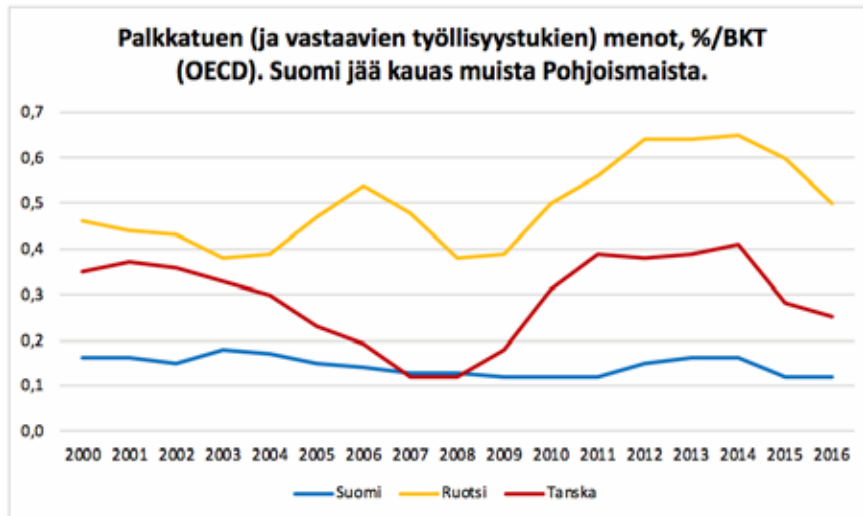
Vaarana on, että ollaan matkalla kohti ulkoistettuja konsulttitoimistojen halpapalveluita, joiden ennustettavasta toimimattomuudesta työttömiä sitten syyllistetään, ja jolla seuraavaksi oikeutetaan uudet tiukemmat sanktiot työttömille.

Siinä, missä muissa Pohjoismaissa panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, Suomessa rahaa kuluu enemmän passiivisiin etuuksiin. Helpoin tapa lisätä aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja olisi käyttää nykyisiä passiivivietusmenoja laajemmin esimerkiksi palkkatuen rahoitukseen. Lisäksi SDP lisäisi ammatillisen työvoimakoulutuksen ja kotouttamiskoulutuksen resursseja ja vahvistaisi nuorisotakuun toimeenpanoa.

Järjestöillä on tärkeä rooli etenkin kaikkein vaikeimmin työllistyvien ihmisten työpaikkojen tarjoajina. Hallitus on keinotekoisesti rajannut järjestöiltä mahdollisuuksia tarjota vaikeasti työllistyville töitä, kun se rajaa niihin palkkatuella työllistettävien ihmisten määrää keinotekoisesti 4000 henkilöön. Vaikka monilla alueilla resursseja sinänsä olisi, niitä ei voida käyttää, koska henkilötyövuosirajoite on täynnä. Tämä turha normi tulisi purkaa välittömästi.

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät syksyllä 2017, ja niiden on tarkoitus kestää vuoden 2018 loppuun. Kuntakokeiluissa on lyhyessä ajassa saavutet-

Kuva. Palkkatukien ja vastaavien työllisyystukien menot/BKT Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa. Lähde: OECD.

tu hyviä tuloksia. Työvoiman kohtaanto-ongelmat ja korkea työttömyys keskittyvät suurimmille kaupunkiseuduille, joista osa on alueellisten kokeilujen piirissä. Hallitus on kuitenkin päättänyt lopettamaan toimiviksi osoittautuneet kuntakokeilut kesken kaiken. Kokeilujen lopettaminen kesken vähentää myös kuntien käyttämiä resursseja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen — niiden arvoksi on laskettu noin 1 000 miljoonaa euroa. SDP esittää, että kuntakokeiluja tulisi jatkaa.

PALKKATUKISETELI KÄYTTÖÖN

SDP:n jo pitkään esittänyt ns. Rinteen mallin mukaisen työllistymisasetelin käyttöönottoa. Mallissa työnhakija saisi automaattisesti saamansa työttömyysetuuden perusturvaa tai ansioturvan perusosaa vastaavan työllistymisasetelin (704 €/kk), joka olisi hyödynnettävissä työnantajan palkkakustannusten tukemiseen. Tämä helpottaisi työpaikkojen löytämistä niille, joille se on vaikeaa ja suuntaisi työttömyyden hoidon kustannuksia passiivimenoista aktiiviseen suuntaan. Seteli rahoitettaisiin vastaavalla tavalla kuten työnhakijan työttömyysetuus nykyisin. Työttömyysetuuden sijasta ihminen saisi tuen palkkatukena.

SDP:N KUNTAPOHJAINEN TYÖLLISYYSMALLI OSANA KASVUPALVELUJA

SDP:n vaihtoehdossa työllisyydestä huolehtivat kunnat ja aluehallinto yhteistyössä. Työllisyyden hoito toteutetaan lähipalveluna, kun taas työllisyyden edellytysten luomisen vastuu on jaettu valtion, kunnan ja aluehallinnon kesken.

SDP:n mallissa työvoimapolitiikkaa kehitetään pohjoismaiseen suuntaan. Henkilökohtaista ja tarvittaessa monialaista palvelua kehitetään tukemaan ihmisiä haastavissa elämäntilanteissa. Työvoimapolitiikan palvelut viedään paikalliselle tasolle. Työvoimapolitiikan erittäin menestyksekkäitä paikallisia- ja kuntakokeiluja laajennetaan valtakunnalliseksi malliksi.

Työvoimapolitiikassa tarvitaan valtakunnallista strategista ohjausta työelämän nopeasti etenevien rakenteellisten muutosten hallitsemiseksi ja koska työvoimapolitiikka, oikein toteutettuna, on erittäin merkittävä suhdannepoliittinen työkalu. Strategian jalkauttaminen toimenpiteiksi on kuitenkin viisainta toteuttaa paikallisesti, koska kunnissa ja kaupungeissa on paras tietämys työssäkäyntialueen olosuhteista. Kunnissa ja kaupungeissa ihmiset voidaan kohdata ja heitä palvella henkilökohtaisesti.

Paikallisten työllisyyspalveluiden toteuttamiseksi kuntavetoisista TYP-keskuksista kehitetään suomalainen monialainen JOB-center malli. Paikalliselle tasolle jalkautetut työvoimapalvelut riittävillä henkilöresursseilla ja monialaisella tuella rakennetaan kuntapohjaisesti toimiviksi havaittujen TYP-keskusten varaan. Palkkatuen käyttöä laajennetaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa niin, ettei vaaranneta toisaalta työehtosopimusten mukaista työtä tai vääristetä kilpailua. Paikallisen yrityselämään kytkeytyneillä työvoimapalveluilla on myös parhaat edellytykset ohjata palkkatuen asianmukaista käyttöä.

Uusien keskusten vastuulla on työttömien pal-

velutarpeen arviointi, jonka pohjalta tehdään aktiivointisuunnitelma. Keskusten vastuulle tulee työllisyyspalveluiden lisäksi myös harkinnanvarainen toimeentulotuki. Julkinen ja kolmannen sektorin tuotanto turvataan rakenteessa, jossa työttömiä voidaan auttaa monipuolisesti ja monialaisesti. Pitkän aikavälin tavoitteeksi otetaan aktiivisen työvoimapolitiikan resurssien nostaminen muiden pohjoismaiden tasolle.

SDP ESITTÄÄ

- **Otetaan käyttöön Rinteen mallin mukainen työllistymisaseteli.**
- **Jatketaan työllisyyden kuntakokeiluja. Panostus TE-toimistojen resursseihin 5 miljoonaa euroa.**
- **Palautetaan nuorisotakuu ja vahvistetaan sen toimeenpanoa.**
- **Lisätään ammatillisen työvoima- ja kotouttamiskoulutuksen resursseja 30 miljoonaa euroa.**
- **Poistetaan järjestöihin palkkatuella työllistämistä estävä 4000 henkilötyövuoden rajoite.**

SDP:N VAIHTOEHTOBUDJETTI HYÖDYTTÄÄ YKSINYRITÄJIÄ JA PK-YRITÄJIÄ

SDP tukisi yritystoimintaa ja työllisyyttä ensisijaisesti pitämällä julkiset palvelut kunnossa. Osaavan ja terveen työvoiman saatavuus sekä kattava infrastruktuuri ovat Suomen keskeiset menestystekijät, joita vahvistetaan hyvien julkisten palvelujen avulla. Lisäksi ansiotuloveronalennukset ja edellä kuvattu työtulotuki helpottaisivat yrityksiä työvoiman saamisessa. Uusien veroporsaanreikien sijaan SDP pitää veropohjat tiiviinä, mikä varmistaa reilun kilpailun. Kansainvälisen veronkierron suitsiminen hyödyttää eniten pieniä ja keskisuuria kotimarkkinayrityksiä.

SDP:n vaihtoehtobudjettiin sisältyy myös eräitä erityisesti aloitteleville yrityksille suunnattuja sekä työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. SDP helpottaisi osaaajien työllistämistä startup-yrityksiin poistamalla työperäisten muuttojen esteitä ja kehittämällä kannustinjärjestelmien. SDP nostaisi arvonlisäverovelvollisen toiminnan alarajan 30 000 euroon vuodessa, mikä pienentäisi valtion verotuloja 87 miljoonalla eurolla. Muutoksella kevennetään aloittelevien ja pienten yritysten hallinnollista taakkaa ja kannustetaan uusia yrittäjiä.

SDP tukisi kasvuyrittäjiä ja työllistymistä ensimmäisen työntekijän palkkausvähennyksellä. Se rajattaisiin määrääjäksi yrityksiin, jotka palkkaavat ensimmäisen perheen ulkopuolisen työntekijän. Uuden työntekijän palkkaa voisi vähentää 20 000 euroa seuraavan vuoden tuloksesta eli vähennys pienentäisi valtion verotuloja keskimäärin 5 000 euroa työntekijää kohden. Vähennys toteutettaisiin alueellisena kokeiluna, jota voitaisiin laajentaa tulosten myötä koko maahan. Jos varattu 20 miljoonan summa käytettäisiin kokonaan, syntyisi samalla 4000 uutta työpaikkaa (joiden tuomia verotuloja ei ole otettu laskelmaan mukaan).

Pieni- ja keskituloisille suunnatut ansiotulojen kevennykset hyödyttäisivät SDP:n vaihtoehdossa myös yrittäjiä. Eduskunnan tietopalvelun laskelman mukaan noin puolet yrittäjistä hyötyisi SDP:n vaihtoehdossa hallituksen talousarvioon verrattuna.

SDP kehittäisi kasvuyritysten kannustinjärjestelmiä

SDP poistaa vaihtoehtobudjetissaan start-up-yritysten optioverotuksen epäkohdat. Sipilän hallitus ei päässyt valmisteluvaihetta pidemmälle. SDP helpottaisi muun muassa startup-yritysten rekrytointeja ja laajentaisi kasvuyritysten omistuspohjaa.

Yritykset voivat palkita ja sitouttaa työntekijöitään osakepalkkiolla, jolloin yrityksen osakkeita annetaan työntekijöille ilmaiseksi tai alihintaan. Käyvän hinnan ja merkintähinnan erotuksesta saatava etu on työntekijälle veronalaista ansiotuloa. Myöhemmät myyntivoitot verotetaan pääomatulona. Osakepalkkioihin liittyy usein luovutuskielto eli työntekijä ei saa myydä saamiaan osakkeita esimerkiksi kolmen vuoden kuluessa. Siitä huolimatta vero on maksettava jo heti, kun osakepalkkio saadaan.

SDP huoventaisi osakepalkkion veronalaista osuutta esimerkiksi prosentuaalisella vähennyksellä, joka olisi suhteutettu luovutuskieillon pituuteen. Pidempi luovutuskielto siis laskisi veronalaista tulo-osuutta enemmän kuin lyhyt. Vaihtoehtoisesti verotuksen voisi lykätä luovutuskieillon päättymishetkeen.

Työntekijöitä palkitaan ja sitoutetaan myös erilaisilla työsuhteoptioilla. Nykyisin työsuhteoptio verotetaan ansiotulona, kun optioetus käytetään eli osakkeet lunastetaan tai optio myydään. Verotettava tulo perustuu osakkeen käypään arvoon, josta vähennetään mahdollinen optiosta maksettava merkintähinta. Verotettava tulo voi nousta optioiden laukeamisvuotena korkeaksi, mikä heijastuu myös ansiotuloveroprosenttiin kyseisenä vuonna, vaikka optiotulo on voinut kertyä useiden vuosien aikana. Mahdollista korkeaa veroprosenttia voitaisiin huoventaa alentamalla optiotulon veronalaista osuutta prosentuaalisella vähennyksellä, joka olisi suhteutettu option kertymisajan pituuteen. Toinen vaihtoehto olisi huoventaa korkeaa veroprosenttia siten, että useana vuotena kertynyt optiotulo voitaisiin jakaa laskennallisesti eri vuosille. Tällaista menettelyä sovelletaan tällä hetkellä tilanteissa, joissa kerralla saatu eläketulo kohdistuu todellisuudessa useammalle vuodelle.

SDP SUJUVOITTAO OSAAJIEN MAAHANMUUTTOA

Suomen on kilpailtava osaavasta työvoimasta. Kilpailussa täytyy panostaa osaajien houkutteluun ja luoda sille kunnon olosuhteet, sillä aina riittävää osaamista tai henkilökuntaa ei ole Suomessa saatavilla. Työperäisen muuton esteitä tulee poistaa, jotta osaavaa työvoimaa on helpommin saatavilla siellä, missä sitä tarvitaan.

Työperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen edellyttää erityisesti lupaprosessien nopeuttamista ja sujuvoittamista. Nykyisin jopa yli vuoteen venyvät odotusajat ovat suurta tuhlausta. Hallituksen toimet ovat jääneet vähäisiksi. SDP esittää, että työperäisen maahanmuuton lupaprosessien tehostamiseksi TE-toimistojen resursseja lisätään 5 miljoonaa euroa.

SDP edistäisi työperäistä maahanmuuttoa myös verotuksella siten, että ulkomailta Suomeen muuttaville korvatut muuttokustannukset katsottaisiin verovapaiksi kustannusten korvauksiksi. Näin niistä ei tarvitsisi maksaa ansiotuloveroa, mikä auttaisi kasvuyrityksiä saamaan osaajia ulkomailta. Vastaavasti muuttokustannukset saisi vähentää verotettavasta tulosta silloin, kun työnantaja ei niitä korvaa. Vähennyskelpoisia olisivat vain todelliset muuttokustannukset ja uudistus koskisi vain muuttoja, joiden taustalla on osoitetusti työn tai yrittämisen aloitus Suomessa.

Uudistuksen kustannus olisi ensivaiheessa arviolta muutamia miljoonia euroja. Kokemusten perusteella voidaan arvioida, tulisiko uudistus laajentaa myös maan sisäisiin työperäisiin muuttoihin.

SDP ESITTÄÄ

- **Työperäisen maahanmuuton lupaprosessien nopeuttamiseen 5 miljoonaa euroa.**
- **Ulkomailta Suomeen muuttaville korvattujen muuttokustannusten verotusta selkeytetään.**

TYÖSSÄKÄYNTIÄ TUKEVA INFRA: KASVUN RAKENTAMINEN JA LIIKUTTAMINEN

Kaupungistuminen on maailmanlaajuinen megatrendi, joka etenee myös Suomessa. Kaupungit toimivat myös meillä talouskasvun vetureina.

On varmistettava, että kasvaville alueille rakennetaan riittävästi asuntoja kohtuuhintaisen asumisen edistämiseksi ja että alueiden sisäiset liikenneyhteydet toimivat tehokkaasti. Samalla on varmistettava, että alueet kytkeytyvät toisiinsa tehokkaan ja nopean raideverkoston avulla. Liikenteen ja asumisen pullonkauloista on päästävä eroon. Erityisesti rapisturvan pääradan ja muiden keskeisten raideväylien välityksellä ja junien nopeutta on kasvatettava.

Samaan aikaan hyvän elämän edellytykset on turvattava eri puolilla maata. Alueellisten ja seudullisten keskusten elinvoimaa tulee vahvistaa paikallisen elinkeinopolitiikan keinoin tukeutuen alueiden vahvuuksiin.

KORJAUSVELKA JA UUDET INVESTOINNIT JÄTETTIIN SEURAVALLE HALLITUKSELLE

Hallitus on omassa ohjelmassaan painottanut korjausvelan lyhentämistä kärkihankkeenaan ja rahoittanut tätä osin valtiontalouden kehysten uusista nimeämättömistä hankkeista. SDP on aikaisimpinakin vuosina arvostellut tätä menettelyä, jossa korjausvelan kasvu on saatu pysäytettyä uusien investointien kustannuksella.

Hallituksen väyläinvestointien kokonaismäärä on edellisiin hallituksiin nähden 1-1,5 miljardia matalampi. Uusia talouskasvua ja työllisyyttä tukevia hankkeita ei ole päästy aloittamaan, vaan tuleville hallituskausille on syntynyt investointisuma purettavaksi. SDP:n vaihtoehdossa uusien väyläinvestointien rahoitusta lisätään 100 miljoonaa euroa.

Budjettiesityksessään hallitus rikkoi välittömästi parlamentaarisen työryhmän sopimuksen korjausvelan taittamisesta. Hallituksen viimeisenä vuona perusväylänpidon rahoitus laskee Liikenneviraston mukaan 370 miljoonaa euroa, joten korjausvelka lähtee taas selvän kasvuun. SDP:n vaihtoehdossa perusväylänpidon rahoitusta lisätään 100 miljoonaa euroa.

TYÖNTEKIJÖIDEN JA TYÖPAIKKOJEN KOHTAAMISTA PARANNETTAVA

Talouden kasvu ja työllisyyden vähittäinen kohentuminen ovat jakautuneet varsin epätasaisesti maakuntien kesken, ja vaarana on, että alueelliset erot jyrkkenevät entisestään. Työvoiman liikkuvuutta on lisättävä samalla, kun perheiden elämäntilanteet huomioidaan nykyistä paremmin.

”Äkillisiin rakennemuutoksiin” reagoimisesta on siirryttävä ennakoivaan varautumiseen, jossa eri alojen ja alueiden haasteisiin vastataan jo ennen yritysten suuria henkilöstön vähennys- tai lisäystarpeita. Tässä tarvitaan mittavia panostuksia ammatilliseen peruskoulutukseen sekä uudelleen- ja muutokoulutukseen ja yritysten ja työnantajien parempaa sitoutumista ja tukea mm. asunnon saannissa ja työmatkaliikenteen tukemisessa.

Pula osaavasta työvoimasta ja korkea työttömyys on yhtäaikaista haaste purettavaksi. Tarvitaan kuntarajat ylittäviä elinkeino-, investointi- ja koulutuspoliittisia tavoitteita sekä maakunnallisia rakennemuutosohjelmia. Jokaisen maakunnan on laadittava ja sitouduttava yhteisesti hyväksyttävään rakennemuutosohjelmaan.

SDP ESITTÄÄ

- **100 miljoonan euron lisäystä väyläverkon toiminta- ja palvelukyvyn kannalta tärkeän korjausvelkatyön jatkamiseksi.**
- **100 miljoonaa euroa väyläverkon kehittämiseen talouskasvua ja työllisyyttä tukevien hankkeiden aloittamiseksi.**
- **Yhdistetään asunto- ja infrapolitiikka niin, että muodostuu elinkeinoelämää ja työvoiman liikkuvuutta edistäviä tiiviitä kokonaisuuksia.**
- **Taataan kohtuuhintaisen asuntotuotannon kannusteet.**
- **Rakennetaan lisää ja monipuolisesti erilaisia asuntoja erityisesti kasvukeskuksiin.**
- **Kannustetaan kaupunkia – ja kaupunkiseutuja pitkäjänteiseen asuntopolitiikkaan ja riittävään kaavoitukseen mm. MAL-sopimuskäytäntöä vahvistamalla ja laajentamalla.**

Maria Guzenina
Perustuslakivaliokunta

LISÄÄ KOHTUUHINTAISTA ASUMISTA

Asuntopolitiikka edistämään työvoiman liikkuvuutta

Pitkäjärjestelmä asuntopolitiikka luo edellytyksiä kasvulle ja hyvinvoinnille. Kasvukeskuksissa on pulaa kohtuuhintaisista asunnoista sekä erityisesti palvelualueiden työntekijöistä. Edullisen vuokra-asunnon puute hidastaa työvoiman liikkuvuutta, työllistymistä ja aiheuttaa rekrytointiongelmia yrityksille sekä julkisyhteisöille esim. hoitoalalla. Vain pitkäjärjestelmällä, suhdanteista riippumattomalla vakaalla ja julkisilla varoilla tuetuilla kohtuuhintaisella asuntotuotannolla voidaan kuroa umpeen vuosikausien aikana syntynyt tilanne jossa sopiva asuntoja ja asukas kohtaavat. Kaupunkien kyky ja halua kaavoittaa riittävästi ja luovuttaa kohtuuhintaisia tontteja rakentajille on olennainen osa ratkaisua. Asunto- ja liikennepolitiikan yhdistämisellä on vaikutusta myös palvelujen ja työpaikkojen sijaan sekä alueiden ja yritysten kilpailukykyyn.

Maankäytön-, liikenteen-, ja asumisen aiesopimuksia (MAL) laajennettava ja vahvistettava

Kasvukeskuksissa asumisen korkean hinnan suurin syy on, että asuntoja on liian vähän. Asuntojen puute vaikeuttaa työvoiman liikkuvuutta. Kaupunkiseuduilla asumisen kalleus ja kohtuuhintaisten valtion tukemien vuokra-asuntojen riittämättömyys vaikeuttavat työvoiman saamista ja yritysten kasvuedellytyksiä. Tärkein keino ongelman ratkaisemiseksi on kaavoituksen ja siten rakentamisen lisääminen.

Valtio voi vaikuttaa asuntokaavoituksen määrään erityisesti MAL-sopimusten kautta.

MAL-sopimuksissa kaupungit ovat sitoutuneet kasvattamaan asuntotonttitarjontansa ja varaamaan tietyn osan tonteista kohtuuhintaisista korkotukilainoitettua asuntotuotantoa varten. Valtio on puolestaan sitoutunut rahoittamaan seutujen suuria liikenne- ja muita infrastruktuurihankkeita. MAL-sopimukset ovat osoittautuneet tehokkaaksi työkaluksi asuntorakentamisen edistämiseksi, ja sopimuskäytäntöä on tarkoitus jatkaa vuoden 2019 jälkeen.

Kun valtio edellyttää tonttitarjonnan lisäämistä, kuntien tulee edellyttää rakennuttajilta enemmän kohtuuhintaisista asuntotuotantoa. Lisäksi lähtökohdaksi tulee olla, että kunnissa on asuntokaavoitettua rakentamatonta maata viiden vuoden tarpeisiin. MAL-sopimuksia tulee solmia jatkossa myös uusien kaupunkiseutujen kanssa.

MAL-sopimuksissa on pyrittävä kaavoitukseen, joka edistää kestäviä liikkumismuotoja. Työpaikkojen, harastusten ja palveluiden on oltava saavutettavissa julkisella tai kevyellä liikenteellä helposti. Näin vastataan myös ilmastohaasteeseen.

SDP ESITTÄÄ

- **MAL-sopimuksia laajennetaan sisällöllisesti ja alueellisesti sekä tarvittaessa pidennetään sopimuskausia.**
- **Tiivistyvät kaupunkialueet, fiksut ratkaisut asumisen, palveluiden ja työpaikkojen sijoittumisessa sekä liikenteessä auttavat vähentämään ilmastopäästöjä. Liikkumistarpeen vähentämisen lisäksi panostetaan kevyeen liikenteeseen ja joukkoliikenteeseen sekä energiatehokkaaseen infraan.**
- **Tarvitaan pitkäjärjestelmiä, yli vaalikausien ylittäviä tavoitteita ja toimia monella sektorilla. Maankäytön strategista suunnittelua vahvistetaan kaupunkialueilla niin, että rakennus- ja infra-hankkeita voidaan suunnitella laajempia kuntarajat ylittäviä kokonaisuuksia.**

Asuntorahaston välineiden uudistaminen

Julkisen vallan on otettava aktiivinen rooli kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon rakentamisen ja pysyvän käytön edellytysten luomisessa koko Suomessa. Se tarkoittaa tuotantotukea kohtuuhintaiselle vuokra-asumiselle. Asuntojen rakentaminen ARA:n tukien sekä kaupunkien luovuttamien kohtuuhintaisen tonttien avulla ei voi tai saa olla suhdannepolitiikkaa, vaan se on ennen kaikkea asuntopolitiikkaa, jolla mahdollistetaan pienituloisille ihmisille asuminen myös kasvukeskuksissa. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon aloitukset on turvattava myös nousukaudella, koska suhdanne voi muuttua suunnittelun ja valmistumisen välillä.

Korkotukijärjestelmää kehitettävä edelleen kohtuuhintaisen tuotannon turvaamiseksi

Asuntopolitiikkaa ei tule jättää vain markkinatoimijoiden varaan. Tarve kohtuuhintaisille vuokra-asunnoille kasvaa koko ajan mm. kaupungistumisen, kotitalouksien koon pienentymisen, väestön ikääntymisen sekä maahanmuuton vuoksi.

Pitkäjänteisen ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytyksiä on parannettava edelleen mm. korkotukijärjestelmää uudistamalla. Lyhytkestoisen korkotukimallin hyväksyessään eduskunta hyväksyi ympäristövaliokunnan mietinnössään ehdottaman lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää toimet, joilla 40 vuoden korkotukimallin ehdot saadaan kannustaviksi. Jatketaan pitkän korkotuen kehittämistä SDP:n esittämällä tavalla.

SDP ESITTÄÄ

- Pitkäkestoisen korkotukimallin ehdot säädetään lyhytkestoista houkuttelevammiksi. Omavastuusuuden korko nostetaan kahdeksaan prosenttiin, ja omavastuukorko asetetaan seuraamaan yleisen korkotason muutoksia.
- Korkotukiaika ulotetaan koko laina- ja rajoitusajan mittaiseksi ja että korkotukena maksettavan tuen määrä on vakio koko laina-ajan.
- Välittömänä toimenpiteenä lasketaan korkotukilainojen omavastuukorko 1 prosenttiin, jotta se olisi kilpailukykyinen markkinakorkojen kanssa.
- Taataan valtion erityistehtävä yhtiö A-Kruunun resurssit myös jatkossa.

Kehitetään asuinalueita ja poistetaan asunnottomuus

Asuinalueiden kehittämisohjelmaa eli ns. lähiöohjelmaa tulee jatkaa. Lähiöissä asuu 1,5-miljoonaa suomalaista. Ohjelman tavoitteena viime kaudella oli ehkäistä asuinalueiden eriytymistä, edistää asuinalueiden palvelutarjontaa ja elinkeinotoimintaa, vahvistaa asukkaiden osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia, parantaa eri asukasryhmien vuorovaikutusta ja luoda viihtyisiä, turvallisia ja kiinnostavia asuinympäristöjä.

Suomi on onnistunut hyvin asunnottomuuden hoitamisessa, koska asunnottomien määrä on vähentynyt. Tavoitteena tulee olla asunnottomuuden kitkeminen Suomesta kokonaan. Asunnottomuutta ehkäistään parhaiten riittävällä sosiaaliturvalla, toimivilla työelämän ja kuntoutuksen palveluilla ja ennakoivalla sosiaalitoimella, asumisneuvonnalla sekä kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon riittävällä määrällä.

Asumisneuvonnalla vähennetään vuokra-asuntoyhtiöissä asumisen ongelmista aiheutuvia kuluja ja parannetaan asumisviihtyvyyttä. Kun asumisneuvontaa on laajennettu ja siirretty sosiaalitoimen tehtäviksi, on pystytty myös ehkäisemään syrjäytymistä. Lisäksi on pystytty vähentämään turhia häätöjä, ratkomaan asukasryhmien konflikteja ja edistämään kulttuurista kanssakäymistä.

SDP ESITTÄÄ

- **Jatketaan asuinalueiden kehittämisohjelmaa tavoitteena viihtyisiä, turvallinen ja energiatehokas lähiöasuminen.**
- **Jatketaan asunnottomuuden vastaista työtä tavoitteena asunnottomuuden poistaminen Suomesta kokonaan.**
- **Taataan asumisneuvonnan resurssit ja panostetaan asumisneuvontaan lisää 1 miljoonaa euroa valtion asuntorahaston varoista.**

Korjausrakentaminen palvelemaan energiatehokkuutta ja päästöjen vähentämistä

Korjausten yhteydessä on nostettava varustetasoa ja muita ominaisuuksia vastaamaan nykypäivän ja tulevaisuuden vaatimuksia asumismukavuutta unohtamatta. Tällaisia ovat muun muassa energiatehokkuus, veden säästö, esteettömyys (mm. jälkiasennushissit) ja parvekkeiden lasitus. Ikääntyneen väestön tarpeet asumisessa lisäävät korjausrakentamisen, mm. esteettömyyden, vaatimuksia. Pientalojen energiaremontteja täytyy tukea osaltaan energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista ja poistettu terveyshaitta-avustus tulee uudistaa ja palauttaa sisäilmasta kärsivien avuksi. Tarvitaan korjausavustusjärjestelmien uudistamista.

Korjausavustusten hallintoa ARA:ssa on tehostettava ja osoitettava toimintamenoihin tarkoitukseen tarvittavat lisäykset.

SDP ESITTÄÄ

- **Tehostetaan korjausavustusten hallinnointia ja asiakaslähtöisyyttä ARA:ssa.**
- **Uudistetaan korjausavustusjärjestelmä palvelemaan myös sisäilmaongelmaisten talojen asukkaita, pientalojen energiainvestointeja sekä energiatehokkuutta myöntöperusteena kaikissa kohteissa.**

Väestöltään vähenevien alueiden tilanne

Suomi jakaantuu muuttovoitto- ja muuttotappioalueisiin yhä voimakkaammin. Samalla, kun esitetään keinoja työn perässä muuttamisen helpottamiseksi, on myös lisättävä elinvoimaa ja elämisen mahdollisuuksia myös maaseutupaikkakunnilla. Taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokrataloyhteisöjen elinkelpoisuutta tulee parantaa ja toisaalta huolehtia riittävästä kannusteista myös purkaa huonokuntoisia ja asukaspulasta kärsiviä kohteita. Valtion ja kuntien välille voisi rakentaa MAL-sopimusten kaltaisia sopimus pohjaisia ratkaisuja.

Väestöltään vähenevien alueiden vuokrataloyhtiöiden toimintaedellytyksiä parantava lakipaketti, on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä ja sen tarkoituksena on lisätä halukkuutta purkaa taloja (purkuakordi) ja hakea niihin ARA-rajoituksista vapautuksia ennenaikaisesti (rajoitusakordi). Määrärahojen tarve näihin kasvaa.

SDP ESITTÄÄ

- Lisätään 1 000 000 euroa tervehdyttämis- ja purkuakordeihin vuodelle 2019.
- Lisäksi tarvitaan valtion asettama määräaikainen ohjelma väestöltään vähenevillä alueilla toimivien vuokratalo- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden parantamiseksi. Ohjelman voimassaoloajan akordien määrää korotetaan määräaikaisesti selkeästi nykyistä korkeammalle tasolle. Tämä kannustaisi yhteisöjä ja niiden omistajia tarttumaan rivakasti tyhjen asuntojen haasteen poistamiseen.

YLISUURIIN TALOYHTIÖLAINOIHIN PUUTUTTAVA

Uusien kerrostaloasuntojen rakentaminen on ollut vilkasta. Kotitalouksien suuren ja kasvavan velkaantuneisuuden vuoksi Suomen rahoitusjärjestelmä ja talous ovat monin tavoin alttiita asunto- ja taloyhtiöluotonannon ja laajemmin asuntomarkkinoiden riskeille. Tavallista on, että uusien asuntojen kaupassa yhtiölainan osuus asunnon velattomasta hinnasta on usein merkittävä ja myyntihinnan osuus puolestaan pienehkö. Kiinteistösijoittajat ovat samaan aikaan löytäneet Suomen. Joidenkin arvioiden mukaan Suomen kiinteistömarkkina on talouden kokoon suhteutettuna suuri. Tämä voi markkinatilanteen muuttuessa johtaa nopeaan vetäytymiseen Suomen pieneltä markkinalta ja johtaa hintojen laskuun.

SDP on huolissaan tavallisista kansalaisista, jotka ovat ostaneet asunnon suurella yhtiölainaosuudella ja joutuvat vaikeuksiin, kun lainanmaksu alkaa. Uudiskohteissa on tyypillistä, että ensimmäiset vuodet ovat lyhennysvapaita eli osakkaat maksavat yhtiölainasta aluksi vain korkovastiketta. Asuntojen mahdollinen hinnanlasku, maksuvaikeudet ja sijoittajien vetäytyminen tässä tilanteessa aiheuttaa sen, että pahimmillaan taloyhtiön eli osakkaiden kontrolle jää suuri osuus yhtiölainasta. Osakkaat vastaavat yhtiölainasta viimekädessä yhteisvastuullisesti. Velkaantumiseen liittyvien riskien pienentämiseksi on tärkeää, että osakkaat mitoittavat kokonaisvelkaantumisensa kauaskatsesti takaisinmaksukykynsä mukaan.

SDP ESITTÄÄ

- Kuluttajansuojaa asuntokaupoilla on parannettava.
- Tarvitaan selvitys toimenpiteineen, jolla kuluttajan asemaa asuntomarkkinoilla parannetaan.
- Tulee lisäksi arvioida mahdollisuudet puuttua ylisuuriin yhtiölainoihin sekä rajoittaa yhtiölainan lyhennysvapaita lainajakson alussa.

TERVE SISÄILMA ON JOKAISEN OIKEUS

Sisäilman huono laatu on arvioitu yhdeksi maamme suurimmista ympäristöterveysongelmista. Suomessa on kymmeniä tuhansia huonosta sisäilmasta oireilevia ja sairastuneita.

Terveydelliset ja taloudelliset vaikutukset ovat mitavia ja pitkäaikaisia. Arviot merkittävien kosteus- ja homevaurioiden kertaluontoisista korjauskustannuksista vaihtelevat 1,2 mrd. eurosta 14,5 mrd. euroon. Korjausvelan suuruudeksi on arvioitu 30-50 mrd. euroa. Merkittävien kosteus- ja homevaurioiden terveyshaittakustannukset ovat 450 milj. euroa vuodessa. SDP: ennaltaehkäisisi uudet ongelmat, korjaisi olemassa olevat ongelmat ja tukisi sairastuneita vaikeassa tilanteessa.

SDP:n vaihtoehtobudjetissa esitetään 5 miljoonan euron lisäystä Terveet tilat –ohjelman toimeenpanon tehostamiseen.

Ennaltaehkäistään uudet ongelmat

Tärkeintä on ennaltaehkäistä uudet ongelmat. Valitettavasti myös uusissa rakennuksissa ilmenee jatkuvasti ongelmia.

- **Velvoitetaan kuntia laatimaan kiinteistöstrategiat, joiden perusteella**
- **Julkiset kiinteistöt pidetään kunnossa ja peruskorjaukset sekä muut huollot tehdään oikea-aikaisesti.**
- **Lisätään neuvonnan ja tiedotuksen avulla osamista rakennusten käyttöönottoon ja huoltoon liittyen.**

- **Parannetaan rakentamisen laatua velvoittavan lainsäädännön avulla mm. vastuita selkeyttämällä.**
- **Tiukennetaan rakentamisen materiaalien turvallisuuden valvontaa.**

Korjataan rakennusten sisäilmaongelmat

On tärkeää korjata ongelmat ajoissa ja kerralla kuntoon -periaatteella. Valtaosa sisäilmaongelmiin liittyvistä oireista ovat lieviä ja niistä voidaan päästä eroon, kun tilanteeseen puututaan nopeasti. Työtä rakennus- ja korjaustapojen kehittämiseksi on tehty paljon ja olemassa oleva tietoa tulee saattaa näkyväksi ja ottaa laajasti käyttöön ennen uusien ohjelmien perustamista.

- **Velvoitetaan kuntia selvittämään julkisten rakennusten kunto, tilastoimaan ongelmien laajuus, ja laatimaan korjausohjelmat ja tarvittaessa purkuohjelma.**
- **Uudistetaan asunto- ja kehittämisrahaston korjausavustusjärjestelmä.**
- **Laajennetaan työsuojeluviranomaisten ja terveystarkastajien toimivaltuuksia**
- **Korjauksiin velvoittamisessa.**

Parannetaan sisäilmasairaiden asemaa

Sisäilmasta sairastuneet on otettava vihdoin vakavasti. Tällä hetkellä sisäilmasta sairastuneiden kohtalona on usein vähättely Ihminen voi olla työpaikkakyvytön, muttei työkyvytön.

Kodin sisäilmaongelman paljastuessa asukkaiden edessä voi olla muuttokierre, asunnon mittavat ja kalliit korjaukset, irtaimiston uusiminen ja pahimmassa tapauksessa koti saattaa paljastua jopa toteaminen korjauskelvottomaksi, josta saattaa seurata jopa hometaloksi osoittautuneen kodin ja samalla koko omaisuuden menetys sekä henkilökohtaisen talouden romahdus.

- Lisätään terveydenhuollon henkilökunnan sekä terveyden ja työsuojeluviranomaisten osaamista sisäilmasairauksissa ja ajantasaistetaan suositukset diagnosoinnista, hoidosta ja kuntoutuksesta.
- Perusturvauudistuksen yhteydessä on tarpeen ottaa uudistamisen kohteeksi myös sisäilmasairaiden sosiaaliturvan puutteet (mm. työpaikanvaihdostuki) myös asumistuen osalta (mahdollisuus evakkoasuntoon).
- Lisätään työnantajan vastuuta taata työntekijän terveelliset ja turvalliset olosuhteet.
- Tarkennetaan kuntotarkastustoiminnan menetelmiä ja kuntotarkastajien kelpoisuusvaatimuksia sekä puretaan asuntotarkastuksen jonot. Tarkennetaan myös rakennusvalvontaviranomaisten roolia ja vastuita ja palautetaan rakennusvalvontaviranomaisen opastus- ja neuvontavelvollisuus
- Parannetaan asunnon tai talon ostajan oikeusturvaa.
- Taataan lapsen oikeus opetukseen tilanteessa, jossa lapsi on sairastunut koulun sisäilmasta.

TURVALLISUUS TARVITSEE TEKIJÄNSÄ

Kansalaisten turvallisuudesta huolehtiminen on yksi yhteiskunnan päätehtävistä. Tärkeintä on tunnistaa ja ennaltaehkäistä kriisitilanteita. Kansalaisten luottamusta viranomaisiin tulee ylläpitää avoimella, laadukkaalla ja kustannustehokkaalla viranomaistoiminnalla.

Turvallisuus tarvitsee tekijänsä. Se on yhteiskunnan lohko, jota ei voi automatisoida. Viranomaisvastuuta ei voi myöskään ulkoistaa. Siksi edellytämme, että niin Poliisin, Suojelupoliisin, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Hätäkeskuksen, Pelastustoimen kuin Tullinkin riittävät henkilöstömäärät turvataan pitkäjärjestyksellä.

Kannamme erityistä huolta piilorikollisuuden, huumarikostutuksen, harmaan talouden torjunnan ja talousrikostutuksen resursseista. Usein tällaiset toiminnot kärsivät, kun viranomainen pakotetaan tekemään tehtäviensä priorisointia. Mitä enemmän rikoksia jää selvittämättä, sitä enemmän niitä tehdään ja sitä enemmän kansalaisten luottamus oikeusvaltion rapistuu. Tähän kehitykseen meillä ei ole varaa.

Taloudellisesti ahtaiden vuosien ja leikkauspolitiikan myötä miltei kaikkien turvallisuusviranomaisten toimintaan on syntynyt krooninen resurssipula. Perustoinnin resurssit on jatkossa määriteltävä pitkäjärjestyksellä tarpeen, ei taloustilanteen mukaan ja linjauksiin on kyettävä poliittisesti sitoutumaan yli vaalikausien.

Turvallisuuden korjausvelka on kurottava umpeen.

Miltei kaikilla turvallisuusaloilla on pulaa koulutetuista työntekijöistä, mikä hankaloittaa henkilöstöresurssien nostamista riittävälle tasolle. Siksi turvallisuusalan koulutuksia tulee yhtenäistää ja alan työpaikkojen houkuttelevuutta lisätä.

SDP ESITTÄÄ

- **20 miljoonaa euroa Poliisin, Suojelupoliisin, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Hätäkeskuksen, Pelastustoimen ja Tullin riittävien henkilöstöresurssien turvaamiseksi.**

*Mika Kari
Puolustusvaliokunnan
varapuheenjohtaja*

*Joona Räsänen
Hallintovaliokunta*

*Riitta Mäkinen
Puolustusvaliokunta*

SDP:N VERONKIERRON JA HARMAAN TALOUDEN VASTAISET TOIMENPITEET SEKÄ HALLINNON DIGITALISOINTI

Harmaa talous, talousrikollisuus, veronkierto sekä niihin liittyvät lieveilmiöt haittaavat taloutta ja uhkaavat oikeudenmukaista yhteiskuntaa monin tavoin. Ne pienentävät verotuloja, vääristävät kilpailua, heikentävät työntekijöiden asemaa ja viime kädessä uhkaavat oikeusvaltion uskottavuutta.

Harmaan talouden ja veronkierron aiheuttamia suoria veromenetyksiä on hankala arvioida tarkasti, sillä ne ovat luonteeltaan piilorikollisuutta, joka ei sisälly kansantalouden tilastoihin. Vain osa harmaasta taloudesta ja talousrikollisuudesta tulee edes viranomaisten tietoon. Silti harmaan talouden laajuutta on tutkittu eri menetelmillä. Eduskunnan tarkastusvaliokunta arvioi vuonna 2014 aiempien tutkimusten perusteella, että harmaan talouden aiheuttama verovaje on yhteensä noin 4-8 miljardia euroa vuodessa.

SDP:n rooli on ollut keskeinen, kun harmaan talouden torjuntaa on tehostettu. Tämä on ohjelma päivitetty versio SDP:n vuonna 2015 julkaisemasta harmaan talouden vastaisesta tiekartasta. Toimilla on saavutettu myös huomattavia tuloksia. Lakimuutoksilla on muun muassa lisätty viranomaisten tiedonsaantia. Verohallinnon tutkimuksen mukaan rakennusalaalla tällä vuosikymmenellä tehdyt uudistukset ovat lisänneet verotuottoja yli 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Samalla työntekijöiden palkat ovat nousseet. Nämä hyvät kokemukset osoittavat, että veronumeron käytön laajentaminen ja urakkatietojen ilmoittamisvelvollisuuden käyttöönotto myös muilla sektoreilla olisi perusteltua.

Harmaa talous on monivivahteinen ilmiö. Liiketoimintaan liittyvässä talousrikollisuudessa jätetään vero- ja muut velvoitteet hoitamatta, esimerkiksi käyttämällä pimeää työvoimaa. Tämän ohjelman 13 kohdasta pääosa kohdistuu tällaisen harmaan talouden torjuntaan. Harmaaseen talouteen kuuluu myös kansainvälinen veronkierto, joka voidaan luokitella monikansallisten yritysten lain nurjalla puolella tehtyyn aggressiiviseen verosuunnitteluun sekä verokeidasvilppiin, jolla tarkoitetaan sijoitustoimintaan liittyvää tulojen ja varojen piilottamista viranomaisilta. Näihin ilmiöihin puuttumista on käsitelty tarkemmin SDP:n kansainvälisen veronkierron vastaisessa ohjelmassa.

Talousrikollisuuden torjunnalla parannetaan rehellisten kansalaisten ja yrittäjien asemaa. Harmaan talou-

den hillintä parantaa myös työntekijöiden asemaa, sillä siihen liittyy usein alipalkkausta, joka heikentää myös palkansaajien neuvotteluvoimaa. Pidemmällä aikavälillä harmaan talouden väheneminen tervehdyttää markkinoita ja siten lisää hyvinvointia. Tuloerot kaventuvat muun muassa siksi, että entistä useammat saavat työehtosopimusten mukaista palkkaa. Viime kädessä rikollisuutta ehkäistään tehokkaimmin hyvinvointiyhteiskunnalla, joka tarjoaa kaikille edellytykset lailliseen toimeentuloon.

Harmaan talouden torjunta antaa osaltaan edellytykset hyvinvointiyhteiskunnan kestäväälle rahoitukselle.

Harmaan talouden luonteesta johtuen tämän toimenpideohjelman taloudellisia vaikutuksia on mahdollon arvioida tarkasti. Lisääntynyt läpinäkyvyys ja tehostunut valvonta kuitenkin hillitsisivät harmaata taloutta. Uskottava pitkän aikavälin arvio lisäverotuotoista on vuositasona muutamia satoja miljoonia euroja. Verohallinnon tuoreen selvityksen sekä Ruotsin kokemusten perusteella voidaan arvioida, että yksin sähköisten kassajärjestelmien käyttöönotto voisi tuoda nopeasti 120–140 miljoonan euron lisäpotin. Kansainvälisen veronkierron vastaiset toimet lisäisivät verotuottoja vähintään kymmenillä miljoonilla euroilla.

Harmaan talouden torjunta on kiinteässä yhteydessä viranomaistoiminnan ja hallinnon tehostamiseen sekä hallinnon digitalisaatioon. SDP varmistaisi, että verotuksen kannalta tarpeelliset tiedot saadaan alustoilta ja muilta palveluntarjoajilta automaattisesti verotuksen käyttöön. Esimerkiksi vuokratulot ja tiedot arvonlisäverollisista myynneistä voitaisiin kerätä suoraan alustoilta veroilmoituksille, jolloin niitä ei tarvitsisi ilmoittaa erikseen. Tämä paitsi varmistaa tietojen tehokkaan käytön myös vähentää harmaan talouden riskiä. Alustatalouden tietojen hyödyntäminen yhdessä edellä kuvattujen sähköisten kassajärjestelmien kanssa mahdollistavat tulevaisuudessa sen, että verotus on yhä laajemmin automatisoitua. Uudet työkalut edellyttävät myös investointeja riittäviin resursseihin sekä hallinnon koordinaatiota. Vastuu harmaan talouden torjunnan koordinaatiosta keskitettäisiin valtiovarainministeriöön.

Toimenpiteet

1. Rakennuslalla käytetty veronumero sekä ja urakatietojen ilmoittamisvelvollisuus tulee laajentaa muille riskitoimialoille.
2. Pitkiin alihankintaketjuihin liittyvää harmaata taloutta tulee ennaltaehkäistä lisäämällä tilaajan velvoitteita alihankintaketjun tuntemisessa. Tähän liittyen Suomen tulee ottaa käyttöön sitova hankintaketjua koskeva yritysvastuusääntely, Sitova työelämän oikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite tukisi tervettä kilpailua ja parantaisi suomalaisten vastuullisten yrittäjien kilpailukykyä suhteessa työoloja polkeviin maihin. Sääntely on edennyt useissa Euroopan maissa (Ranska, Hollanti, Sveitsi, Britannia).
3. Julkisissa hankinnoissa vastuullisuus tulee ulottaa koko hankintaketjuun siten, että hankinnoissa edellytetään riittäviä selvityksiä alihankkijoista. Lisäksi hankinnoissa tulee käyttää sosiaalisen vastuun kriteerejä, joilla rajataan työoloja polkevia alihankkijoita käyttävät toimittajat julkisten hankintojen ulkopuolelle. Valtion tulee antaa kunnille esimerkkiä sitoutumalla vastuullisiin hankintoihin.
4. Julkisten rahojen käyttöä ja hankintojen laatua on kehitettävä perustamalla esimerkiksi valtion hankintayksikkö Hanselin yhteyteen asiantuntijaryhmä, joka antaa kunnille ja viranomaisille neuvontaa harmaan talouden tunnistamisessa ja sosiaalisen vastuun kriteerien huomioimisessa hankinnoissa.
5. Ulkomaisten yritykset tulee asettaa samalla viivalle muiden yritysten kanssa, jotta ulkomaiset talousrikolliset eivät siirry toimimaan tänne. Myös ulkomailla tehdyt laiminlyönnit ja kertyneet verovelat tulee huomioida rekisteröinneissä. Ulkomaisten yhteisöjen verovelkatiedot tulee julkistaa Verohallinnon hallinnoimalla YTJ-sivustolla. Yritysten velkatiетojen läpinäkyvyyttä tulee lisätä Viron mallin mukaisesti.
6. Suomen tulee ottaa käyttöön arvonlisäverotuksen laajennettu ilmoittamisvelvollisuus, joka on käytössä useissa Euroopan maissa muun muassa Baltiassa. Sen vuoksi verorikollisia on siirtynyt sieltä Suomeen. Suurimpien kauppojen ilmoittaminen yrityskohtaisesti vaikeuttaisi veropetoksia merkittävästi.
7. Verotuksen kannalta tarpeelliset tiedot tulee kerätä alustoilta ja muilta palveluntarjoajilta automaattisesti verotuksen käyttöön.
8. Suomessa tulee ottaa käyttöön sähköiset kassajärjestelmät ensiksi käteistoimialoilla. Investointi mahdollistaisi tulevaisuudessa jopa verojen automaattisen tilittämisen ja lohkoketjuteknologian hyödyntämisen. Samalla voidaan kannustaa vähentämään käteisen käyttöä.
9. Talousrikoksia ja korruptiota paljastavien ilmiäntien suojelua koskevaa lainsäädäntöä on selvitettävä.
10. Asianajajien, pankkien ja muiden palveluntarjoajien ilmoittamisvelvollisuuden laajentamista talousrikoksissa on selvitettävä.
11. Alipalkkaus ja muut työoikeuksien loukkaukset tulee sanktioida. Ammattiliitoille tulee antaa mahdollisuus nostaa kanne työehtojen loukkauksista. Samalla työntekijöiden ja ihmiskaupan uhrien suojaaminen on varmistettava.
12. Viranomaisten resurssit on varmistettava ja otettava niissä huomioon lainsäädännön sekä toimintaympäristön kehitys. Esimerkkejä resurssitarpeista on monia. Verohallinnon tietojensaanti on lisääntynyt monin tavoin, mutta samalla ei ole varmistettu, että kaikkia havaintoja ehdittäisiin tutkimaan. Verkkorikollisuus ja digitaaliseen kauppaan liittyvät petokset edellyttäisivät lisäresursseja myös Poliisin ja Tullin talousrikostorjuntaan. Samoin uusi alkoholilaki lisää harmaan talouden riskiä, mikä edellyttää lisäresursseja viranomaisille.
13. Viranomaisten yhteistyötä ja tiedonsaantia tulee parantaa siirtämällä harmaan talouden torjunnan koordinointi valtiovarainministeriöön. Päällekkäisiä toimintoja esimerkiksi Poliisin ja Verohallinnon talousrikollisuuden torjunnassa on karsittava. Uudet tietolähteet, kuten tulorekisteri, tulee ottaa tehokkaasti eri viranomaisten käyttöön harmaan talouden valvonnassa. Suomen tulee olla aktiivisesti mukana harmaan talouden kansainvälisessä yhteistyössä. Yhteistyötä tarvitaan myös työmarkkinajärjestöjen kesken.

SDP esittää, että harmaan talouden torjunnan viranomaisresursseja lisätään 20 miljoonaa euroa. Rahoitusta kohdennetaan Verohallinnon, Tullin, poliisin, tuomioistuimien, syyttäjälaitoksen, ulosottolaitoksen, kilpailu- ja kuluttajaviraston, työsuojelun sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoihin.

SDP esittää, että hallinnon digitalisaatioon lisätään 10 miljoonan euron määräraha.

SUOMEN EU-PUHEENJOHTAJUUS

Suomi toimii vuoden 2019 jälkipuoliskolla EU-puheenjohtajajaksollaan kolmannen kerran EU-jäsenyyden aikana. Puheenjohtajuus osuu moneltakin osin mielenkiintoiseen ajankohtaan: kevään 2019 europarlamenttivaalien myötä uusi Euroopan parlamentti järjestäytyy, uusi EU-komissio on muotoutumassa ja Suomessa aloittaa uusi hallitus.

Puheenjohtajuuskausi tarjoaa mahdollisuuden nostaa esille Suomea ja tärkeinä pitämiämme asioita.

SDP haluaa uudistaa unionia ja tehdä siitä entistä paremman. Tarvitsemme vahvaa ja yhtenäistä EU:ta vastaamaan globaaleihin haasteisiin. Epävarmassa kansainvälisessä tilanteessa jolloin demokratia horjuu jopa unionin jäsenmaissa, on pidettävä esillä EU:n perusarvoja: ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaatteet vaativat lujittamista. SDP:n mukaan jokaisen puheenjohtajajaksolla tulee vahvasti pitää esillä EU:n vastuuta globaalina toimijana sekä ilmastonmuutoksen torjunnassa että köyhyyden vastaisessa taistelussa. Afrikka-yhteistyö edellyttää määrätietoista toimia ja sääntöperusteinen päätöksenteko ja kauppa tarvitsee puolustajiaan.

SDP on esittänyt (kesäkuu 2018) Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kärkiteemoiksi: **1) sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisen ja hyvinvointitalouden, 2) arktisuuden ja pohjoiset yhteydet, 3) kiertotalouden ja ilmastopolitiikan, 4) veronkierron torjumisen.**

EU:n oikeutus lunastetaan vain luomalla kansalaisille parempaa hyvinvointia. SDP pitää eriarvoisuuden vähentämistä keskeisenä EU:n yhteistyössä ja sosiaalista ulottuvuutta tärkeänä EU:n peruspilarina. **Sosiaalisessa ulottuvuudessa** on kyse ihmisten Euroopasta, vastaamisesta työelämän murrokseen, osaamisen ja koulutuksen kehittämisestä sekä osallisuuden vahvis-

tamisesta että eurooppalaisesta kulttuurista. Suomella on erityistä osaamista ja näkemystä **hyvinvointitalouden** saralla ja Suomen tulee järjestää puheenjohtajuuskaudellaan sosiaalisen ulottuvuuden epävirallinen ministerikokous.

SDP ehdottaa pohjoiselle ulottuvuudelle uutta alkua. **Arktinen yhteistyö** ja muu rajat ylittävä yhteistyö tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia alueen kehittämiselle. EU:n ulkorajat ylittävä yhteistyö sekä Itämeri-yhteistyö ovat Suomelle luontevia teemoja. Kattavilla liikenne- ja verkkoyhteyksillä tuetaan elinkeinoelämän kehittämistä sekä mahdollistetaan pohjoisten harvaan asuttujen alueiden elinvoimaisuus.

Suomi on kiertotalouden suurmaa ja EU:n on oltava edelläkävijä kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. **Kiertotalouden** keinoin voimme vastata globaaleihin haasteisiin kuten **ilmastonmuutokseen** ja luonnonvarojen ylikulutukseen. Samalla luomme pohjaa kestäväälle talouskasvulle ja työpaikoille Euroopassa. Suomen kestävä metsätalous voi tarjota ratkaisuja esimerkiksi maailman merien muoviongelmaan, mutta vaatii määrätietoista ymmärtämyksen lisäämistä muiden EU-maiden ja EU:n virkakoneiston piirissä.

Veronkierron ja haitallisen verokilpailun kitkemiseksi tarvitaan toimia EU-tasolla sekä laajasti kansainvälistä yhteistyötä. Hyvinvointivaltion perusrakenteiden kannalta verovarolla on tärkeä merkitys, sillä niillä rahoitetaan julkisia palveluita kuten koulutusta ja terveydenhuoltoa.

AGGRESSIIVISEN VEROSUUNNITTELUUN JA VEROVILPPIIN ON PUUTUTTAVA TEHOKKAASTI

SDP julkaisi aggressiivisen verosuunnittelun ja verokeidasvilpin vastaisen ohjelman ”Verot Suomeen – Aggressiivinen verosuunnittelu laittomaksi, varojen piilottelu mahdottomaksi” syyskuussa 2017. Ohjelmaan sisältyy 23 toimenpidettä, joilla voidaan torjua aggressiivista verosuunnittelua ja kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää verovilppiä.

Suomi menettää vuosittain satoja miljoonia euroja monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi. Myös kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verovilppi aiheuttaa Suomelle satojen miljoonien eurojen veromenetykset.

Ilmiöillä on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Aggressiivinen verosuunnittelu on johtanut verokilpailuun, jonka seurauksena OECD-maiden keskimääräiset yritysverokannat ovat puolittuneet 80-luvun alusta noin 25 prosenttiin. Tällä on ollut sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia tulonjakoon ja hyvinvointiin. Käytännössä muiden verovelvollisten on kannettava suurempi vastuu veronmaksusta tai julkisista palveluista on leikattava.

Yritysverojen lasku on heijastunut myös ansiotuloverojen tuottoon, sillä monille on syntynyt mahdollisuus keventää verotustaan kanavoimalla tuloja yritysten kautta.

Aggressiivinen verosuunnittelu ja kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvä verovilppi haittaavat taloutta monella tavalla. Euroopan komissio on arvioinut, että monikansalliset yritykset maksavat verosuunnittelun vuoksi voitostaan keskimäärin 30 prosenttia vähemmän veroa kuin kansallisesti toimivat yritykset. Investoinnit sekä sijoitukset kohdistuvat tehottomasti, syntyy tarpeettomia riskejä ja transaktiokustannuksia. Aggressiivinen verosuunnittelu ja verovilppi myös estävät talouden ja oikeudenmukaisuuden kannalta optimaalisen verotuksen rakenteen.

Kehityksen suunta on kuitenkin kääntynyt, kun OECD:n ja EU:n toimilla on puututtu viime vuosina tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun ja verovilppiin. Vuonna 2016 hyväksytty veronkiertodirektiivi vaikeuttaa kunnianhimoisesti toimeenpantuna

aggressiivista verosuunnittelua merkittävästi. Viime vuonna käynnistynyt tilitietojenvaihto yli sadan maan viranomaisten välillä taas vaikeuttaa varojen piilottamista veroparatiiseihin. Myös onnistuneista kansallisista toimista on kokemusta, sillä vuonna 2014 voimaan tullut korkovähennysrajoitus vaikeutti haitallista verosuunnittelua.

On Suomen etu olla edistämässä tätä kehitystä. Pohjoismaisessa mallissa yhteiskunta investoi yrityksiä ja niiden työntekijöitä hyödyttäviin palveluihin, kuten koulutukseen ja terveyteen. Mallin rahoittaminen edellyttää, että yhteiskunta saa osansa investointien tuotoista verotuloina. Tämä edellyttää sekä yritysten että pääomien tehokkaampaa verottamista. Se on myös oikeudenmukaisemman verotuksen edellytys. Muun muassa IMF:n mukaan oikeudenmukaiset tulonsiirrot tukevat myös talouskasvua.

Suomen etu sekä oikeudenmukaisempi verotus taataan puuttamalla tehokkaasti aggressiiviseen verosuunnitteluun ja kansainväliseen verorikollisuuteen. Toimenpiteitä voidaan toteuttaa osin kansallisesti ja osin aktiivisuudella kansainvälisessä yhteistyössä. Yhtäältä on pyrittävä hillitsemään monikansallisten yritysten aggressiivista verosuunnittelua ja toisaalta yksityishenkilöiden kansainvälisiin sijoituksiin liittyvää verovälttelyä.

Vuoden loppuun mennessä toimeenpantava veronkiertodirektiivi asettaa minimistandardin aggressiivista verosuunnittelua koskevalle lainsäädännölle. Direktiivi velvoittaa uudistamaan Suomen korkovähennysrajoitusta ensi vuonna. SDP tiukentaisi korkovähennysrajoitusta poistamalla sen aukot, kuten niin kutsutun tasevapautuksen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan SDP:n korkovähennysrajoitusmalli tuottaisi vähintään 140 miljoonan euron lisäverotulon suhteessa hallituksen esitykseen. Muiden aggressiivisen verosuunnittelun vastaisten toimien arvioidaan tuottavan 100 miljoonan euron verotuotot.

Toimenpiteitä aggressiivisen verosuunnittelun rajoittamiseksi

1. Veronkiertodirektiiviä toimeenpannessa Suomen veronkiertosäännös tulee muotoilla niin täsmällisesti, että sillä voidaan puuttua verovälttelyjärjestelyihin, joilla on veroseuraamuksiin suhteutettuna vähäiset liiketaloudelliset perusteet. Vaihtoehtoisesti voidaan säätää erillinen veronkiertosäännös, jonka kohteena ovat nimenomaisesti monikansallisten yritysten veronkiertojärjestelyt.
2. Verosopimusetuudet ja matalammat lähdeverokannat tulee rajata ainoastaan tulojen todellisille edunsaajille, joille ne on tarkoitettu.
3. Suomen siirtohinnoitteluoikaisusäännöstä tulisi uudistaa siten, että sitä voidaan soveltaa OECD uusien siirtohinnoitteluohjeiden laajuudessa.
4. Lainsäädännöllä tulisi vahvistaa, että tulon kohdentamisessa kiinteille toimipaikoille sovelletaan OECD:n uusia kohdentamisohjeita.
5. Korkovähennysrajoitusta tulee tiukentaa säätämällä vähennyskelpoisten korkojen ylärajaksi 10 prosenttia suhteutettuna oikaistuun liiketoiminnan voittoon (EBITDA). Vähäisiä korkomenoja koskevan poikkeuksen rajaa tulee laskea 250 000 euroon. Vähennyskeltottomien korkojen lykkäämismahdollisuus tulee lyhentää viiteen vuoteen.
6. Holding-yhtiöjärjestelyihin, joilla luodaan keinotekoisesti verovähennyskelpoisia korkoja, tulee puuttua erillisellä säännöksellä.
7. Väliyhteisölakia tulee täsmentää siten, että matalasti verotettujen väliyhteisöjen tulojen verottaminen on mahdollista myös ETA-alueen yhteisöihin, kun väliyhteisön tulot eivät tosiasiallisesti kerry sen rekisteröintivaltioista. Väliyhteisölain tulee koskea kaikkia matalasti verotettuja tuloja riippumatta toimialasta tai siitä, minkä tyyppisistä säännöksistä matala verotus johtuu. Väliyhteisölain tulisi soveltaa yhteisöihin, joiden verotus alempi kuin 75 prosenttia Suomen verosta.
8. Suomen tulee ottaa käyttöön säännös vapautusmenetelmästä hyvitysmenetelmään siirtymiseksi (switch over rule). Säännöksellä täydennettäisiin väliyhteisölakia ja varmistettaisiin, että Suomalaisen konsernin tuloa verotetaan kohtuullisesti edes yhdessä maassa.
9. Ulkomailla rekisteröityjen yhteisöjen verovelvollisuutta Suomessa tulee laajentaa tuloverolaisissa siten, että ne ovat Suomessa yleisesti verovelvollisia, kun niitä tosiasiallisesti johdetaan Suomesta.
10. Ulkomaille maksetuista koroista ja muista vähennyskelpoisista suorituksista tulee periä 30 prosentin lähdevero, jos niitä verotetaan tosiasiallisen edunsaajan asuinvaltiossa kevyesti.

Toimenpiteet läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja verokeidasvilpin torjumiseksi

11. Todellinen edunsaajan käsite tulisi määrittää lain-säädännössä siten, että verotuksessa otetaan paremmin huomioon järjestelyjen taloudellinen luonne.
12. Suomen tulee laajentaa arvonnousuvero myös yksityishenkilöiden varallisuuden arvonnousuihin. Näin estetään luovutusvoittoverotuksen sekä perintö- ja lahjaverotuksen välttämistä muuttamalla tilapäisesti pois Suomesta. Verotus toimit-taisiin normaalisti vasta, kun omaisuus luovutetaan ja muuton sekä luovutuksen välissä tapahtuneet arvonalennukset olisi syytä ottaa huomioon veron määrässä. Arvonnousuverolle tulee asettaa alaraja, ettei se koske tarpeettomasti pieniä omaisuuksia.
13. Pörssiyritykset tai niiden osakkeita hallinnoivat säilyt-täjäyritykset tulee velvoittaa tunnistamaan kaikki yhtiön osakkaat. Lisäksi velvoitetaan säilyttäjät toimittamaan tiedot osingoista ja osakekaupoista veroviranomaisille sekä velvoitetaan säilyttäjät toi-mittamaan osakastiedot julkiseen rekisteriin.
14. Yhtiöt tulee velvoittaa toimittamaan tiedot kaikista osakkaistaan julkiseen rekisteriin. Lisäksi velvoite-taan yhtiöt tunnistamaan tosiasialliset edunsaajansa, jos heidän edunsaajaosuutensa on vähin-tään 10 prosenttia.
15. Suomen tulee sitoutua kattavaan maakohtai-seen veroraportointiin ja edistää sen toteutumista EU:ssa. Maakohtaisen veroraportin tulee sisältää riittävät tiedot verosuunnittelun luonteen arvioi-miseksi kaikista monikansallisen yrityksen toimin-tamaista. Ensi vaiheessa Suomen tulee velvoit-taa valtio-omisteiset yhtiöt julkaisemaan kattavat maakohtaiset veroraportit. Raportin laajuus tulee vastata vähintään verotusmenettelystä annetun lain 14 d-e §:n määräyksiä. Viranomaiset tulee lisäksi velvoittaa raportoimaan heidän saamistaan maakohtaisista raporteista julkisesti, jolloin tutki-jat, media, kansalaiset ja poliitikot saavat ne tie-toonsa.
16. Suomen tulee velvoittaa veropalveluyritykset raportoimaan niiden suunnittelemat verojärjestelyt veroviranomaisille.

Toimenpiteet tavoitteiksi kansainväliseen ja EU-tason veropolitiikkaan

17. Suomen tulee osallistua aktiivisesti EU:ssa yhtei-sen yritysveropohjan (CCTB) ja yhteisen yhdiste-tyn veropohjan (CCCTB) valmisteluun. Suomen tulee varmistaa, että ehdotettu veropohja on yhtä tiivis kuin Suomen nykyinen veropohja ja että nii-hin sisältyvät kattavat veronkiertosäännökset. Veropohjaa kaventaviin ylimääräisiin vähennyksiin tulee suhtautua kriittisesti.
18. Suomen tulee edistää EU:n yhteistä minimiyritys-verokantaa. Minimiverokanta voisi olla 20 prosent-tia, sillä tätä alempi verokanta aiheuttaa tulojen kanavointia yritysten kautta ja uhkaa siten ansio-tulojen veropohjaa.
19. Suomen tulee varmistaa, että tänä vuonna käyn-nistyvän OECD:n CRS-standardin mukaisen auto-maattisen tilitetietojenvaihdon aukot tunnistetaan ja tukitaan. Suomen tulee lisäksi edistää kansain-välisesti siirtymistä sähköisiin maksutapoihin, sillä jäljitettävä maksuliikenne estää verokeitaisiin piilo-tettujen varojen hyödyntämistä.
20. Suomen tulee varmistaa EU:ssa ja OECD:ssa, että haitalliset verokannustimet ja muu haitallinen verokilpailu tunnistetaan, ja että näihin puututaan tehokkaasti.
21. Suomen tulee arvioida kriittisesti nykyiset veroso-pimuksensa ja tarvittaessa neuvotella uudelleen määräyksiä, joita hyödynnetään verokeidasvil-pissä ja aggressiivisessa verosuunnittelussa. Kriitti-siä ovat esimerkiksi Ison-Britannian verosopimuk-sessa olevat määräykset, jotka estävät Suomea verottamasta sinne maksettuja osinkoja.
22. Suomen tulee neuvotella verosopimuskeinotte-lua rajoittava säännös niihin verosopimuksiin, joita säännös ei vielä koske. Uusiin sopimuksiin tulee lisäksi sisällyttää yksityiskohtaisempi verosopimus-keinottelun estämistä koskeva säännös (limitation of benefits rule), jonka soveltaminen on ennustet-tavampaa.
23. Suomen tulee panostaa lisää kehitysmaiden lain-säädännön ja viranomaistoiminnan kehittämistä koskeviin hankkeisiin sekä kahden että monenväli-ssä yhteistyössä.

SDP:N VAIHTOEHTO VAHVISTAA KUNTATALOUTTA

Hallituksen budjettiesitys on kunnille karu. Budjettikirjan mukaan valtion toimenpiteet heikentävät kuntataloutta 254 miljoonaa euroa vuonna 2019. Kuntien tulopohjaa heikentävät mm. valtionosuuksien indeksileikkausten jatkuminen, uudet kiky-leikkaukset sekä ennakoivasti tehty valtionosuusleikkaukset, joita vastaavaa säästöä ei kuitenkaan tosiasiallisesti ole säästetty. Kaikki nämä heikentävät kuntataloutta ensi vuonna tuntuvasti.

SDP:n vaihtoehdossa kuntatalous vahvistuu. Indeksikorotukset peruspalvelujen sekä koulutuksen valtionosuuksiin tehdään normaalisti, eikä ylimääräisiä leikkauksia toteutettaisi. Veromuutoksista ja varhaiskasvatuksen maksujen alennuksesta kunnille aiheutuvat menetykset kompensoidaan. Lisäksi kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan niin, että se mahdollistaa sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen alentamisen.

Erityisen haitallista ensi vuoden budjetissa on myös kuntien näkökulmasta toimiviksi osoittautuneiden työllisyyskokeilujen alasajo. Työllisyyskokeilut loppuvat, vaikka niistä on saatu kunnissa hyviä kokemuksia ja niiden puitteissa on onnistuttu vähentämään erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä. Kokeilujen päättymisen myötä palvelut heikentyvät monilta ihmisiltä, joiden on vaikea löytää työpaikkaa. SDP on esittänyt kokeilujen jatkamista.

SDP ESITTÄÄ

- **Korotetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuutta 250 miljoonaa, jolla toteutetaan indeksikorotukset täysimääräisesti, jätetään uudet valtionosuusleikkaukset tekemättä ja alennetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuja sekä vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluita.**
- **Koulutuksen valtionosuuksien indeksikorotukset toteutetaan täysimääräisesti.**
- **SDP:n vaihtoehtobudjetissa esitettyjen pieni- ja keskituloisten veronalennusten sekä varhaiskasvatusmaksujen alennusten tulonmenetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti valtionosuuksissa. Veromuutosten kompensaatio on 160 miljoonaa ja varhaiskasvatusmaksujen kompensaatio 82 miljoonaa.**
- **Jatketaan toimiviksi osoittautuneita työllisyyden hoidon kuntakokeiluja.**

KOHTI ILMIÖPOHJAISTA BUDJETOINTIA

Ilmiöpohjaisessa budjetoinnissa on kyse lähestymistavasta, jossa budjettia ja laajemmin harjoitettua politiikkaa tarkastellaan jonkin ilmiön tai asiakokonaisuuden näkökulmasta. Ilmiöpohjaisessa tarkastelussa kootaan yhteen samaan ilmiöön tai asiakokonaisuuteen liittyvät määrärahat ja politiikkatoimet. Se helpottaa kokonaisuuden hahmottamista ja arviointia.

Tärkeä osa ilmiöpohjaista budjetointia on politiikan vaikutusten arviointi kokonaisuutena. Budjetin yhteydessä se tarkoittaa, että arvioidaan kaikkien määräraha- ja muiden relevanttien päätösten vaikutus tiettyyn ilmiöön tai asiakokonaisuuteen. Esimerkiksi päätösten vaikutus ilmastonmuutoksen torjuntaan, lapsiperheisiin tai hyvinvointiin.

Ilmiölähtöisessä tarkastelussa ymmärretään politiikan investointiluonne ja sen vaikutukset pitkällä aikavälillä. Investoinnit tuovat hyötyjä, jotka eivät yksittäisen vuoden budjetissa näy, mutta jotka täytyy tuoda silti näkyväksi ja huomioida päätöksenteossa.

SDP:n vaihtoehtobudjetissa on esimerkkejä ilmiöpohjaisesta budjetoinnista. Suomalainen Islannin malli (s. 2 - 3) yhdistää useita hallinnonaloja. Ilmiöistä suurin on tietenkin ilmastonmuutoksen torjunta (ss. 26 - 37), joka koskettaa aivan kaikkea yhteiskunnallista ja taloudellista toimintaa.

Ohessa on vielä kaksi ilmiöpohjaisen budjetoinnin esimerkkitaipusta SDP:n vaihtoehtobudjetissa. *Lapsiperheköyhyyden vähentäminen* on perinteisempi sosialidemokraattinen teema. Sen lisäksi esitämme *digitaaliseen osattomuuden torjumista*, jonka merkitys nousee jatkuvasti. On tärkeää huomata, ettei digitaalinen osattomuus koske vain ikääntyneitä, vanhuksia ja syrjäytyneitä, vaan myös osin työelämässä olevia, vähävaraisia, nuoria ja lapsia.

Merja Mäkisalo-Ropponen
Tulevaisuusvaliokunnan
varapuheenjohtaja

LAPSIPERHEKÖYHYHDEN VÄHENTÄMINEN

Lapsiperheköyhyys on ilmiö, joka koskettaa yli sataa tuhatta lasta. Se on monin tavoin hankala kysymys, sillä köyhyys herkästi ylisukupolvistuu ja vaikuttaa lasten valintoihin pitkälle aikuisuuteen.

Ilmiöpohjaisen budjetoinnin keinoin huomioimme nämä 100 tuhatta lasta - ja heidän vanhempansa - kokonaisuutena. Tällöin on huomioitava koko perheen tilanne erityisesti siitä näkökulmasta, miten ongelman alkusyyhyn, vähävaraisuuteen, voidaan puuttua.

Esimerkkejä työkaluista, joita SDP tulee hyödyntämään ilmiön taittamisessa ovat SDP:n vaihtoehtobudjetissa muun muassa seuraavat:

- **Palautetaan subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja pienennetään varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja.**
- **Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen.** Tämä helpottaa suoraan perheiden tilannetta ja takaa lapsille kasvua, oppimista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä tukevat varhaiskasvatuspalvelut.
- **Pienituloisten veronkevennykset.** Ne lisäävät käytettävissä olevia tuloja ja kiinnittävät vahvemmin työelämään.
- **Työttömyysetuuksien indeksikorotukset.** Työttömyys on yksi suurimpia lapsiperheköyhyyden riskejä, ja siihen voidaan puuttua tehokkaasti nostamalla näitä etuuksia.
- **Harrastamiskustannusten tuki.** Jatkuvasti kallistuvat kurssi- ja varustemaksut uhkaavat lasten ja nuorten tasa-arvoisia mahdollisuuksia harrastamiseen. Ilman yhteistä tekemistä lapsi on altis yksinäisyydelle.

SDP julkaisi kattavan ”Haaveena onnellinen lapsuus” -ohjelman lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi syksyllä 2017.

Suna Kymäläinen
Eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja
Lakivaliokunta

DIGITAALISEN OSATTOMUUDEN TORJUMINEN

Digitaalinen osattomuus tarkoittaa sitä, että henkilö ei pysty käyttämään niitä kaikkia digitaalisia palveluita, mitä yhteiskunnassa täysivaltaisena kansalaisena toimiminen nykyään edellyttää. Se voi tarkoittaa koulutuspalveluita, julkisia palveluita tai välttämättömiä yksityisiä palveluita, kuten verkkopankkia.

Ilmiö koskee kaikkia ikäryhmiä: lapsia, nuoria, aikuisia ja vanhuksia. Erityisesti se liittyy vähävaraisuuteen ja syrjäytymiseen. Tarvitaan laitteita, jotka saattavat olla vähävaraisimpien saavuttamattomissa, ja osaamista, jota ei välttämättä kaikille ole kertynyt.

SDP torjuu digitaalista osattomuutta seuraavilla keinoilla:

- **Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa huomioidaan digitaaliset taidot ja niiden kehittäminen erityisenä painopistealueena ja läpäisyperiaatteella.** Panostus 20 miljoonaa.
- **Perusopetukseen lisätään laatu- ja tasa-arvoa 15 miljoonaa, mikä kohdennetaan digitaalisen osaamisen vahvistamiseen ja lasten sekä nuorten digitaalisen itsetunnon vahvistamiseen.**
- **Jokaisella koulutusasteella mukaan lukien korkeakoulut varmistetaan, että digitaaliset taidot riittävät koulutuksen läpäisyyn.** Tarvittaessa rahoituskriteereillä ohjataan opetuksen järjestäjiä taitojen vahvistamiseen.
- **Vanhustyössä vahvistetaan itsenäistä arjessa selviytymistä digitaalisissa kanavissa sekä osallistumista yhteisöön digitaalisten välineiden avulla.**

Koska ilmiö on uusi, seurataan tarkasti mitkä ovat tehokkaimpia keinoja löytää merkittävimmät väliinputoajaryhmät ja arvioidaan, millä keinoilla heitä voidaan tehokkaimmin auttaa. On todennäköistä, että tiedon karttuessa rahoituksen määrää tullaan myöhemmin lisäämään.

VASTUULLISEMPI, OIKEUDENMUKAISEMPI JA TULEVAISUUTEEN INVESTOIVA BUDJETTI

SDP:N VAIHTOEHTOBUDJETISSA

- Panostetaan osaamiseen, tutkimukseen ja kulttuuriin yhteensä 608 miljoonaa euroa hallitusta enemmän. Summa sisältää koulutuksen, varhaiskasvatuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen, opintotuen ja työvoimapolitiittisen koulutuksen määrärahalisäykset.
- Panostetaan sosiaaliturvaan ja peruspalveluihin 581 miljoonaa euroa hallitusta enemmän. Summa sisältää panostukset sosiaalietuuksiin ja sosiaali- ja terveystalouteen.
- Lisätään varsinaisen kehitysyhteistyön rahoitusta 130 miljoonaa euroa.
- Lisäksi merkittäviä panostuksia ilmastonmuutoksen torjuntaan, luonnonsuojeluun, työssäkäynnin infraan ja asuntopolitiikkaan sekä harmaan talouden torjuntaan.
- Toteutetaan työllisyyttä tukeva oikeudenmukainen verouudistus ja lisätään julkisen sektorin muita tuloja. Kertaluontoisilla tuloilla katetaan kertaluontoisia menoja.
- Otetaan 525 miljoonaa euroa vähemmän velkaa hallituksen talousarvioon verrattuna. SDP:n vaihtoehtobudjetissa valtion velkaantuminen alenee reilusti alle 1 miljardiin vuonna 2019.

Antti Rinne
SDP:n puheenjohtaja

SDP:N VAIHTOEHTOBUDJETIN VAIKUTUKSIA EDUSKUNNAN TIETOPALVELUN MUKAAN

- Tuloerot pienenevät. Gini-kerroin pienenee 0,4 prosenttiyksikköä ja pienituloisuusaste alenee 0,4 prosenttiyksikköä verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen.
- Naisten ja miesten välinen tuloero kapenee. SDP:n vaihtoehdossa naisten tulot nousevat 0,7 prosenttia ja miesten 0,1 prosenttia.
- Lapsiperheiden tulot kasvavat keskimäärin 144 euroa kotitaloutta kohden. Pienituloiset lapsiperheet hyötävät eniten.
- Opiskelijoiden tulot kasvavat keskimäärin 322 euroa vuodessa kotitaloutta kohden.
- Palkansaajien tulot kasvavat keskimäärin 168 euroa vuodessa kotitaloutta kohden.
- Eläkeläisten tulot kasvavat keskimäärin 208 euroa vuodessa kotitaloutta kohden.
- Kaikissa ryhmissä pienituloiset hyötävät kaikkein eniten.

LIITE: SDP:N VAIHTOEHTOBUDJETIN MENOJEN JA TULOJEN YHTEENVETO

TULOT

RAKENTEELLISET UUDISTUKSET, SÄÄSTÖT JA TEHOSTAMINEN	valtio, Miljoonaa
Harmaan talouden torjunta (ohjelma)	200
Verovälttelyn torjunta (ohjelma)	100
Makeran aiemman lisärahoituksen poisto	49
Hallinnon digitalisaatio- ja toimintauudistuksen tuotot	200
TASEET KÄYTTÖÖN	
Sitran tase	360
Suomen pankin voitonjaon tuloutus	70
VEROTULOT, TULONMENETYKSET JA HUOJENNUKSET	
Vero- ja etuuskokonaisuuden verotulot valtiolle	269
Sijoitusvakuutusten vero	168
Luovutustappion laajennetun vähennysoikeuden poisto	20
Konsernilainojen korkovähennyksen tarkistus	140
Osakeyhtiöiden tappiovähennyksen palauttaminen aiemman mukaiseksi	3
Rahoitusvero	230
Alv-velvollisuuden alarajan nosto 30 000 euroon	-87
Ensimmäisen työntekijän palkkausvähennyksen verotulomenetys (kokeilu)	-20
Perintö- ja lahjaverotuksen muutokset	59
Metsälahjavähennyksen peruminen	13
Säästö autoveron alennuksesta	65
Energiaveron palautuksen nosto EU:n sallimalle korkeimmalle tasolle	-20
Voimalaitosvero	85
Terveysperusteinen vero	102
Väylämaksun puolituksen puolitus	-24
Verovapaiden yhteisöjen saamien osinkojen lähdevero	400
Kaivosten verotus (rojaltivero)	15
Tulot yhteensä, milj.	2 397

MENOT

MOMENTIT HALLINNONALOITTAIN		
VNK		
23.01.25	5 000 000	Terveet tilat -ohjelmaan
UM		
24.30.66	130 000 000	Varsinainen kehitysyhteistyö (jossa 30 milj hallinnonalan sisäistä siirtoa finanssisijoituksista)
24.30.89	-30 000 000	Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset
24.90.50	1 000 000	UM-sektorin järjestörahat
OM		
25.10.03	3 100 000	Tuomioistuimet (harmaa talous)
25.20.01	2 000 000	Ulosottolaitos (harmaa talous)
25.30.01	2 100 000	Syyttäjälaitos (harmaa talous)
SM		
26.10.01	3 000 000	Poliisi (harmaa talous)
VM		
28.10.02	3 700 000	Verohallinto (harmaa talous)
28.10.02	2 100 000	Tulli (harmaa talous)
28.90.30	6 600 000	Peruspalvelujen VOS (Subjekttiivisen päivähoidon oikeuden palautus)
28.90.30	15 000 000	Peruspalvelujen VOS varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen)
28.90.30	250 000 000	Peruspalvelujen VOS: indeksikorotukset, uusien kiky-leikkausten kompensointi, asiakasmaksut, perusterveydenhuollon vahvistaminen.
28.90.30	160 000 000	Vaihtoehtobudjetin veromuutosten kompensointi kunnille
28.90.30	88 000 000	Varhaiskasvatusmaksujen alennuksen kompensointi kunnille
OKM		
29.10.30	50 000 000	Islannin malli / joustava koulupäivä
29.10.30	10 000 000	Yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (indeksi)
29.10.30	10 000 000	Maksuton toinen aste, oppivelvollisuus (20 milj. jako 2 momentille 10.30 ja 20.30)
29.10.30	15 000 000	Perusopetuksen laatu ja tasa-arvo
29.10.31	1 000 000	Kansanopistojen opintotietoli
29.20.30	10 000 000	Maksuton toinen aste, oppivelvollisuus (20 milj. jako 2 momentille 10.30 ja 20.30)
29.20.30	11 200 000	Ammatillisen koulutuksen käyttökustannukset (indeksi)
29.20.30	20 000 000	Ammatillinen työvoima- ja kotouttamiskoulutus. (jaettu momenteille 29.20.30 ja 32.30.51)
29.20.30	190 000 000	Ammatillisen koulutuksen reformiin 190 milj.
29.20.33	20 000 000	Nuorten aikuisten osaamisohjelma
29.40.20	1 000 000	Korkeakoulujen jatkuvan oppimistehtävän selvittäminen
29.40.50	10 000 000	Korkea-asteen aloituspaikkojen lisääminen
29.40.50	53 700 000	Yliopistojen perusrahoitus (indeksi + tasokorotus)
29.40.53	500 000	Tutkijaeläkkeet
29.40.55	30 600 000	AMK (indeksi + perusrahoituksen korotus)
29.80.31	12 000 000	Museoiden, teattereiden ja orkestereiden VOS (indeksi ja uudistus)
29.80.41	2 000 000	Eräät käyttöoikeuskorvaukset (hyvitysmaksu)
29.80.50	1 700 000	Järjestöjen valtionavustukset (erityisesti rauha ja ihmisoikeusliitto)

MMM		
30.01.01	100 000	Eläinsuojeluasiamies
LVM		
31.10.20	100 000 000	Perusväylänpito
31.10.77	100 000 000	Väyläverkon kehittäminen
31.20.42	10 000 000	Puhtaan liikenteen ohjelma ja henkilöautojen sähköistäminen
TEM		
32.01.01	1 000 000	Työ- ja elinkeinoministeriö (harmaa talous)
32.20.40	3 000 000	BusinessFinland Luovien alojen kasvuohjelma
32.20.40	20 000 000	BusinessFinland TKI, jossa 2 milj kohdennetaan kiertotalouteen
32.30.01	5 000 000	Kuntakokeilujen jatkamiseen + tekstimuutokset
32.30.01.	0	Nuorisotakuu - tekstimuutos
32.30.01	5 000 000	Työperäisen maahanmuuton tehostaminen (lupaprosessien nopeuttaminen)
32.30.51	0	Järjestöjen palkkatuki (htv-katon poisto), tekstimuutos
32.30.51	10 000 000	Ammatillinen työvoima- ja kotouttamiskoulutus. (jaettu momenteille 29.20.30 ja 32.30.51)
32.40.01	1 500 000	Kilpailu- ja kuluttajavirasto (harmaa talous)
32.50.42	3 000 000	Savonlinnan seudun tukeminen
STM		
useita		Etuuksien indeksikorotukset ja eläkepaketti, menot on huomioitu osana etuus-menokokonaisuutta jäljempänä
33.01.01.	100 000	Vanhusasiainvaltuutettu
33.02.07	1 500 000	Työsuojelun alueviranomaisten toimintamenot (harmaa talous)
33.30.60	20 000 000	II-typin diabeteslääkkeiden korvauksen korotus
33.40.60	15 000 000	Keliakiaa sairastavien ruokavaliokorvauksen palauttaminen
33.60.52	2 000 000	Turvakotipaikat (Istanbul-sopimus)
YM		
35.01.64	200 000	Avustukset ympäristöjärjestöille
35.10.22	5 000 000	Vesistöjen ravinnekuormituksen vähentämiseen (mm. kipsinlevitys)
35.10.22	100 000	Ilmastopaneelin toiminnan rahoitukseen
35.10.52	1 000 000	Metsähallituksen luontopalvelut (kansallispuistot)
35.10.52	2 000 000	Porkkalan kansallispuiston perustaminen
35.10.63	5 000 000	Luonnonsuojelualueiden hankinta (Metso)
35.20.60	0	ARA: pitkän korkotuen kehittäminen; valtuuden käyttöön laajennuksia, ei määräraha vaikutusta

Useita momentteja ja hallinnonaloja koskevat lisäykset		
	421 000 000	Vero-etuuskokonaisuuden menot, sisältää etuuskokonaisuuden menot (perusturvan indeksikorotukset, tasokorotukset kansan- ja takuueläkkeisiin sekä tasokorotus opintorahaan), työtulotuki, kotitalousvähennystuki.
	20 000 000	Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden viranomaisten henkilöstöresursseihin
	10 000 000	Hallinnon digitalisaatio
	20 000 000	Arjen kipupisteet
	1 871 800 000	MENOT YHTEENSÄ

Tulot yhteensä: 2 397 000 000 euroa

Menot yhteensä: 1 871 800 000 euroa

Tasapaino: + 525 200 000 euroa

**Suomi
2030**

**MAAILMAA
VOI MUUTTA.
TARVITAAN VAIN
ROHKEITA IHMISIÄ.**

[FACEBOOK.COM/SOSIALIDEMOKRAATIT](https://facebook.com/sosialidemokraatit)

[INSTAGRAM.COM/SOSIALIDEMOKRAATIT](https://instagram.com/sosialidemokraatit)

[TWITTER.COM/DEMARIT](https://twitter.com/DEMARIT)

[KANSALAISPANEELI.FI](https://kansalaispaneeli.fi)